Π Ρ Ο Σ Κ Λ Η Σ Η

ΑΝΟΙΧΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Πλάκα
χθές σήμερα αύριο

Δευτέρα 10/4/2006, ώρα 19:00

ΤΟ ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΟΣ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
για την Προστασία του Περιβάλλοντος
και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΠΛΑΚΑΣ
Σας προσκαλούν

ΣΤΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ INDIANAPOLIS
ΜΑΡΚΟΥ ΑΥΡΗΛΙΟΥ 5 & ΚΥΡΡΗΣΤΟΥ 2
(ΑΕΡΗΔΕΣ) ΠΛΑΚΑ (ΠΡΩΗΝ ΙΔΡΥΜΑ ΧΟΡΝ)

Θα μιλήσουν:

Στέφανος Μάνος
βουλευτής, τέως Υπουργός που εισήγαγε
τα πρώτα μέτρα για την προστασία της Πλάκας

Γιάννης Καλαντίδης,
Γεν. Γραμματέας επί υπουργίας του
αειμνήστου Α. Τρίτση που συνέχισε την εφαρμογή των μέτρων
της Πλάκας, πρώην Πρόεδρος ΔΕΠΟΣ και ΕΕΑΧΑ

Διονύσιος Ζήβας,
ομ. καθηγητής ΕΜΠ, υπεύθυνος της Ομάδας
Μελέτης για την επέμβαση του ΥΠΕΧΩΔΕ στην Πλάκα

Γιάννης Μιχαήλ
μέλος της Ομάδας Μελέτης για την Πλάκα και της Επιτροπής
Παρακολούθησης Προβλημάτων Πλάκας, Βοηθός Συνήγορος
του Πολίτη (1998-2003), επικεφαλής του Κύκλου "Ποιότητα Ζωής"

Μπέτυ Βακαλοπούλου
Αρχιτέκτων-Μηχανικός, εκπρόσωπος του ΤΕΕ

ΘΑ ΥΠΑΡΞΟΥΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ
ΑΠΟ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ, ΑΡΜΟΔΙΟΥΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΩΝ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ

ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΓΕΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΟΥ

UNIVERSITY of INDIANAPOLIS.
ATHENS CAMPUS

Πληροφορίες:
κα Φρ. Οικονόμου, τηλ. 210 3225 245

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
Συνεδρίαση: 08/ 07 Μαρτίου 2006

ΘΕΜΑ 8ο : «Έγκριση ή μη οριστικής αρχιτεκτονικής και στατικής μελέτης για την αποκατάσταση του αρχοντικού επί της οδού Αδριανού 96 στην Αθήνα».

Ο εισηγητής του θέματος κ. Νίκος Χαρκιολάκης, Προϊστάμενος της Δ/νσης Αναστήλωσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων, αναφέρεται στη μελέτη που έχει συνταχθεί από τον αρχιτέκτονα κ. Γιάννη Κίζη και τους συνεργάτες του, από αρχιτεκτονικής πλευράς και από την κ. Ελευθερία Τσακανίκα και τους συνεργάτες της από στατικής πλευράς, για το αρχοντικό των Βενιζέλων ή Παλαιολόγων, το οποίο κατά την παράδοση συνδέεται με την Οσία Φιλοθέη.

Το αρχοντικό αυτό, σύμφωνα με τα μέχρι στιγμής στοιχεία που περιλαμβάνονται στη μελέτη, αποτελεί το μοναδικό ίσως σωζόμενο μεταβυζαντινό αρχοντικό στην Αθήνα. Έχει κηρυχθεί ιστορικό διατηρητέο μνημείο από το 1967 και απαλλοτριώθηκε από το Υπουργείο Πολιτισμού, για να αποκατασταθεί στην αρχική του μορφή. Το μνημείο είχε μελετηθεί από τον Αναστάσιο Ορλάνδο και είχε δημοσιευθεί στο αρχείο των βυζαντινών μνημείων της Ελλάδος, πριν τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο. Πίσω από το αρχοντικό, διασώζεται ο παλαιός κήπος και ένα ερείπιο ελαιοτριβείου και, κατά προέκταση, ο αρχαιολογικός χώρος του Διογενείου Γυμνασίου, όπου εκτελούνται ανασκαφές από το Πανεπιστήμιο Αθηνών. Στα δυτικά βρίσκεται δυστυχώς ένα κακότεχνο σύγχρονο κτήριο γραφείων, της δεκαετίας του 1970, και μπροστά ένα επίσης όχι τόσο προσαρμοσμένο κτήριο, το οποίο ήταν κάποτε κατάστημα και τώρα αποθήκη της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας της 1ης Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων. Στο ισόγειο του αρχοντικού υπάρχει μία πλακόστρωτη αυλή, με ένα πηγάδι στο κέντρο, ενώ από πίσω σώζεται το ορθογώνιο κτήριο, διαστάσεων περίπου 10 Χ 25, οι δύο κύριες φάσεις του οποίου διατηρούνται σήμερα. Η αρχική φάση του καθολικού, το οποίο αποτελείται από τρεις χώρους, χρονολογείται στον 16ο αιώνα και συνδέεται με την περίοδο του βίου της Οσίας Φιλοθέης. Στη συνέχεια, ξαναχτίζεται ο βόρειος τοίχος, κατασκευάζεται η μνημειώδης μαρμάρινη κλίμακα, καθώς και ένας όροφος, ο οποίος αποτελείται από μία σειρά χώρους και ένα μεγάλο ανοιχτό χαγιάτι, το οποίο είναι χαρακτηριστικό της οθωμανικής αρχιτεκτονικής εκείνης της περιόδου.

Αργότερα, το κτήριο κακοποιήθηκε, εφόσον με έναν τοίχο, ακριβώς στον άξονα του πηγαδιού, διαιρέθηκε σε δύο ιδιοκτησίες. Επιπλέον, κατασκευάστηκε μία δεύτερη άνοδος προς τον όροφο και κακοποιήθηκε ο νότιος τοίχος προς την Ακρόπολη. Φαίνεται ότι το αρχοντικό συνεχιζόταν προς ανατολάς, γιατί υπάρχει το όριο του υστερορωμαϊκού τείχους, αλλά και τα ίχνη του, που βρέθηκαν στην ιδιοκτησία Καρρά. Άλλωστε, ο ανατολικός τοίχος του αρχοντικού δεν είναι ακρότοιχος, αλλά εσωτερικός διαχωριστικός τοίχος, δηλαδή μεσότοιχος. Στον όροφο διαπιστώνονται τα ίχνη δύο τζακιών,

εκατέρωθεν παραθύρων, με φεγγίτες φραγμένους υπεράνω, όπως και μία δίοδος στη βορειοανατολική γωνία. Άρα, το αρχοντικό αυτό συνεχιζόταν προς ανατολάς εν ισογείω και είχε κάποιο δώμα στον πρώτο όροφο. Στο χαγιάτι έχουν υποχωρήσει δύο τμήματα, εξαιτίας μίας καταρρακτώδους βροχής και ενός σεισμού. Έχει βέβαια υποστυλωθεί κατά τη βόρεια πλευρά, έχοντας αντιστήριξη από δυσμάς και σε καλή κατάσταση τη νότια πλευρά, η ανατολική όμως παραμένει ακόμα εύθραυστη και εκκρεμής. Η στέγη σώζεται ευτυχώς σε πολύ καλή κατάσταση, παρ΄όλες τις φθορές. Ως προς το νότιο τοίχο, αξίζει να σημειωθεί για το μεσαίο στοιχείο που κατέρρευσε, ότι υπήρχε η πρόθεση να καθαιρεθεί, διότι κατείχε τη θέση του παλαιού εξώστη, σαχνισιού, το οποίο μάλιστα βρέθηκε σε δύο φωτογραφίες.

Το κτήριο λοιπόν, αν και παρουσιάζει διάφορα αρχιτεκτονικά προβλήματα προς επίλυση, διασώζει αρκετά στοιχεία, τα οποία μπορούν να συμπληρωθούν. Αξίζει τέλος να σημειωθεί ότι το αρχοντικό έχει απαλλοτριωθεί από το Υπουργείο Πολιτισμού και παραχωρήθηκε αρχικά μεν στο Οικουμενικό Πατριαρχείο και στη συνέχεια στην Αρχιεπισκοπή Αθηνών.

Η μελέτη κατ΄αρχήν προτείνει τις συνήθεις εργασίες στερέωσης σε όλα τα κτήρια αυτής της εποχής, δηλαδή αρμολόγημα των τοιχοποιιών, ενέματα σταθερής σύνδεσης, διατήρηση όλων των ξύλινων κατασκευών με συμπλήρωση στα σημεία καταστροφής και αποκατάσταση στις περιοχές, οι οποίες φέρουν στοιχεία.

Σύμφωνα μάλιστα με τους μελετητές, διατηρείται η δεύτερη φάση, δηλαδή αυτή του 17^{ου} έως 18^{ου} αιώνα, με την απάλειψη των κακοτεχνιών και των παραμορφώσεων, που υπέστη στη φάση των αρχών του 20^{ού} αιώνα. Ακριβώς επειδή πρόκειται για το μοναδικό σωζόμενο παράδειγμα της αρχιτεκτονικής της Τουρκοκρατίας στην Αθήνα, τα στοιχεία που αφαιρούνται είναι ευτελούς και δευτερεύουσας σημασίας, ενώ αυτά που αναδεικνύονται είναι μοναδικά στο είδος τους και πιθανώς όχι μόνο στην Αθήνα, αλλά και σ΄όλο το νοτιοελλαδικό χώρο. Συνεπώς διατηρούνται τα σωζόμενα στοιχεία και αντικαθίστανται τα εξαιρετικώς φθαρμένα, ενώ αναπαράγονται τα επιμέρους μορφολογικά στοιχεία του εσωτερικού του αρχοντικού, σύμφωνα με τη μορφολογία άλλων δημοσιευμένων αρχοντικών. Επιπλέον, προτείνεται η ανακατασκευή του ανατολικού τμήματος, εφόσον ολοκληρωθεί η διαδικασία απαλλοτρίωσης της όμορης ιδιοκτησίας Καρρά και η διατήρηση του νεότερου καταστήματος της οδού Αδριανού, προκειμένου να χρησιμεύσει για τις βοηθητικές λειτουργίες του μουσείου, δηλαδή για τον έλεγχο εισόδου των επισκεπτών, για την έκδοση εισιτηρίων κ.ά. Αναγκαία είναι επίσης η πραγματοποίηση ερευνητικών τομών για τα θεμέλια και τη στερέωση των λιθοδομών, η διατήρηση ξυλόπηκτων τοίχων και η συντήρηση των φθαρμένων ξύλινων στοιχείων, η ανακατασκευή των ξύλινων πατωμάτων με τη χρήση των παλαιών δοκοθηκών, η αποκατάσταση των στηθαίων της πρόσοψης στην αρχική τους μορφή, καθώς και η διατήρηση του τζακιού και της καπνοδόχου. Διατηρούνται οι ορθοστάτες της ξύλινης κιονοστοιχίας στον όροφο, χωρίς φράξιμο, αλλά στο κάτω μέρος διατηρείται το στηθαίο, καθώς και ένα μικρό ξύλινο κιγκλίδωμα. Βέβαια, ο μελετητής, ενώ προβλέπει να

υπάρχουν κάποια προσωρινά περιελισσόμενα φύλλα για την προσωρινή προστασία του κτηρίου, δε διευκρινίζει το υλικό κατασκευής.

Ως προς τη στέγη, επειδή δεν σώζεται, προτείνεται η κατασκευή της από ένα διαφορετικό υλικό, όπως επίσης η εγκατάσταση συστήματος θέρμανσης στους κλειστούς χώρους, η αποκατάσταση του μαντρότοιχου επί της οδού Αδριανού, αλλά και η ηλεκτρομηχανολογική μελέτη, η οποία θα υποβληθεί στο επόμενο στάδιο της μελέτης εφαρμογής. Τέλος, στην πίσω όψη προς την Ακρόπολη, αποκαθίστανται τα ανοίγματα των παραθύρων με τους φεγγίτες, τα όρια των οποίων σώζονται όλα.

Η 1η Ε.Β.Α. συμφωνεί και υπερθεματίζει να αποκατασταθεί και το ανατολικό τμήμα του αρχοντικού εν ισογείω και η ταράτσα στον όροφο, εφόσον ολοκληρωθεί η διαδικασία απαλλοτρίωσης της όμορης ιδιοκτησίας Καρρά και να πραγματοποιηθούν ερευνητικές εργασίες προσδιορισμού των χαρακτηριστικών των υλικών δόμησης του μνημείου, σε συνεργασία με τη Διεύθυνση Τεχνικών Ερευνών Αναστήλωσης του ΥΠ.ΠΟ., με την εποπτεία της οποίας θα προσδιοριστούν τα κατάλληλα κονιάματα στερέωσης. Η Εφορεία ζητά επίσης να υποβληθεί για θεώρηση η στατική μελέτη εφαρμογής, σύμφωνα με την οποία διαστασιολογούνται οι προτάσεις οικονομικής αποκατάστασης του αρχοντικού και να γίνει συμπληρωματική τεκμηρίωση της μορφής της ανατολικής και δυτικής απόληξης του χαγιατιού. Επιπλέον, προτείνεται να μελετηθεί περισσότερο αυτός ο χώρος και να μεταφερθεί το ασανσέρ για τα Α.Μ.Ε.Α. από τη δυτική στην ανατολική πλευρά.

Τέλος, αναγκαίο κρίνεται να ερευνηθεί, κατά τη διάρκεια της αποκατάστασης, η πιθανότητα να διατηρηθούν δύο-τρία παράθυρα στο ισόγειο, για να μπορούν να φωτίζονται λίγο οι χώροι. Η μόνη λοιπόν μεγάλη αντίρρηση της Εφορείας, σε σχέση με τη μελέτη, είναι για την κύρια όψη, εφόσον ο αρχιτέκτονας κ. Δεληνικόλας, ο οποίος φαίνεται ότι έχει μελετήσει κατά το παρελθόν το κτήριο, προτείνει να διατηρηθούν τα ανασυρόμενα παράθυρα, θεωρώντας ότι είναι στοιχείο όχι βέβαια της δεύτερης κύριας φάσης που αναστηλώνουν οι μελετητές, αλλά μεταξύ της τρίτης και τέταρτης φάσης.

Οι μελετητές θεωρούν ότι τέτοια διατήρηση αλλοιώνει εντελώς τον χαρακτήρα του συγκεκριμένου κτηρίου και επιμένουν στα περιελισσόμενα φύλλα. Όσον αφορά στη χρήση των χώρων του αρχοντικού και συγκεκριμένα στο ισόγειο, η Εφορεία εισηγείται την παρουσίαση σε πινακίδα των φάσεων του αρχοντικού, τη διαμόρφωση της ανατολικής αποθήκης, τη διοργάνωση εκπαιδευτικής έκθεσης και την ανάρτηση πινακίδων με θέμα το καμαρόσπιτο της Αττικής και τα αρχοντικά των Αθηνών. Ο μεσαίος κεντρικός χώρος μπορεί να διαμορφωθεί σε μικρό παρεκκλήσι, αφιερωμένο στην Αγία Φιλοθέη, ενώ στον τρίτο δυτικό χώρο μπορεί να φιλοξενηθεί μόνιμη έκθεση στοιχείων οικιακών εργαστηρίων και οικοτεχνίας, σε συνδυασμό με έκθεση αφιερωμένη στο πνευματικό έργο της Αγ. Φιλοθέης.

Τελειώνοντας την εισήγησή του, ο κ. Χαρκιολάκης εκτιμά ότι δε γνωρίζει κατά πόσο είναι υλοποιήσιμη η απαλλοτρίωση και του σύγχρονου κτήριου, ενώ ζητά να εξουσιοδοτηθεί η Διεύθυνση Αναστήλωσης Βυζαντινών και

Μεταβυζαντινών Μνημείων για την έγκριση των περαιτέρω σταδίων της μελέτης εφαρμογής και τευχών δημοπράτησης.

Ο κ. Θέμελης, καθηγητής κλασικής αρχαιολογίας στο Πανεπιστήμιο Κρήτης, επισημαίνει ότι τα συρόμενα παράθυρα ανάγονται στο απώτερο παρελθόν και δεν είναι τόσο πρόσφατα. Παρ΄ όλα αυτά, είναι βεβαίως προτιμότερα από τα μοντέρνα ρολά. Ο κ. Χαρκιολάκης καθησυχάζει τις αμφιβολίες του κ. Θέμελη για το αν είναι δόκιμο να υπάρχουν βιδωτές γυψοσανίδες στο στηθαίο, αναφέροντας ότι πρόκειται για δοκιμασμένη λύση με αρκετές εφαρμογές.

Ο κ. Κακούρης, Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων, τονίζει ότι η γνωμοδότηση δεν πρέπει να συμπεριλάβει το τμήμα της ιδιοκτησίας Καρρά, εφόσον πρόκειται για ξεχωριστό θέμα, που θα συζητηθεί εν συνεχεία. Ο ίδιος συμφωνεί με την αποκατάσταση της δεύτερης φάσης, εφόσον το κτήριο αυτό, το οποίο είναι το μοναδικό σωζόμενο πρώιμο αρχοντικό της Τουρκοκρατίας, έχει υποστεί δυο σοβαρές καταστροφές. Αρχικά, επί Μοροζίνι, όταν καταστράφηκε το κτήριο του 16ου αιώνα, το συνδεόμενο με την οικογένεια Μπενιζέλου και την Αγία Φιλοθέη, και στη συνέχεια μετά την Ελληνική Επανάσταση. Επομένως, αυτό το αρχοντικό, το οποίο σώθηκε μέσα από μεγάλες περιπέτειες και από θαύμα, πρέπει να διατηρηθεί.

Όσον αφορά στο ισόγειο, η μελέτη διατηρεί τα στοιχεία της πρώτης φάσης, ώστε ο επισκέπτης να έχει μία εικόνα της, ενώ ανασκευάζει τη δεύτερη φάση με επεμβάσεις, οι οποίες έχουν ως στόχο να απομακρύνουν τις κατασκευές της Οθωνικής περιόδου. Μάλιστα το χαγιάτι, το οποίο είναι ένα σημαντικό αρχιτεκτονικό στοιχείο για τα αρχοντικά αυτά, θα μείνει ανοιχτό και θα κλείνει πιθανότατα με κουρτίνες στην άκρη. Συνεπώς, οι μελετητές καλώς αποκαθιστούν τον ανοιχτό αυτό χώρο, για να μην υπάρχει η αίσθηση ενός ασφυκτικά κλειστού οικοδομήματος.

Έπειτα, ο κ. Κακούρης συμφωνεί με την απομάκρυνση του ασανσέρ, ώστε να αναδειχθούν τα στοιχεία της πρώτης φάσης του κτίσματος, ενώ καλό είναι, στο σημείο που υπάρχει ένα πρόσκτισμα, να μην κατασκευαστούν αποχωρητήρια. Ο ίδιος δεν θεωρεί ότι μπορεί να υπάρξει καλύτερη πρόταση και προτείνει τη συζήτηση εκ νέου του θέματος, όταν θα έρθει η ώρα της απαλλοτρίωσης. Εκφράζει μάλιστα την αντίθεσή του για τη διαμόρφωση του κεντρικού μεσαίου χώρου σε παρεκκλήσι, δεδομένου ότι δεν υπήρξε ποτέ στο αρχοντικό, ενώ προτείνει τη φιλοξενία μίας έκθεσης για τη μνήμη της Αγίας Φιλοθέης. Συμφωνεί όμως με την ιδέα να πραγματοποιηθούν εκπαιδευτικά προγράμματα και να τοποθετηθούν στο δυτικό μέρος στοιχεία οικοτεχνίας, εφόσον στα ισόγεια αυτών των σπιτιών υπήρχαν εργαστήρια, τα οποία εξυπηρετούσαν την οικογένεια και είναι καλό να υπάρχει αυτή η υπόμνηση.

Ο κ. Θέμελης θεωρεί ότι πρόκειται για μία πολύ καλή, άξια επαίνου μελέτη, ενώ η παρουσίαση του κ. Χαρκιολάκη ήταν απόλυτα κατατοπιστική. Ζητά όμως να διευκρινιστεί η ασάφεια που υπάρχει γύρω από τη χρήση του ισογείου.

Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου συνοψίζει, αναφέροντας ότι στο ανατολικό μέρος του ισογείου θα υπάρχει ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα, σχετικό με τα

καμαρόσπιτα της Αττικής και τα αρχοντόσπιτα, στο μεσαίο τμήμα θα φιλεξενηθεί έκθεση για τον θρύλο της Αγίας Φιλοθέης και στο δυτικό μέρος έκθεση Οικοτεχνίας.

Ο κ. Κακούρης επισημαίνει, μετά από ερώτηση του κ. Θέμελη ότι, μαζί με το αρχοντικό, παραχωρήθηκε και το νεότερο μικρό κτίσμα, που χρησιμοποιείται ως αποθήκη για την Εφορεία.

Ο κ. Κορρές, αναπληρωτής καθηγητής Αρχιτεκτονικής του Ε.Μ.Π, δηλώνει ότι υποστηρίζει οπωσδήποτε τη διατήρηση της δεύτερης φάσης, διότι αυτή είναι που δίνει το μεγαλείο στον χώρο. Εκτιμά όμως ότι θα έπρεπε να αναδειχθεί, όχι μόνο το ανατολικό, αλλά και το βόρειο σκέλος του υστερορωμαϊκού τείχους, αν και ο κ. Χαρκιολάκης θεωρεί ότι αναδεικνύεται, γιατί σώζεται στο υπόγειο του μαγαζιού.

Ο κ. Χανδακάς, Προϊστάμενος της Γενικής Διεύθυνσης Αναστήλωσης Μουσείων και Τεχνικών έργων του ΥΠ.ΠΟ, εκτιμώντας με τη σειρά του ότι πρόκειται για μία πολύ καλή μελέτη, προτείνει, επειδή το θέμα του εξώστη του ορόφου δεν έχει ξεκαθαριστεί και είναι πολύ ασθενής ο τρόπος της παρουσίασης και η πρόταση, να μελετηθεί αργότερα, στη μελέτη εφαρμογής, το αν θα κατασκευαστούν τα συρόμενα παράθυρα ή τα ρολά.

Στο σημείο αυτό προσήλθαν οι κ.κ Γιάννης Κίζης, αρχιτέκτων, Κλήμης Ασλανίδης, αρχιτέκτων, Ελευθερία Τσακανίκα, πολιτικός Μηχανικός και μελετήτρια, Κώστας Σκαρίπας, Διευθύνων Σύμβουλος Αναπτυξιακής Εταιρείας της Εκκλησίας της Ελλάδος και εκπρόσωπος Αρχιεπισκοπής, Σοφία Αυγερινού-Κολώνια, εκπρόσωπος του Προέδρου του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος και του Ελληνικού Τμήματος του ICOMOS, Νίκος Σιαπκίδης, αρχιτέκτων, Πρόεδρος Αντιπροσωπείας Συλλόγου Αρχιτεκτόνων και εκπρόσωπος του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων.

Ο κ. Κίζης, ως εκπρόσωπος των μελετητών, κάνει μία σύντομη παρουσίαση της μελέτης, που είναι υπό κρίσιν. Παρατηρεί ότι το κτήριο αυτό είχε δημοσιευθεί από τον Ορλάνδο, όταν ήταν διαιρεμένο σε δύο ιδιοκτησίες και το χαγιάτι του ήταν κλειστό με ανασυρόμενα τζαμλίκια του όψιμου 19ου αιώνα, ενώ το εσωτερικό του ήταν κατακερματισμένο σε δωμάτια. Η έρευνα που διηξήχθη, όταν ο κ. Κίζης υπηρετούσε στο Υπουργείο Πολιτισμού το 1979-80 μαζί με τον Κωνσταντίνο Μυλωνά, άρχισε να φανερώνει σταδιακά τις κρυφές φάσεις του αρχοντικού. Σε πίνακες του 19ου αιώνα, που απεικονίζουν τον βομβαρδισμό από τον Μοροζίνι, βλέπει κανείς πάρα πολλά αρχοντόσπιτα, με τοξωτές στοές στο ισόγειο, με ανοιχτά χαγιάτια στον όροφο και εντόνως προεξέχοντα γείσα.

Στη συνέχεια ο κ. Κίζης παρουσιάζει το κτήριο της οδού Αδριανού 96, δείχνοντας την κάτοψη του ισογείου με τις παλαιότερες σωζόμενες φάσεις του και τις δύο αρχικές μονάδες κατοικίας, οι οποίες σώζονται μέχρι ενός ύψους. Αυτό συνέβη, διότι στα τέλη του 17ου ή στις αρχές του 18ου αιώνα, κατασκευάστηκε το ξύλινο αρχοντικό. Τα δύο κτήρια που σώζονται στο ισόγειο της Αδριανού 96, φέρουν και τα τεκμήρια μιας παλαιότερης κατοίκησης εκεί. Πιθανότατα, μπορεί να αναζητήσει κανείς τις ρίζες της οικογένειας των Παλαιολόγων Μπενιζέλων ή οποιασδήποτε αρχοντικής οικογένειας, σε μια πρωιμότερη φάση.

Σε σημερινή αποτύπωση, ο κ. Κίζης παρουσιάζει το χαγιάτι και τον νότιο τοίχο, ο οποίος υπέστη σοβαρές παραμορφώσεις που οδήγησαν στην κατάρρευση του μεσαίου κομματιού. Το τελευταίο βέβαια ήταν μία όψιμη προσθήκη, η οποία κατασκευάστηκε εκεί που παλαιότερα υπήρχε ένας ξύλινος εξώστης. Στη συνέχεια, παρουσιάζεται το ανατολικό μέτωπο του σπιτιού με το τζάκι, τα δυο παράθυρα και τους χρωματιστούς φεγγίτες.

Έτσι λοιπόν, σήμερα βλέπει κανείς τις ξύλινες κολόνες του χαγιατιού, που ντύθηκαν σε πολύ όψιμη εποχή με σανίδες για τα ανασυρόμενα τζαμένια παράθυρα, καθώς και τις εντορμίες των αρχικών κιγκλιδωμάτων κάτω από την κουπαστή. Σύμφωνα με την πρόταση της αποκατάστασης, ο ξύλινος σκελετός επιχρίεται, ενώ το χαγιάτι παραμένει ανοιχτό με εντόνως προεξέχοντα γείσα.

Ακολουθεί η παρουσίαση του χώρου της κεντρικής σάλας, ενώ ο κ. Κίζης δείχνει τα ξύλα, που έφραξαν σε όψιμη εποχή το πέρασμα προς τη συνέχεια του χώρου σε σχήμα «Τ» ή κρεβάτα, δηλαδή σε έναν ανοιχτό χώρο, που συγκοινωνούσε με τη μεγάλη, ανοιχτή ημιυπαίθρια αίθουσα. Στο τέρμα υπήρχε άλλη μία κρεβάτα, δηλαδή ένα καθιστικό, όπως συνηθιζόταν τα χρόνια της Τουρκοκρατίας, κυρίως του 18^{ου} αιώνα, με χώρους συνεχόμενους, χωρίς διακοπή και με κλειστά δωμάτια, στα οποία γινόταν η διημέρευση και υπήρχαν τα τζάκια.

Πριν κανείς προχωρήσει στις όποιες αρχιτεκτονικές αποκαταστάσεις, πρέπει να υπολογίσει τη στατική επάρκεια του σημερινού κτηρίου, γι΄ αυτό και η Πολιτικός Μηχανικός κα Τσακανίκα και ο Σύμβουλός της κ. Μουζάκης έχουν κάνει την πλήρη ανάλυση των εντατικών μεγεθών του κτηρίου. Οι ίδιοι έχουν εκπονήσει μελέτη για τη στέγη, προκειμένου να κρατηθεί χωρίς αντικατάσταση, με συντήρηση των ξύλων της, με τοπικές συμπληρώσεις ξύλων και με συγκράτηση του κτηρίου με ξύλινο σενάζι. Στόχος είναι να αποφευχθούν οι βαριές επεμβάσεις των σκυροδεμάτων ή των μετάλλων, ώστε το κτήριο να ενισχυθεί με αναστρέψιμες μεθόδους, με ξύλινη κατασκευή.

Ακολουθεί η παρουσίαση του καλύτερα τεκμηριωμένου ανατολικού οντά και η πρόταση αποκατάστασης αυτού του μετώπου, ενώ ο κ. Κίζης παρουσιάζει στα μέλη του Συμβουλίου τυπικά τζάκια της Τουρκοκρατίας, όπως στο «Τοπ Καπί» της Κωνσταντινουπόλεως, στην οικία της Μπουμπουλίνας στις Σπέτσες και σε ένα αρχοντικό της Τουρκοκρατίας από τη Ρόδο.

Διαπιστώνεται λοιπόν μία επαναλαμβανόμενη τυπολογία σ΄ όλα τα πέρατα της τέως Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και μία αρχιτεκτονική διακόσμηση, που είχαν επικρατήσει σε όλες τις περιοχές και των οποίων δεν μπορεί κανείς να διεκδικήσει την πατρότητα.

Έπειτα, ο περίγυρος του αρχοντόσπιτου προς το λεγόμενο Διογένειο Γυμνάσιο, σε συνδυασμό με το μεσαιωνικό ελαιοτριβείο και τα υπολείμματα του υστερορωμαϊκού τείχους, δημιουργούν έναν φυσικό, ζωτικό χώρο που περιβάλλει το αρχοντικό της πλούσιας οικογένειας της εποχής. Έτσι προτείνεται ο περίπατος στον κήπο γύρωθεν του κτηρίου, ούτως ώστε να

μπορεί ο επισκέπτης να επισκεφθεί το ελαιοτριβείο και να συνειδητοποιήσει τη ζωτική σημασία που είχε ο χώρος για την οικιακή οικονομία της εποχής.

Στη βορεινή αυλή προς την οδό Αδριανού, υπάρχει ένα νεότερο κτίσμα του 1850-1860 περίπου, το οποίο έχει αλλοιωθεί επανειλημμένα. Πρόκειται για ένα κατάστημα, το οποίο παρέχει τη δυνατότητα στέγασης των απαραίτητων βοηθητικών λειτουργιών, για την υποδοχή επισκεπτών. Σ΄ αυτό λοιπόν το σημείο θα διαμορφωθεί ο χώρος υποδοχής και ενημέρωσης των επισκεπτών, καθώς και οι τουαλέτες και ένα μικρό κυλικείο, διότι το ίδιο το αρχοντικό πρέπει να λειτουργήσει ως Μουσείο. Συνεπώς, οι βαριές χρήσεις και εγκαταστάσεις πρέπει να αποφευχθούν πάση θυσία, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι το κτήριο δεν θα αποκτήσει τη δέουσα αντοχή, για να δεχθεί κόσμο και να φιλοξενήσει Εκθέσεις. Οι επισκέπτες πρέπει να συνειδητοποιήσουν τι σήμαινε «αθηναϊκό αρχοντολόι» και μάλιστα μέσα στην καρδιά της Αθήνας.

Ο κ. Κίζης συνεχίζει την παρουσίαση με το λεγόμενο Γυμνάσιο του Διογένους, με το υστερορωμαϊκό τείχος στο δεξιό άκρο του αρχοντόσπιτου. Στο αριστερό άκρο υπάρχει ένα κτήριο, που χτίστηκε καταλαμβάνοντας ένα κομμάτι του οικοπέδου κατά τη διάρκεια της δικτατορίας, ενώ στην πορεία των ετών το οικόπεδο κατατμήθηκε και έγιναν πωλήσεις.

Ακολουθεί η άποψη της Αναπτυξιακής Εταιρείας της Εκκλησίας της Ελλάδας, την οποία εκπροσωπεί ο κ. Σκαρίπας. Ο ίδιος δηλώνει ότι η Αρχιεπισκοπή έχει πάρει απόφαση να αποκαταστήσει το μνημείο, γι' αυτό και εκπονήθηκε η παραπάνω μελέτη. Πληροφορεί μάλιστα ότι η Αρχιεπισκοπή πήρε την πρωτοβουλία της άμεσης υποστύλωσης του κτηρίου και ευτυχώς αποφεύχθηκε η ολική κατάρρευσή του από τις καταρρακτώδεις βροχές του Ιανουαρίου. Επιπλέον, έχει εξασφαλιστεί η χρηματοδότηση της αποκατάστασης του μνημείου, ενώ αναμένεται η έγκριση της μελέτης, προκειμένου να ενταχθεί στο Π.Ε.Π. Αττικής η χρηματοδότηση της ολοκλήρωσης της αποκατάστασης.

Όσον αφορά στις παρατηρήσεις της Εφορείας και του κ. Δεληνικόλα, αναφέρονται τα εξής: αφενός οι μουσάντρες δεν είναι δυνατόν να βρίσκονται εκτός του χώρου, σύμφωνα και με την τυπολογία του πολιτισμικού χώρου της Ανατολής, ενώ τονίζεται και η άποψη του κ. Δεληνικόλα ότι τα ανασυρόμενα υαλοστάσια είναι του 19^{ου} αιώνα. Ο κ. Σκαρίπας επισημαίνει ότι διαφωνεί με την παραπάνω άποψη, διότι οι αυθεντικές κολόνες δεν έχουν εντορμίες ή τίποτε άλλο, που να πείθουν για ένα αυθεντικό κλείσιμο αυτού του χώρου. Πιστεύει μάλιστα, γνωρίζοντας τα ανοιχτά χαγιάτια, που έχουν κλειστεί με υαλοστάσια στην Προύσα, στη Ρόδο και στα Αμπελάκια, ότι έτσι χάνεται ουσιωδώς η αυθεντική εικόνα του χώρου. Είναι βέβαια δυνατή η παρουσία πετασμάτων, τα οποία είναι τέντες που προφυλάσσουν τον χώρο. Αν λοιπόν στόχος είναι να διατηρηθεί η αυθεντική εικόνα αυτού του τόσο ιδιότυπου κτηρίου, κρίνεται αναγκαίο να απομακρυνθεί από τις νεότερες αστικοποιήσεις και να αποκαλυφθεί το πλούσιο παρελθόν του. Επιπλέον, αξίζει να προσεχθεί η αποκάλυψη των ξύλινων στύλων, οι οποίοι έχουν στρογγυλά μόρσα και μία σπάνια ιδιαιτερότητα για τον τόπο.

Ο κ. Σκαρίπας, μετά από ερώτηση του Προέδρου του Συμβουλίου, αναφέρει ότι το κτήριο, στον ισόγειο χώρο, συνεχιζόταν προς την ανατολική πλευρά.

Ως προς το υλικό κατασκευής των ανασυρομένων ρολών, ο κ. Κίζης αναφέρει τη δημοφιλή λύση των πλαστικοποιημένων καραβόπανων, αν και προτιμά να προηγηθούν δοκιμές και μακέτες.

Η κα Τσακανίκα προσθέτει με τη σειρά της ότι σ΄ αυτήν τη φάση πραγματοποιείται η οριστική μελέτη και η προσομοίωση του κτηρίου, ενώ αναμένεται να υλοποιηθούν στη μελέτη εφαρμογής διάφορα σχέδια, όπως μία εδαφοτεχνική έρευνα ελέγχων στα κονιάματα.

Ο κ. Σιαπκίδης εκτιμά ότι έχει γίνει μία πολύ σημαντική προεργασία από τους μελετητές και προσθέτει την άποψή του για την ιστορικότητα του κτηρίου. Είναι ιδιαίτερα συγκινητικό το γεγονός ότι έχουν αναφερθεί σ΄ αυτό το κτήριο άνθρωποι μεγάλης αξίας και σημαντικοί, όπως ο Ορλάνδος, ο Τραυλός, ο Καμπούρογλου και ο Τσαρούχης. Τέλος, δηλώνει ότι αποδέχεται τη μελέτη αποκατάστασης και προς το ανατολικό τμήμα, εφόσον δεν υπάρχει κτήριο, που δεν έχει περιβάλλοντα χώρο.

Στη συνέχεια, η κα Αυγερινού, η οποία εκπροσωπεί το Τεχνικό Επιμελητήριο και το ελληνικό τμήμα του Διεθνούς Συμβουλίου Μνημείων και Τοποθεσιών, αναφέρει ότι οι απόψεις των δύο φορέων ταυτίζονται. Θεωρεί μάλιστα ότι η αυστηρή ιστορική και τεχνική τεκμηρίωση, που συνοδεύει τη μελέτη, είναι εγγύηση για την πρόταση. Θα ήθελε επίσης να υποστηρίξει την άποψη ότι το κτήριο θα πρέπει να ολοκληρωθεί ιστορικά ως σύνολο και συνεπώς θα πρέπει να εξασφαλισθούν στο μέτρο του δυνατού οι χώροι, οι οποίοι το περιβάλλουν. Αφού μάλιστα έχουν αναληφθεί οι υποχρεώσεις για την αποκατάσταση του κτηρίου από την Εκκλησία της Ελλάδας, είναι αναγκαίο να προωθηθεί η διεκπεραίωση της απόφασης, όσο γίνεται συντομότερα.

Ο κ. Κολώνας, Προϊστάμενος της Γενικής Διεύθυνσης Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς του ΥΠ.ΠΟ, υποβάλλει ερώτηση προς την κ. Τσακανίκα για το αν έχουν τέτοια αντοχή τα ξύλα της στέγης, ώστε να αφεθούν στη θέση τους και για το πώς θα γίνει η προσπέλαση, όταν ολοκληρωθεί η στέγη.

Η κ. Τσακανίκα απαντά πως η βασική αρχή αποκατάστασης είναι να διατηρηθεί κατ΄αρχήν ο αρχικός φορέας, που είναι μια καθιστή στέγη, η οποία εδράζεται, εκτός από τους περιμετρικούς τοίχους, και στον εσωτερικό ξυλόγλυπτο. Έχει ήδη ελεγχθεί η επάρκεια των διατομών των ξύλων και τονίζει ότι σε διάφορα σημεία, τα οποία παρουσιάζουν σήψη, χρειάζονται κάποιες αντικαταστάσεις. Στη φάση της μελέτης εφαρμογής, θα ελεγχθούν όλες αυτές οι περιοχές και θα γίνει προσπάθεια για τις λιγότερες αντικαταστάσεις ξύλων, ώστε να διατηρηθούν τα πιο πολλά στοιχεία από το αυθεντικό φέρον σύστημα της στέγης.

Ο κ. Κακούρης θέτει υπ΄ όψιν των μελών του Συμβουλίου το γεγονός ότι στο ισόγειο προβλέπεται παραλαβή φορτίων από μια ξύλινη κατασκευή, η οποία επενδύεται με γυψοσανίδα. Αναρωτιέται λοιπόν αν θα μπορούσε να αποφευχθεί αυτή η διαδικασία με ενίσχυση τοίχων. Ένα δεύτερο στοιχείο

είναι ο ανελκυστήρας για τα άτομα με ειδικές ανάγκες, ο οποίος θα ήταν καλό να τοποθετηθεί σε άλλη περιοχή, εφόσον η κατασκευή του προβλέπεται σε σημείο με στοιχεία των παλαιοτέρων φάσεων. Επιπλέον, τα αποχωρητήρια, τα οποία βρίσκονται ακριβώς ανάμεσα στην είσοδο και στον κυρίως χώρο, θα μπορούσαν να καταργηθούν και να παραμείνει μόνο το αποχωρητήριο στο υπόγειο. Τέλος, ως προς το θέμα του δώματος στην ανατολική απόληξη του χαγιατιού, κρίνεται αναγκαία η επέκταση, ώστε το χαγιάτι να μην ανακόπτεται στο ανατολικό μέρος.

Ο κ. Κίζης απαντά ότι οι τουαλέτες μπορούν να συρρικνωθούν, ενώ ως προς τον ανελκυστήρα των Α.Μ.Ε.Α., θα μπορούσε να γίνει μία κατασκευή ενός lift δίπλα σε μία κουπαστή, για έκτακτες περιπτώσεις. Τέλος, έχει την αίσθηση ότι με τις προβλεπόμενες διαμορφώσεις θα αναπνεύσει πολύ καλύτερα η μορφή του κτηρίου.

Ο κ. Θέμελης, καθηγητής κλασικής αρχαιολογίας στο Πανεπιστήμιο Κρήτης, θεωρεί δεδομένη την ποιότητα της έρευνας, αναρωτιέται όμως, εφόσον το ισόγειο διασώζει πολλά στοιχεία από την πρώτη φάση του 16ου αιώνα, αν και η καμάρα προς την ανατολική πλευρά ανήκει σ΄ αυτήν τη φάση.

Ο κ. Κίζης αποκλείει την καμάρα από αυτήν τη χρονολόγηση, εφόσον στηρίζει τη διαδοκίδωση των πατωμάτων του ορόφου και συνανήκει με το αρχοντικό της Τουρκοκρατίας. Όμως, ο νότιος τοίχος αυτού του ανατολικού δωματίου με το κομμένο τζάκι, συνεχίζεται προς ανατολάς και δείχνει ότι η μονάδα του σπιτιού ήταν μεγαλύτερη και συνεχιζόταν προς τα εκεί.

Ο κ. Θέμελης συμπεραίνει λοιπόν ότι οι μελετητές φαντάζονται μία προσθήκη εν ισογείω, ως συνέχεια της καμάρας και προσιτή από το εσωτερικό. Ο ίδιος βλέπει μία συμμετρία στο κτήριο, ώστε να μη χρειάζεται καμία προσθήκη.

Ο κ. Κίζης συμφωνεί ότι αυτό το αστικό αρχοντικό του 17ου – 18ου αιώνα έχει κανόνες συμμετρίας, σε αντίθεση με τα δύο προϋφιστάμενα κτίσματα. Έτσι λοιπόν, για να κατασκευαστεί το καινούριο αρχοντικό με τον ξύλινο σκελετό, είναι απαραίτητες οι προσαρμογές στο ισόγειο και συγκεκριμένα οι καμάρες, τα τόξα και τα μικρότερα ανοίγματα, για να επιτευχθεί η διαδοκίδωση.

Η κα Τσακανίκα προσθέτει ότι σαφέστατα η πρώτη φάση του κτηρίου συνεχιζόταν ανατολικά και ότι κανένα κτήριο δεν τελειώνει με τόξο.

Ο κ. Θέμελης συμφωνεί, ρωτά όμως αν στο επίμαχο οικόπεδο Καρρά, το οποίο είναι υπό απαλλοτρίωση, θα μπορούσε να χτιστεί κάτι.

Ο κ. Κίζης τονίζει ότι η μελέτη προτείνει να αποδοθεί στο αρχοντόσπιτο ο περιβάλλων χώρος του και γι' αυτό πρέπει να δοθεί η ιδιοκτησία προς ανατολάς και προς δυσμάς.

Ο κ. Ασλανίδης προσθέτει ότι ο χώρος με το δώμα είναι τεκμηριωμένος και από μία μικρή, φραγμένη σήμερα πυλίδα, η οποία δείχνει ότι υπήρχε επικοινωνία του ορόφου του αρχοντικού με το δώμα αυτού του χώρου.

Ο κ. Ν. Γκιολές, καθηγητής Βυζαντινής Αρχαιολογίας στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, αναρωτιέται πώς θα είναι τα πατώματα και οι οροφές, ελπίζοντας να χρησιμοποιηθούν οι παλαιές σανίδες, συμπληρωμένες με ντόπια ξύλα.

Ο κ. Κίζης αναφέρει ότι στα δάπεδα θα χρησιμοποιηθούν φαρδιές, πεύκινες σανίδες 20-22 εκατοστών, ενώ οι μελετητές προτείνουν ξυλεία κωνοφόρων στα ταβάνια.

Ο κ. Σκαρίπας αναφέρει, όσον αφορά στην παράδοση για την Οσία Φιλοθέη, ότι κανείς βέβαια δεν είναι σε θέση να τεκμηριώσει ότι πράγματι έζησε εκεί ή όχι, παρά το γεγονός ότι ο θρύλος διασώθηκε σε τέτοιο βαθμό. Έτσι, δεν πρόκειται για λατρευτικό χώρο, αλλά για ένα κοσμικό μνημείο.

Η κα Τσακανίκα δηλώνει ότι παρακολουθεί αυτό το κτήριο 20 χρόνια και δεν έχει ανάγκη από καμία ταμπέλα, για το αν έζησε εκεί η Αγία Φιλοθέη ή αν είναι το αρχοντικό των Μπενιζέλων. Το συγκεκριμένο κτήριο είναι τόσο σπουδαίο από μόνο του ως μνημείο, που αρκεί μόνο αυτό, αν και όλα τα άλλα βοηθάνε στο να αναδειχθεί η σπουδαιότητά του.

Ο κ. Σκαρίπας δηλώνει ότι η Αρχιεπισκοπή δεσμεύεται για την υλοποίηση της μελέτης.

Ο κ. Σιαπκίδης προσθέτει ότι, εφόσον αποκατασταθεί το μνημείο, μπορεί να αποτελεί ένα υπόδειγμα διδασκαλίας και εξακρίβωσης όλων των κατασκευαστικών δομών που λειτουργούσαν την εποχή εκείνη, για όλους τους φοιτητές του Πολυτεχνείου. Πρόκειται για ένα πολύ σημαντικό μάθημα οικοδομικής, εάν αποκατασταθεί το αρχοντικό με όλα τα στοιχεία, τα οποία προτείνουν οι μελετητές.

Στο σημείο αυτό αποχωρούν οι κ.κ Γιάννης Κίζης, αρχιτέκτων, Κλήμης Ασλανίδης, αρχιτέκτων, Ελευθερία Τσακανίκα, πολιτικός Μηχανικός και μελετήτρια, Κώστας Σκαρίπας, Διευθύνων Σύμβουλος Αναπτυξιακής Εταιρείας της Εκκλησίας της Ελλάδος και εκπρόσωπος της Αρχιεπισκοπής, Σοφία Αυγερινού-Κολώνια, εκπρόσωπος του Προέδρου του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος και του Ελληνικού Τμήματος του ICOMOS, Νίκος Σιαπκίδης, αρχιτέκτων, Πρόεδρος Αντιπροσωπείας Συλλόγου αρχιτεκτόνων και εκπρόσωπος του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων.

Στο σημείο αυτό προσήλθαν ο κ. Ιωάννης Καρράς, ιδιοκτήτης, ο κ. Βασίλης Δωροβίνης, δικηγόρος, ο κ. Μανόλης Τριποδάκης, αρχιτέκτονας, ο κ. Πέτρος Κουφόπουλος, αρχιτέκτονας και η κα Μαρίνα Κουφοπούλου, αρχιτέκτονας.

Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου δηλώνει ότι έχει δηλώσει παράσταση και ο κ. Χατζηστεργίου, ο οποίος απουσιάζει.

Ο κ. Δωροβίνης αναφέρει αρχικά, επειδή έλαβε γνώση κάποιων στοιχείων της μελέτης, ότι υπάρχει το εξής παράδοξο: οι μελετητές της αναστήλωσης του διπλανού κτηρίου προϋποθέτουν ότι θα απαλλοτριωθεί η ιδιοκτησία Καρρά. Ομολογεί μάλιστα ότι δεν έχει αντιμετωπίσει ξανά τέτοια περίπτωση, δηλαδή να θέλει κάποιος να απαλλοτριώσει την οικία του γείτονα, για να ολοκληρωθεί μία μελέτη. Η άποψη αυτή είναι μη συμβατή με τη νομιμότητα, γι΄ αυτό θα έπρεπε ενδεχομένως πρώτα να έχει ξεκαθαρίσει το θέμα και μετά να υπεισέλθουν οι μελετητές σε τέτοιες λεπτομέρειες. Έπειτα, σε μία περιοχή, η οποία προστατεύεται από σειρά διαταγμάτων και για τη διατήρησή της συνέκλιναν ευτυχώς όλες οι πολιτικές δυνάμεις της χώρας, υπάρχει τώρα η εξής τομή: ζητείται από τους μελετητές να αρθεί η νομιμότητα που επικρατεί σήμερα στην Πλάκα και να επιστρέψει το παλαιό

καθεστώς, σύμφωνα με το οποίο πρέπει να κατεδαφίζονται κτήρια που βλάπτουν τις Αρχαιότητες. Αυτή ακριβώς η πραγματικότητα άλλαξε με τα διατάγματα επί Μάνου, Πλυτά, Τρίτση, Μελίνας κλπ., έτσι, ώστε σήμερα να υφίσταται το παγιωμένο πλέον καθεστώς της Πλάκας.

Ο κ. Καρράς επιθυμεί πραγματικά να αναστηλωθεί το σπίτι του, αλλά και το λεγόμενο αρχοντικό των Μπενιζέλων, αν και στην έκθεση των μελετητών υπάρχουν αντιφατικότατα πορίσματα. Συγκεκριμένα, φαίνεται σαφώς και στις παλαιότερες μελέτες του Ορλάνδου βεβαίως, στην πράξη παραχώρησης του κτηρίου αυτού κατά χρήση στην Εκκλησία της Ελλάδας, δεν αναφέρεται καθόλου η οικία Μπενιζέλου ως αρχοντικό της οδού Αδριανού.

Ο κ. Κουφόπουλος εκτιμά ότι είναι δύσκολο, χωρίς να έχει κανείς πλήρη γνώση μίας μελέτης, να ασκήσει κριτική, αλλά, όταν το 2003 τού ανατέθηκε η τεκμηρίωση του χώρου και ζήτησε άδεια από την κα Τσοφοπούλου, για να επισκεφθεί το αρχοντικό της Αδριανού 96, βρήκε την ευκαιρία να ασχοληθεί πολύ με την υπόθεση. Πρόκειται ουσιαστικά για έναν κόμβο των εποχών, που εμφανίζεται σ΄ αυτό το χαρακτηριστικό σημείο, όπου το ιστορικό τείχος συναντά το τελευταίο αρχοντικό της Τουρκοκρατίας μέσα στην Αθήνα. Το πρόβλημα λοιπόν είναι η διατήρηση, έστω και ενός κτηρίου συνοδείας, σε σχέση με το μέλλον της Πλάκας και η άποψη που πρέπει να έχει η σύγχρονη Αρχιτεκτονική για την εξέλιξη και τη συνέχεια της πόλης, σε ένα τέτοιο νευραλγικό σημείο. Έχει λοιπόν διατυπωθεί μία προσέγγιση από τους μελετητές, όσον αφορά στο πώς θα έπρεπε να ήταν η μεταχείριση του αρχοντικού αυτού, οι οποίοι επαναφέρουν μία προηγούμενη μορφή. Ο κ. Κουφόπουλος θέτει απλώς την άποψή του, η οποία στηρίζεται κυρίως στον Χάρτη της Βενετίας, αλλά και στις άλλες αρχές της διατήρησης, που έχουν διατυπωθεί τουλάχιστον εδώ και έναν αιώνα και έχουν παγιωθεί πλέον, ότι η αποκατάσταση ή ανακατασκευή σταματάει στο σημείο που αρχίζουν οι υποθέσεις.

Από τη στιγμή που πρόκειται για μία υπόθεση υψηλής εξειδίκευσης και οι απαιτήσεις και χρήσεις του κτηρίου στη συνέχεια θα υπαγορεύσουν ανάγκες κλεισίματος του μεγάλου χαγιατιού, πιστεύει ότι η φάση του 19^{ου} αιώνα, που είναι η κύρια φάση της Πλάκας και σε οποιοδήποτε άλλο κτήριο της Πλάκας δε θα ήταν κατεδαφιστέα ή δε θα απομακρύνονταν, είναι αυτή ακριβώς που πρέπει να αναστηλωθεί. Θα συζητούσε μάλιστα πιο πολύ για την ανάδειξη φάσεων του 18^{ου} αιώνα σ΄ ένα ιστορικό κτήριο και όχι για τη μετατροπή ενός κτηρίου οθωμανικής εποχής σε ένα νέο φέροντα οργανισμό τύπου Λευκαδίτικου. Εφόσον σκοπός της αποκατάστασης δεν είναι η καθαρότητα του αρχικού ρυθμού, θεωρεί ότι ο 19^{ος} αιώνας θα αποκαλύπτει με έναν δεξιοτεχνικό τρόπο και τις φάσεις του 18^{ου}. Έτσι μόνο θα είναι συνεπές το κτήριο σε σχέση με τον πολεοδομικό ιστό και το αστικό περιβάλλον, αφού διατηρηθεί και το ακίνητο του κ. Καρρά.

Η κα Κουφοπούλου συμπληρώνει ότι στη μελέτη του κ. Κίζη υπάρχει κάποια αντίφαση, διότι προτείνει με σαφήνεια την αποκατάσταση της φάσης του 18^{ου} αιώνα, όσον αφορά στο κτήριο, ενώ διατηρεί τα προσκτίσματα του κτηρίου, δηλαδή ένα παλιό κατάστημα του 19^{ου} αιώνα, που χρησιμοποιείται

και σήμερα ως εργαστήριο της 1ης Ε.Β.Α. Υπ' αυτή τη σκοπιά θα θεωρούσε δίκαιο να κρατηθεί και ο 19ος αιώνας της οικίας Καρρά, θεωρώντας ότι συμπληρώνει τον πολεοδομικό ιστό της Πλάκας.

Ο κ. Τριποδάκης αναφέρεται στο τμήμα εκείνο, κατά το οποίο η μελέτη του κ. Κίζη άπτεται της ιδιοκτησίας Καρρά. Παρατηρεί ότι η πρόταση προβλέπει την κατασκευή ενός μονόροφου κτίσματος, το οποίο θα βρίσκεται σε επαφή με το αρχοντικό, αφήνοντας βέβαια τον υπερκείμενο όροφο ελεύθερο προς ανατολάς. Αυτή η διάταξη είχε προταθεί ανάμεσα στις εναλλακτικές λύσεις για τη μεταχείριση της οικίας Καρρά, διότι υπήρχε μεγάλο ενδιαφέρον να αποκαλυφθεί και να παραμείνει ελεύθερη, στον βαθμό που ήταν δυνατό, η ανατολική της παρειά. Με τον τρόπο αυτό αποκαλύπτεται ο άνω όροφος της οικίας 96 και μένει ελεύθερος ένας ισόγειος χώρος εν επαφή μ΄ αυτήν την οικία. Έτσι, δημιουργείται μία απόσταση μεταξύ του κτίσματος Καρρά και της οικίας του 96Α, ώστε να αποκαλυφθεί και να είναι πιο περίοπτο και ορατό από παντού.

Ο κ. Καρράς παρουσιάζει στα μέλη του Συμβουλίου 3 φωτογραφίες, οι οποίες, κατ΄αυτόν, αποκαλύπτουν ότι η οικία είναι μικρή και αρμόζει πλήρως δίπλα στην οικία της οδού Αδριανού 96. Επειδή είναι ιστορικός του 18ου και του 19ου αιώνα και ασχολείται πρωτίστως με θέματα των ρωσικών αρχείων, τα τελευταία μάλιστα δύο χρόνια ήταν ερευνητής στο Ινστιτούτο Ερευνών της Ακαδημίας της Μόσχας, θεωρεί πάρα πολύ σημαντικό να αναστηλωθεί η οικία της Αδριανού 96 και όλος ο αρχιτεκτονικός ιστός της Πλάκας. Θα ήταν όμως τελείως αυθαίρετο και εναντίον των κανόνων της Πλάκας, αλλά και του ιστορικού κοινού νοός, να αναστηλωθεί μονομερώς μία συγκεκριμένη περίοδος της ιστορίας της Πλάκας. Δεν πρέπει να επιστρέψουμε στην ιδέα ότι διατηρούμε μόνο μία πτυχή της ιστορίας μας, διότι αυτό είναι τελείως ενάντια στο πώς ως Έλληνας και ως ιστορικός κατανοεί και θα έπρεπε να κατανοήσει κανείς την ιστορία.
Στο σημείο αυτό αποχώρησαν ο κ. Ιωάννης Καρράς-ιδιοκτήτης, ο κ. Βασίλης Δωροβίνης-δικηγόρος, ο κ. Μανόλης Τριποδάκης, αρχιτέκτονας και ο κ. Πέτρος Κουφόπουλος, αρχιτέκτονας.

Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου τονίζει ότι η μελέτη εγγίζει και το θέμα της ανατολικής πλευράς και προβλέπει μία επέμβαση ή αποκατάσταση, η οποία διέπεται από ένα πνεύμα συνολικότητας. Εκτιμά λοιπόν ότι ίσως θα ήταν σκόπιμο να μη γνωμοδοτήσει το Συμβούλιο και να αναβάλει τη συζήτηση επί του παρόντος θέματος, προκειμένου να εξεταστεί και το θέμα της οικίας Καρρά. Έτσι, τα μέλη του Συμβουλίου θα έχουν υπόψη όλα τα δεδομένα. Τέλος, θέτει την πρότασή του για αναβολή γνωμοδότησης σε ψηφοφορία.

Κατόπιν όλων των προαναφερθέντων, το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο, αφού έλαβε υπ΄ όψιν του τα ανωτέρω, καθώς και τις διατάξεις του Ν. 3028/02 «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς», γνωμοδοτεί ομόφωνα:

Υπέρ της αναβολής διατύπωσης γνώμης σχετικά με την έγκριση ή μη οριστικής αρχιτεκτονικής και στατικής μελέτης για την αποκατάσταση του αρχοντικού επί της οδού Αδριανού 96 στην Αθήνα, προκειμένου να συμπληρωθεί η εικόνα για τη διαμορφούμενη κατάσταση στο συγκεκριμένο ακίνητο.

Ο Πρόεδρος	Ο Γραμματέας
Χρήστος Ζαχόπουλος	Αθανάσιος Γιαννόπουλος

Ακριβές Αντίγραφο
Η Προϊσταμένη του τμήματος
της Γραμματείας ΚΑΣ
Π.α.α.

Έλενα Κουντούρη
Αρχαιολόγος με βαθμό Α΄

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
Συνεδρίαση: 08/ 07 Μαρτίου 2006

ΘΕΜΑ 10ο : «Έγκριση ή μη αναγκαστικής απαλλοτρίωσης ακινήτου φερομένης ιδιοκτησίας Ιωάννη Καρρά επί της οδού Αδριανού 98β στην Αθήνα (αναπομπή)».

Ο εισηγητής του θέματος κ. Ισίδωρος Κακούρης, Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων, αναφέρει ότι το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο, στις 18 Απριλίου 2005, γνωμοδότησε κατά πλειοψηφία υπέρ της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης του ακινήτου επί της οδού Αδριανού 98β, φερομένης ιδιοκτησίας Ιωάννη Καρρά, διότι τα νέα στοιχεία, τα οποία προέκυψαν κατά την κατεδάφιση των κτισμάτων εντός του ακινήτου, καθώς επίσης και κατά την αφαίρεση των επιχρισμάτων, συμπλήρωσαν την εικόνα τόσο της πορείας του υστερορωμαϊκού τείχους, όσο και της μορφολογίας του αρχοντικού Μπενιζέλων, η διάσωση, αποκατάσταση και ανάδειξη των οποίων είναι επιβεβλημένη.

Ο σκοπός αυτός μπορεί να επιτευχθεί, μόνο εφόσον το ακίνητο αυτό δεν ανοικοδομηθεί. Η απελευθέρωση του ακινήτου από κτίσματα θα έχει ως αποτέλεσμα την ενοποίηση με τον χώρο του λεγόμενου Διογενείου Γυμνασίου και την ανάδειξη του υστερορωμαϊκού τείχους. Θα επιτρέψει επίσης, την αποκατάσταση του ανατολικού τμήματος του αρχοντικού Μπενιζέλων και την ανάδειξη του συνόλου του μνημείου με τον αύλειο χώρο του και το ελαιοτριβείο.

Ενώ η γνωμοδότηση είχε πάρει τον δρόμο της για την έκδοση της εκτελεστής διοικητικής πράξεως, ο Υφυπουργός Πολιτισμού ανέπεμψε το θέμα στο Κ.Α.Σ, γι΄ αυτό και επανέρχεται στο Συμβούλιο. Η ένσταση έγινε από τον κ. Καρρά, ο οποίος με επιστολή του προς τον Πρωθυπουργό, αναφέρει χαρακτηριστικά τα εξής:

> *«Αξιότιμε κ. Πρωθυπουργέ. Στην προχτεσινή συνεδρίαση 18/4 του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου λήφθηκε κατά πλειοψηφία μια κατά τη γνώμη μας σοβαρά λανθασμένη απόφαση για την απαλλοτρίωση της ως άνω ιδιοκτησίας του γιου μας Ιωάννη Καρρά.*
> *Θεωρούμε ότι η απόφαση είναι πολλαπλώς λανθασμένη διότι. Α) Πριν να αγοραστεί το ακίνητο, είχαμε ζητήσει από την αρμόδια Εφορεία εάν υπάρχει περίπτωση απαλλοτρίωσής του. Η απάντηση ήταν ότι είχαν ζητήσει την απαλλοτρίωσή του στο παρελθόν, δεν είχε γίνει αποδεκτή και δεν υπήρχε κώλυμα για την αγορά.*
> *Δεύτερον. Η αρμόδια Εφορεία συνηγόρησε για την έκδοση άδειας με τον μόνο όρο, να γίνουν ανασκαφές υπό την επίβλεψή της, όρος που τηρήθηκε από εμάς με απόλυτη συνέπεια.*
> *Τρίτον. Κανένα σημαντικό εύρημα δεν αποκαλύφθηκε κατά την ανασκαφή, που να δικαιολογούσε την εισήγηση απαλλοτρίωσης με τη βάση ότι υπάρχουν νέα δεδομένα. Η έλλειψη συνέπειας εκ*

μέρους της αρμόδιας Εφορείας, πρέπει να σας προβληματίζει ως ξεκάθαρο παράδειγμα ασυνεπούς και αυτοαναιρούμενης Διοίκησης.
Τέταρτον. Δεχθήκαμε όλες τις υποδείξεις των αρμοδίων Υπηρεσιών. Επιπλέον με τη συμβολή δύο από τους καλύτερους αρχιτέκτονες αναστηλωτές της χώρας του Πέτρου και της Μαρίνας Κουφοπούλου, καταθέσαμε προτάσεις που χωρίς να καταργήσουν τον πολεοδομικό ιστό της περιοχής, όπως κάνει η απαλλοτρίωση, θα βελτίωνε την κατάσταση της γειτονιάς και της σημαντικής οικίας Μπενιζέλου, η οποία για χρόνια βρίσκεται σε πράγματι ελεεινή κατάσταση, λόγω της απροθυμίας και της αδυναμίας είτε του Υπουργείου είτε της Αρχιεπισκοπής Αθηνών να λάβουν μέτρα έστω και περιορισμού της φθοράς της.
Πέμπτον, η απόφαση απαλλοτρίωσης ελήφθη στην πρώτη συνάντηση του νέου ΚΑΣ και πριν από τη συνεδρίαση είχαμε ζητήσει εγγράφως να μη ληφθεί απόφαση, προτού το νέο ΚΑΣ ενεργήσει αυτοψία, ώστε τα νέα μέλη να μορφώσουν πληρέστερη γνώμη. Το αίτημά μας έμεινε αναπάντητο.
Έκτον, οι κάτοικοι της Πλάκας είναι σύσσωμοι κατά της απαλλοτρίωσης οικιών της περιοχής, όπου το σχετικό Προεδρικό Διάταγμα του 1982 σαφώς ορίζει την κατοικία ως πρώτη χρήση και εξέφρασαν την αντίθεση και με συλλογή υπογραφών και με προσωπική παρουσία τους στο ΚΑΣ.
Έβδομον, από το 1982 σε οποιαδήποτε προσπάθεια απαλλοτρίωσης κατοικίας από την υπηρεσία, επενέβαινε ο αρμόδιος υπουργός Πολιτισμού, για να ματαιώσει την προσπάθεια αυτή. Εάν δεν επέμβετε, θα δημιουργηθεί κακό προηγούμενο για ολόκληρη την Πλάκα, μη νομότυπο που θα οδηγήσει σε αλλοίωση του οικισμού.
Όγδοο, το δημόσιο έχει ένα προφανές οικονομικό πρόβλημα που δεν του επιτρέπει να επέμβει ακόμα και σε περιπτώσεις ξεκάθαρες. Παραδείγματος χάρη την Ενοριακή μας Εκκλησία, τον Άγιο Νικόλαο Ραγκαβά, που χρονολογείται στον 11^{ο} αιώνα, της οποίας η στέγη χρειάζεται άμεση συντήρηση.
Με ποια δικαιολογία αντί αυτού θα απαλλοτριωθεί ένα κτήριο, που ο ιδιώτης είναι διατεθειμένος να το αναστηλώσει, ενώ το διπλανό της οικίας Μπενιζέλου έχει αφεθεί επί 30 χρόνια να ερημώνει; Το οικονομικό πρόβλημα και μόνο του μπορεί να δικαιολογήσει την άρνησή σας να δεχτείτε την άστοχη συμβουλή του ΚΑΣ που θα αποδειχθεί πραγματικά καταστροφική για την περιοχή.
Σας παρακαλούμε, λοιπόν, ως αρμόδιος υπουργός να επέμβετε άμεσα, για να ματαιωθεί η προτεινόμενη απαλλοτρίωση, να αποφευχθούν έτσι άσκοπες και μάλιστα επιζήμιες δαπάνες και να προχωρήσει η αναστήλωση της οικίας Αδριανού 98Β, σύμφωνα με τις προτάσεις του ιδιοκτήτη που ακολουθεί την αρχική άποψη της αρμόδιας Εφορείας Αρχαιοτήτων».

Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου υπενθυμίζει ότι η επιστολή, όπως και κάθε άλλο έγγραφο, που αποστέλλεται στον Πρωθυπουργό και αφορά σε θέματα του ΥΠ.ΠΟ., διαβιβάστηκε στον αρμόδιο Υφυπουργό, ο οποίος έκρινε ότι χρειάζεται αναπομπή.

Ο κ. Κακούρης θυμίζει στο Συμβούλιο ότι έχουν γίνει δύο αυτοψίες στον χώρο. Διαβάζει μάλιστα το πρακτικό της αυτοψίας στις 11/4/2005, το οποίο έχει ως εξής:

> *«Έπειτα από την αυτοψία της 17/12/2004 από το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο στο ακίνητο ιδιοκτησίας Καρρά, τα ανωτέρω μέλη του ΚΑΣ και οι υπηρεσιακοί παράγοντες συνήλθαν σε σύσκεψη στα γραφεία της κεντρικής υπηρεσίας για τη σύνταξη του πρακτικού αυτοψίας.*
> *Αφού αντηλλάγησαν απόψεις και έγινε διαλογική συζήτηση, η πλειοψηφία των παρισταμένων μελών του ΚΑΣ τάχθηκε υπέρ της απαλλοτρίωσης του ακινήτου. Κοινή ήταν η διαπίστωση όλων των μελών για την αναγκαιότητα λήψης μέτρων αντιστήριξης της ανατολικής πλευράς του αρχοντικού Μπενιζέλου.*
> *Στην περίπτωση που το ΚΑΣ γνωμοδοτήσει υπέρ της απαλλοτρίωσης, αυτή θα πρέπει να οδηγήσει σε ένα πρόγραμμα ανάδειξης του ενοποιημένου αρχαιολογικού χώρου.*
> *Ζητείται, τέλος από τη Διεύθυνση Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων να επικοινωνήσει εγγράφως με την Αρχιεπισκοπή Αθηνών και να ζητήσει αφ' ενός πληροφορίες για την πορεία της μελέτης αποκατάστασης του αρχοντικού και αφ' ετέρου τη λήψη άμεσων μέτρων προστασίας αυτού.*
>
> *Τα μέλη του ΚΑΣ*
>
> *Χρήστος Ζαχόπουλος* — *Αντώνιος Κλαδιάς*
> *Χαράλαμπος Μπούρας* — *Ηώς Ζερβουδάκη*
> *Χαράλαμπος Κριτζάς* — *Νίκος Ζίας* αυτοψία
> *Αριστέα Καββαδία* — *Φούλη Κοσμόγλου*
> *Βασίλης Λαμπρινουδάκης* — *Δημήτρης Κωνστάντιος*
> *Νικολέτα Βαλάκου»*

Όσον αφορά στην εισήγηση της Διεύθυνσης, ο κ. Κακούρης επισημαίνει ότι, εφ' όσον έχει γίνει αυτοψία από το Συμβούλιο, δεν είναι δυνατό να διατυπωθεί διαφορετική εισήγηση.

Η Προϊσταμένη της ΔΙΠΚΑ κ. Κυπαρίσση εμμένει επίσης στην απαλλοτρίωση, εφόσον μετά τη μελέτη της οικίας Μπενιζέλου, καταδεικνύεται η ύπαρξη περιβάλλοντος χώρου και το γεγονός ότι ο ανατολικός σημερινός τοίχος δεν αποτελεί το αρχικό ανατολικό άκρο αυτού του σπιτιού.

Ο κ. Κακούρης συμπληρώνει ότι, σε φωτογραφία του 1860, φαίνεται ότι ένα διόροφο σπίτι ακούμπησε στην ανατολική πλευρά της οικίας του

Αρχοντικού. Άρα, ως terminus ante είναι το 1860, με αυτό το διόροφο σπίτι, το οποίο εφάπτεται στο αρχοντικό. Πάντως, εάν αποκατασταθεί η οικία Καρρά, τότε το αρχοντικό χάνει την ανατολική του όψη, η οποία θα χρησιμοποιηθεί ως μεσοτοιχία της οικοδομής.

Γι΄ αυτό, η πρόταση, η οποία είχε κατατεθεί από τον ιδιοκτήτη, προέβλεπε αυτό το οποίο προβλέπει και η μελέτη Κίζη, ο οποίος είναι αρχιτέκτονας και μελετητής του κτηρίου, με την εξής όμως διαφορά: η μεν μελέτη Κίζη θεωρεί το ισόγειο με το δώμα στην ανατολική πλευρά ως ανήκον στο αρχοντικό, δεδομένου ότι συνδέεται με το τοξωτό άνοιγμα στο ισόγειο, αλλά και με τη φραγμένη θύρα εξόδου στο δώμα, ο δε ιδιοκτήτης το θεωρεί τμήμα της δικής του ιδιοκτησίας. Γιατί, προκειμένου να αφεθεί ελεύθερη η ανατολική όψη του αρχοντικού, στην ουσία δεν αποκαθίσταται, αλλά δημιουργείται ένα νέο σπίτι σε κάποια απόσταση από το αρχοντικό. Αυτή η μορφή, η οποία αφήνει ελεύθερο το υφιστάμενο και αναστηλωμένο τμήμα του υστερορωμαϊκού τείχους, δημιουργεί έναν ελεύθερο χώρο, ο οποίος είναι ορατός από τους διερχόμενους. Ενώ με μία σειρά στεγασμένων και ανοιχτών προς τα έξω χώρων, δημιουργείται μία μορφή ανεκτή και πραγματοποιείται και μία αισθητική μετάβαση, από τον όγκο του τριόροφου κτηρίου επί της Αδριανού 98, του γωνιακού κτηρίου και του αρχοντικού, το οποίο βρίσκεται σε πολύ χαμηλότερο επίπεδο.

Στην ουσία λοιπόν δεν πρόκειται για αποκατάσταση, αλλά για μία νέα οικοδομή, η οποία έχει λάβει υπόψη της και τη νέα πραγματικότητα, δηλαδή την ανατολική όψη του αρχοντικού και τις ανάγκες που έχει για την ανάδειξή του.

Από την άλλη πλευρά η απαλλοτρίωση δίνει την ευκαιρία να αναδειχθεί το αρχοντικό στην πληρότητά του, γιατί ανατολικά το όριό του ήταν το τείχος, ενώ το δώμα είχε και αμυντικό χαρακτήρα. Αυτό ίσχυε βέβαια μέχρι το 1778, όσο υπήρχε το Τείχος.

Επομένως, κάποιο καινούργιο στοιχείο δεν έχει προστεθεί στην ουσία, γι΄ αυτό ο κ. Κακούρης θεωρεί ότι η επιστολή δεν προσφέρει κάτι καινούργιο, απλώς εκφράζει παράπονα για τη διαδικασία που έχει ακολουθηθεί και σχόλια για το εάν θα πρέπει να κατεδαφίζονται ή όχι σπίτια στην Πλάκα, αναφορικά με τις οικονομικές δυνατότητες του Δημοσίου.

Ο κ. Κακούρης ολοκληρώνει την εισήγηση, διατυπώνοντας το δίλημμα που παραμένει και θα πρέπει να απασχολήσει το Συμβούλιο: χτίζεται ένα σπίτι, το οποίο έχει τα πλεονεκτήματα, όσον αφορά τη μορφή και τον όγκο ή αντί του σπιτιού αυτού αναδεικνύεται το αρχοντικό, το οποίο αποκτά τον αρχικό του χώρο. Παράλληλα, αναδεικνύεται καλύτερα και το υστερορωμαϊκό τείχος, ενοποιείται και ο χώρος με το Διογένειο Γυμνάσιο και δημιουργείται πλέον ένας αρκετά ευρύχωρος αρχαιολογικός χώρος, δεδομένου ότι έτσι θα ενταχθεί καλύτερα και ο κήπος που είχε το αρχοντικό και το ελαιοτριβείο, το οποίο έχει ανασκαφεί από τον Γιάννη Κνιθάκη, το 1915.

Ο κ. Μουρτζάς, Γεωλόγος και Διδάκτορας του Ε.Μ.Π, αναρωτιέται αν όλες αυτές οι πτυχές είχαν τεθεί υπ΄ όψιν του ιδιοκτήτη, πριν προβεί στην αγορά του οικήματος.

Η κ. Χωρέμη, Προϊσταμένη της Α΄ ΕΠΚΑ, αναφέρει ότι το ακίνητο αυτό ήταν παλαιότερα υπό απαλλοτρίωση, αλλά σε μία δεδομένη στιγμή εστάλη από το Υπουργείο εντολή για περιορισμό των ανασκαφών και ζητήθηκαν όλοι οι φάκελοι των απαλλοτριώσεων. Όταν ο ιδιοκτήτης υπέβαλε ερώτημα στην Α΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων εάν το οίκημα είναι υπό απαλλοτρίωση και μπορεί να το αγοράσει, αναφέρθηκε ρητώς ότι δεν είναι στην παρούσα φάση, ήταν όμως υπό απαλλοτρίωση παλαιότερα. Και αυτή τη στιγμή, οι χαρακτηρισμοί περί ασυνέπειας και μη χρηστής διοίκησης δεν ευσταθούν, διότι επισημάνθηκε η ύπαρξη Αρχαιοτήτων και ότι θα γίνουν ανασκαφές. Στην πορεία μάλιστα των εργασιών, με την αφαίρεση των κονιαμάτων από τον τοίχο προς την οικία Μπενιζέλου, απεδείχθη ότι δεν υπήρχε άλλος τοίχος της οικίας, αλλά ήταν ο τοίχος της οικίας Μπενιζέλου. Οπότε, διαπιστώθηκε ότι η οικία Μπενιζέλου συνεχιζόταν ανατολικά προς το οικόπεδο Καρρά.

Τότε, σαφώς, παρενέβη η 1η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, η οποία είναι η καθ' ύλην αρμόδια Εφορεία, καθώς και η Διεύθυνση Αναστήλωσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων. Συνεπώς, η Εφορεία δε φέρθηκε με ασυνέπεια, παρά τους ισχυρισμούς του κ. Καρρά.

Ο κ. Μουρτζάς εκτιμά ότι η Πολιτεία δεν ήταν συνεπής απέναντι στη θέση της, εφόσον ανακάλεσε τις απαλλοτριώσεις.

Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου ρωτά την κα Χωρέμη αν στα έγγραφα επισημαίνεται πάντα ότι δίδεται κατ' αρχήν η άδεια, με την επιφύλαξη ότι δε θα προκύψουν νέα στοιχεία.

Η κ. Χωρέμη δεν θυμάται αυτή τη λεπτομέρεια, επισημαίνει όμως ότι αποκαλύφθηκαν όλα αυτά, όταν ο ιδιοκτήτης γκρέμισε κάποια στοιχεία για τη δημιουργία ενιαίου χώρου.

Στη συνέχεια, ο κ. Κορρές, αναπληρωτής καθηγητής Αρχιτεκτονικής του Ε.Μ.Π, επισημαίνει ότι με τη μελέτη αποκαλύφθηκε πως το Αρχοντικό Μπενιζέλου έφτανε έως το τείχος και ότι, δηλαδή, μέρος της ιδιοκτησίας προς ανατολάς ανήκει σ' αυτό, γεγονός που είχε γίνει ήδη γνωστό χάρη στις έρευνες του Κίζη.

Ο Πρόεδρος αναφέρει την άποψη του κ. Ν. Χαρκιολάκη, Προϊστάμενου του Τμήματος Μελετών Βυζαντινών Μνημείων, ότι δεν είχε δημοσιευτεί αυτό και καλεί την πλευρά Καρρά.

Στο σημείο αυτό προσήλθαν οι κ.κ. Γ. Καρράς, ιδιοκτήτης, Βασίλης Δωροβίνης, Δικηγόρος του κ. Καρρά, Μ. Τριποδάκης, Αρχιτέκτων, Πέτρος Κουφόπουλος, Αρχιτέκτων και Σύμβουλος της οικογένειας, Μαρίνα Κουφοπούλου, Αρχιτέκτων και Μελετήτρια.

Ο κ. Δωροβίνης αναφέρει αρχικά ότι το συγκεκριμένο κτήριο έχει κηρυχθεί δύο φορές διατηρητέο. Το 1967, με μία πλειάδα παλαιών κτηρίων της Πλάκας από το τότε Υπουργείο Προεδρίας και το 1980 από το τότε Υ.ΧΩ.Π. και σημερινό Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. Συνεχίζει, λέγοντας ότι πρόκειται για το κτήριο με τη μορφή που πήρε το 1860, διότι προστέθηκε άλλο νέο στοιχείο, δηλαδή ένας χάρτης από την κα Κουφοπούλου και τον Καθηγητή του Πολυτεχνείου κ. Δημήτρη Καρύδη, ο οποίος δεν παρευρίσκεται στο Συμβούλιο. Πρόκειται για έναν κτηματογραφικό χάρτη των Αθηνών από τον

Στάουφερτ, που ήταν στην υπηρεσία του Δήμου Αθηναίων και παρουσιάζει ένα κτήριο εντελώς ανεξάρτητο από αυτό της Αδριανού 96, με ελεύθερους μάλιστα χώρους.

Υπάρχουν οι τρεις μελέτες του ζεύγους Καρύδη, που αφορούν στην τοπογραφία της περιοχής κατά την Τουρκοκρατία και τη μετέπειτα περίοδο, ενώ επισημαίνεται και η αντίκρουση, εκ μέρους της κ. Καρύδη, των επιχειρημάτων που είχαν προβληθεί από τον κ. Κίζη στην προηγούμενη συνεδρία του Κ.Α.Σ., καθώς ελέχθησαν πράγματα, τα οποία, κατά το ζεύγος Καρύδη, δεν ευσταθούν.

Ένα δεύτερο σημείο είναι ότι ο κ. Καρράς ξεκίνησε την αγορά του σπιτιού, μετά από διαβεβαίωση των αρμοδίων υπηρεσιών του Υπουργείου Πολιτισμού ότι δεν υπάρχει πρόβλημα απαλλοτρίωσης και ότι κάλλιστα μπορεί να προβεί στην αγορά. Προβαίνει λοιπόν στην αγορά και αρχίζει μία τόσο άριστη συνεργασία με τις υπηρεσίες, ώστε έφτασε, κατόπιν συστάσεών τους, να κατεδαφίσει όλο το εσωτερικό του σπιτιού του για την ανεύρεση αρχαιοτήτων. Τελικά, αυτά που βρέθηκαν ήταν γνωστά ήδη από το 1979-80, όταν ο κ. Κίζης υπηρετούσε στο Γραφείο Πλάκας του Δήμου Αθηναίων. Τότε, είχε κάνει ένα άνοιγμα στην οικία της Αδριανού 96 και βρέθηκε ότι στη μετέπειτα οικία Καρρά υπήρχε η συνέχεια απλώς του ρωμαϊκού τείχους και όχι άλλες αρχαιότητες.

Ξεκινάει λοιπόν μία συνεργασία με τις αρχαιολογικές υπηρεσίες και, ενώ περίμενε να δοθεί η έγκριση για την τελική αναστήλωση, ξαφνικά σταματάει όλη αυτή η διαδικασία στο τέλος του 2003 και αρχίζει αυτή της απαλλοτρίωσης.

Στην Πλάκα υπάρχει ένα καθεστώς διαμορφωμένο πλέον και παγιωμένο, το οποίο προβλέπει όχι πλέον κατεδαφίσεις για ανακάλυψη αρχαιοτήτων, αλλά αναστηλώσεις, με τις αρχαιότητες επισκέψιμες στο υπόγειο ή στο ισόγειο. Αυτός είναι τόσο γενικός κανόνας, ώστε δίπλα στην Αδριανού 96, ένα οικόπεδο που ανήκε σε κάποιον Βαθιαδάκη, παραχωρήθηκε στην Εκκλησία της Ελλάδος και προ ολίγων μόλις ετών δόθηκε άδεια για την οικοδόμησή του. Στο υπόγειο αυτού του κτηρίου βρίσκεται βεβαίως η συνέχεια του Ρωμαϊκού Τείχους, το οποίο είναι επισκέψιμο με μία γυάλινη πυραμίδα στο εσωτερικό του. Βρέθηκε επίσης σε άλλο ένα σπίτι, ακριβώς στη γωνία Αδριανού και της παρόδου που βρίσκεται το σπίτι του κ. Καρρά, ένας πύργος του Ρωμαϊκού Τείχους, ο οποίος διατηρήθηκε εν υπογείω.

Επισημαίνεται λοιπόν το νομικό και συνταγματικό καθεστώς, καθώς και το ότι υπάρχει μία διαφοροποίηση μεταχείρισης σε σχέση με τον κ. Καρρά, εφόσον σε πολύ γειτονικά οικόπεδα, όχι μόνο αναστηλώνονται, αλλά και χτίζονται νέα κτήρια, ενώ οι αρχαιότητες διατηρούνται στο υπόγειο.

Ο κ. Δωροβίνης ενδιαφέρεται να γίνει η αναστήλωση και των δύο σπιτιών, όπως και της Αδριανού 96, επισημαίνοντας την ιδιαίτερη σημασία τους.

Συνεπώς, αυτό, το οποίο ζητείται τελικά, είναι να δοθεί συνέχεια στη διαδικασία αναστήλωσης αυτού του σπιτιού, με τις απαραίτητες υποχωρήσεις και προσθήκες. Όσον αφορά στην αντιστήριξη του

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣ

ανατολικού τοίχου, που είναι επέκεινα του κτηρίου Καρρά και της Αδριανού 96, υπήρξε συμφωνία με τον κ. Σκαρίμπα και για τον τύπο της αντιστήριξης και για τη διάρκεια των εργασιών, αλλά προέκυψε το εξής πρόβλημα: δεν δίνεται χρονικό όριο αναστήλωσης του ανατολικού τοίχου της Αδριανού 96. Δεν είναι λοιπόν δυνατό να γίνει δεκτή μία άτυπη δήμευση της ιδιοκτησίας Καρρά, όταν η κατασκευάστρια ή αναστηλώτρια εταιρεία αρνείται κατηγορηματικά να δεσμευτεί ως προς τη χρονική διάρκεια που απαιτείται για την αναστήλωση αυτού του μικρού τελικά τοίχου. Μάλιστα, ο κ. Καρράς το 2003, με την τελική πρόταση που έκανε στην αρχαιολογική υπηρεσία, είχε προτείνει να αναλάβει ο ίδιος τα έξοδα αναστήλωσης, αφού ο τοίχος είναι επέκεινα και δυστυχώς δεν του δόθηκε ποτέ απάντηση σ' αυτήν την πρόταση.

Ο κ. Κουφόπουλος επανέρχεται στη σημασία της διατήρησης του πολεοδομικού χαρακτήρα ενός ιστορικού κέντρου και εκτιμά ότι τελικώς αυτές οι μικρές μονάδες συμβάλλουν στη γενική εικόνα της πόλης, εφόσον αποτελούν μέρος των φάσεων και της εξέλιξης του πολεοδομικού ιστού. Και όπως δεν απαλείφει κανείς σε θεωρητικό επίπεδο τις νεότερες φάσεις από ένα μεμονωμένο κτήριο, έτσι δεν είναι σωστό να απαλείφει και τις νεότερες φάσεις από την ίδια την πόλη. Επειδή μάλιστα έχει αποτυπώσει ο ίδιος πολύ αναλυτικά την περιοχή του ακινήτου της οικογένειας Καρρά, είναι βέβαιος ότι υπάρχουν πολύ περισσότερες φάσεις από αυτές που αντιλήφθηκε η ερευνητική ομάδα, μελετώντας την οικία Μπενιζέλου. Μέσα στο ίδιο το κτήριο, το οποίο θεωρείται ερείπιο και κατεδαφιστέο, υπάρχουν φάσεις αρκετά παλαιότερες, αξιόλογες και διατηρήσιμες και χαρακτηρίζουν ιστορικά το κτήριο διατηρητέο, στο πλαίσιο του συνόλου. Πάντα το Αρχοντικό ήταν μέρος ενός συνόλου και είχε προσαρτήματα, ακριβώς όπως το ακίνητο Καρρά.

Μετά από ερώτηση του Προέδρου, ο κ. Κουφόπουλος δηλώνει ότι μιλά για αποκατάσταση και όχι για μια νέα κατασκευή. Αυτήν τη στιγμή διατηρούνται οι 6 από τους 8 τοίχους του αυθεντικού κτηρίου, λείπουν δηλαδή οι 2 εσωτερικοί τοίχοι. Ουσιαστικά, πρόκειται για αποκατάσταση ή μερική αποκατάσταση και συμπλήρωση στο ακίνητο του κ. Καρρά, το οποίο αποτελεί μέρος του ιστού της Πλάκας. Καλό λοιπόν είναι να μην αλλοιωθεί αυτός ο ιστός, εφόσον η καθαίρεση θα δημιουργήσει ένα μεγάλο κενό μέσα στην πόλη και ένα άσχημο περιβάλλον στην οικία της Αδριανού 96.

Ο κ. Κουφόπουλος αναφέρεται επίσης στο εκπληκτικό, νεοκλασικό κτήριο του 1920, στη γωνία της παρόδου και της Αδριανού, το οποίο έχει εκλεκτικά μορφολογικά στοιχεία και γι' αυτό κρίθηκε διατηρητέο. Αυτός ο μεσότοιχος που θα προκύψει, θα είναι εξαιρετικά άσχημος και συνεπώς η απουσία αυτού του κτηρίου θα αναδείξει το πρόβλημα, κυρίως διότι τις περισσότερες φορές, όλα τα σκάμματα και τα κενά στην πόλη χρησιμοποιούνται ως χώροι αποθέσεως σκουπιδιών.

Ερχόμενος στην κλίμακα του κτηρίου, ο κ. Κουφόπουλος ασκεί κριτική στη μελέτη Κίζη, εκτιμώντας ότι η κατατομή των τοίχων του ακινήτου της οικίας Μπενιζέλου είναι λάθος σχεδιασμένη, εφόσον δεν έχει εμβαθύνει αρκετά, τουλάχιστον στο κομμάτι που είναι κοντά στον όμορο τοίχο.

Αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι δεν υπάρχει ο φέρων οργανισμός της στέγης. Αφού λοιπόν αυτή η μελέτη έχει αρκετές παραλείψεις, μπορεί κανείς να αμφισβητήσει κάποια θέματα αξιολόγησης των γειτονικών κατασκευών.

Καταλήγει στο θέμα της μορφής της επέκτασης εκείνου του δώματος, που προτείνεται από την ομάδα Κίζη στα ανατολικά του αρχοντικού. Σ' αυτό το σημείο υπάρχει ταύτιση απόψεων, αν και επίκειται η ξεδιάλυση του προβλήματος, σε ποιο από τα δύο ακίνητα θα ανήκει το δώμα. Επιπλέον, είναι αυθαίρετο να αποκαθίσταται το δώμα, αλλά να υφίστανται πλέον 2 τοίχοι, που δεν γνωρίζει κανείς πώς να τους αναπαραστήσει και οι οποίοι ήταν οργανικά τμήματα μιας κατοικίας, περίπου του 16ου αιώνα.

Έτσι, οδηγούν ουσιαστικά οι μελετητές την κατασκευή σε μία κίβδηλη κατάσταση, η οποία είναι και παραπλανητική και ανιστόρητη, αφαιρώντας το δικαίωμα της κατοικίας από τη μια μεριά και κατασκευάζοντας κάτι, το οποίο σε εκείνη τη θέση θα δημιουργήσει μορφολογικά, θεωρητικά και αρχαιολογικά προβλήματα, γιατί αναγκαστικά θα υπάρχει πάνω στις ίδιες τις Αρχαιότητες.

Έχουν ήδη διατυπωθεί οι απόψεις της πλευράς Καρρά, όσον αφορά τα θέματα της στερέωσης της οικίας, οι οποίες καλό θα ήταν να ληφθούν υπόψη. Από την άλλη μεριά όμως, η τύχη των Αρχαιοτήτων κάτω από το δάπεδο θα ήταν πολύ καλύτερη στην περίπτωση μιας ιδιωτικής κατοικίας, για την οποία υπάρχει ολοκληρωμένη πρόταση: θα είναι μία ελαφριά κατασκευή από μέταλλο, ξύλο και γυαλί, ώστε να αναδεικνύονται και να διατηρούνται τα αρχαία.

Η συνειδητοποίηση όλων αυτών των προβλημάτων οδήγησε την οικογένεια στην υποχώρηση σε σχέση με τα δικαιώματά της, μετά από νομικές συμβουλές. Ο κ. Κουφόπουλος τονίζει ότι αυτές οι προτάσεις δεν είναι οριστικές και ότι υπάρχει καλή συνεργασία με τους συναδέλφους μέσα στο Υπουργείο, προκειμένου να οδηγηθεί η πρόταση σε μία μέση λύση και με σεβασμό για τη συνύπαρξη κατοικίας, η οποία θα είναι κοινά αποδεκτή και από τον ιδιοκτήτη και από τις Υπηρεσίες. Ο ιδιοκτήτης άλλωστε προέβη σε σημαντικές υποχωρήσεις οικονομικές και όσον αφορά την επιφάνεια και τον όγκο του κτηρίου του.

Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου ρωτά τον κ. Καρρά αν η οικία του κρίθηκε διατηρητέα, ύστερα από γνωμοδότηση του Κεντρικού Συμβουλίου Νεοτέρων Μνημείων.

Ο κ. Καρράς δηλώνει ότι το κτήριο έχει κηρυχθεί 2 φορές διατηρητέο και ότι μπορεί να προσκομίσει τα σχετικά Φ.Ε.Κ. Αποτελεί μέρος του πολεοδομικού ιστού της Πλάκας, που με την υφιστάμενη νομοθεσία διατηρείται συνολικά, διότι σημαντικό είναι, όχι μόνο το σπίτι της Αδριανού 96, αλλά και το σύνολο των ιστορικών φάσεων αυτού του παλαιού μέρους της Αθήνας, από τα λίγα που σώζονται σ' όλη την Ελλάδα. Επίσης, από τον καιρό της μεταπολίτευσης και μετά τη Μερκούρη, τον Τρίτση και τον Μάνο, οι οποίοι εφάρμοσαν τους νόμους που σήμερα ισχύουν στην Πλάκα, δεν έχει γίνει ποτέ απαλλοτρίωση σπιτιού στην Πλάκα, ακριβώς γιατί κατοικείται και επομένως ζωντανεύει. Είναι πάρα πολύ σημαντικό λοιπόν, σύμφωνα με τα λεγόμενα του κ. Καρρά, να κατοικείται το ιστορικό κέντρο της πόλης και

γι΄ αυτό πάρα πολλοί κάτοικοι της Πλάκας υπέγραψαν ότι δεν επιθυμούν απαλλοτρίωση σπιτιού στην Πλάκα.

Από την άλλη πλευρά, ο κ. Καρράς πιστεύει ότι έχει αδικηθεί, κυρίως διότι, πριν αγοράσει το σπίτι αυτό, ρώτησε αν υπήρχε πρόβλημα και έλαβε απάντηση ότι μπορούσε να προχωρήσει. Επιπλέον, είχε άριστες σχέσεις με τις Αρχαιολογικές Υπηρεσίες και έκανε ό,τι του υπέδειξαν.

Ο κ. Κουφόπουλος και οι άλλοι σύμβουλοί του τον ενημέρωσαν ότι λανθασμένα δέχτηκε να κατεδαφιστεί το εσωτερικό του σπιτιού, έτσι ώστε να πραγματοποιηθούν ανασκαφές από κάτω. Κι έτσι νιώθει ότι, όταν τέθηκε το θέμα απαλλοτρίωσης του σπιτιού του, μετά από 2,5 χρόνια άριστης συνεργασίας, θα έπρεπε να υπάρχει κάποιος πάρα πολύ καλός λόγος γι' αυτό. Επιπλέον, δεν έχει λάβει καμία κρίση για τη μελέτη αυτή και έτσι τώρα που ξαναζητήθηκε από τον κ. Σκαρίμπα και τον κ. Κίζη η αντιστήριξη, απάντησε: «προφανώς βέβαια, αλλά πρέπει πρώτα να ξέρω τα τεχνικά και δεύτερον να ξέρω πόσο καιρό θα ισχύει αυτό, για να μην υπάρχει δήμευση του ακινήτου μου».

Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου εφιστά την προσοχή, εφόσον το θέμα είναι λεπτό. Αναρωτιέται πώς θα πράξει ο κ. Καρράς και πώς θα αντιμετωπίσει το νομικό πρόβλημα, εάν συνεχίσει να παρεμποδίζει την πρόσβαση στο μνημείο και τη στερέωσή του, δεδομένου ότι υπάρχει ένα αντίγραφο εγγραφής βιβλίου αδικημάτων από τη Διεύθυνση Αστυνομίας Αθηνών και το Αστυνομικό Τμήμα Ακροπόλεως, στο οποίο αναγράφεται ότι απαγορεύθηκε η προσπέλαση από τον κ. Καρρά.

Ο κ. Κουφόπουλος αναφέρει ότι η αντιστήριξη απέτυχε στον σεισμό και έτσι έπεσε ο νότιος τοίχος, ενώ αποδεικνύεται συνήθως ότι το 90-95% των αντιστηρίξεων στηρίζονται στο τέλος από τον τοίχο που αντιστηρίζουν, γεγονός το οποίο μπορούν να βεβαιώσουν όλοι οι συνάδελφοι και οι αρχαιολόγοι. Αυτό βέβαια συνέβη, λόγω αμέλειας των Υπηρεσιών για 30 χρόνια. Ήταν κλειδωμένο το τόσο σημαντικό μνημείο επί 30 χρόνια και όλη η διαδικασία κινητοποιήθηκε, επειδή κάποιοι ιδιώτες ενδιαφέρθηκαν να απαλλοτριώσουν.

Η συμβουλή που έδωσε λοιπόν ο κ. Κουφόπουλος στην οικογένεια Καρρά ήταν να μείνει ανέπαφος αυτός ο τοίχος, εφόσον, με βάση τη μακρόχρονη πείρα του, εκτιμά ότι ο τοίχος αυτός θα πέσει, εάν κάποιος τοποθετήσει αντιστηρίξεις. Έτσι, ενημέρωσε την οικογένεια Καρρά ότι, αν αγγίξουν τον τοίχο, θα καταστούν υπεύθυνοι για μία κατάρρευση, για την οποία δε θα ευθύνονται ως ιδιώτες.

Ο Πρόεδρος επισημαίνει ότι η πρωτοβουλία για την αντιστήριξη ανήκει μόνο στην Υπηρεσία του Υπουργείου Πολιτισμού, ενώ ο κ. Κουφόπουλος εκτιμά ότι η Υπηρεσία δεν εμποδίστηκε, αλλά ζητήθηκαν μόνο κάποιες διευκρινίσεις, οι οποίες δεν δόθηκαν ποτέ.

Ο κ. Δωροβίνης επισημαίνει, όσον αφορά στο θέμα της αντιστήριξης και των ποινικών ευθυνών, ότι έγινε μία καταγγελία εκ μέρους των Υπηρεσιών του Υπουργείου και κλήθηκαν όλες οι πλευρές, χωρίς βέβαια αυτό να σημαίνει ταυτόχρονη κλήση. Αυτό που ζητείται τώρα δεν είναι φυσικά να πέσει το κτήριο της Αδριανού 96, αλλά να δοθεί μία χρονική

δέσμευση ή προθεσμία από την κατασκευάστρια εταιρεία για το χρονικό διάστημα που απαιτείται για την αναστήλωση.

Ο Πρόεδρος επισημαίνει ότι πρόκειται για αντιστήριξη και όχι για αναστήλωση, ενώ ο κ. Δωροβίνης αναρωτιέται πώς θα πραγματοποιηθεί αυτή, εφόσον ο τοίχος είναι επέκεινα και για τα δυο κτήρια. Επομένως, θα πρέπει να εγκριθεί μία λύση αναστήλωσης της Αδριανού 98Β, διαφορετικά, η προτεινόμενη αντιστήριξη πραγματοποιεί κατάληψη των 3/4 της ιδιοκτησίας της Αδριανού 98Β.

Ο κ. Καρράς επισημαίνει ότι πρόκειται για δήμευση, εφόσον, και αυτό συμβαίνει πολύ συχνά στην Ελλάδα, δεν μπορεί να συνεχίσει να χτίσει ή να αναστηλώσει το σπίτι του και συνάμα υπάρχει χρονικό αδιέξοδο. Είναι επίσης γνωστό τα τελευταία 25 χρόνια ότι η οικία Αδριανού 96 δεν είχε αναστηλωθεί, επειδή δεν υπήρχαν τα κονδύλια. Έγινε κατεδάφιση της Αδριανού 98Β, ενώ ο ίδιος προσφέρεται να πληρώσει ακριβώς για την αναστήλωση της μεσοτοιχίας με δικά του κονδύλια και ακόμη δεν έχει λάβει απάντηση, εδώ και 2 χρόνια.

Ο Πρόεδρος εκτιμά ότι υπάρχει μία αντίφαση στα λεγόμενα του κ. Καρρά, εφόσον διαθέτει χρήματα για την μελέτη, αλλά εμποδίζει μία Υπηρεσία του Υπουργείου Πολιτισμού, η οποία είναι από το νόμο ταγμένη να προστατεύσει ένα μνημείο, να την εκπονήσει.

Ο κ. Καρράς δηλώνει ότι δεν εμποδίζει καθόλου και εμμένει στο γεγονός ότι δεν απαντήθηκαν καν τα γράμματά του

Στη συνέχεια, ο κ. Δωροβίνης διαβάζει την εξής διατύπωση της Ειδικής Ολομέλειας του τότε Υπουργείου Προεδρίας της Κυβερνήσεως, καθ' εφαρμογή των τότε ισχυόντων διαταγμάτων και του αρχαιολογικού νόμου: *«Αποφασίζουμε να χαρακτηριστούν ως ιστορικά διατηρητέα και τόποι παρουσιάζοντες ιδιαίτερο φυσικό κάλλος ή ενδιαφέροντες από απόψεως αρχιτεκτονικής ή ιστορικής κατά περιφέρειες ως ακολούθως: Αθήνα η περιοχή ανατολικώς και βορείως του βράχου της Ακροπόλεως ως ορίζεται δια των οδών Βύρωνος, Αδριανού»* κλπ.

Η δεύτερη, πολύ πιο συγκεκριμένη πλέον κήρυξη του ΣΧΟΠ, το 1980, αναφέρει τα εξής: *«Χαρακτηρίζονται ως διατηρητέα τα κτήρια τα κείμενα εντός της περιοχής Πλάκας του ρυμοτομικού σχεδίου Αθηνών, της περικλειομένης»*. Και αναφέρεται μεταξύ αυτών και η Αδριανού. *«Ως διατηρητέο καθορίζεται το αρχικό εκάστοτε κτήριο ως και εναρμονιζόμενα προς τούτο μεταγενέστεραι προσθήκαι, όχι όμως και τα πάσης φύσεως καθ' ύψος ή κατ' έκτασιν υφιστάμενα προκτίσματα τα οποία αλλοιώνουν το αρχικό κτήριο».*

Και στη συνέχεια, καθορίζει με μεγάλες λεπτομέρειες πώς θα γίνει η τυχόν αναστήλωση αυτών των κτηρίων.

Στο σημείο αυτό αποχώρησαν ο κ. Ιωάννης Καρράς, ιδιοκτήτης, ο κ. Βασίλης Δωροβίνης, δικηγόρος, ο κ. Μανόλης Τριποδάκης, αρχιτέκτονας, ο κ. Πέτρος Κουφόπουλος, αρχιτέκτονας και η κα Μαρίνα Κουφοπούλου, αρχιτέκτονας.

Προσήλθαν οι κ.κ Θεώνη - Παναγιώτα Ψυχογιού, πολίτης, Νίκος Σιαπκίδης, αρχιτέκτων και εκπρόσωπος του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων, Σοφία

Αυγερινού – Κολώνια, εκπρόσωπος Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος και Ελληνικού Τμήματος του Διεθνούς Συμβουλίου Μνημείων και Τοποθεσιών ICOMOS, Ελευθερία Τσακανίκα, πολιτικός μηχανικός και μελετήτρια κτηρίου Αδριανού 96 και εκπρόσωπος ICOMOS, Γιάννης Κίζης, αρχιτέκτων και μελετητής κτηρίου, Κώστας Σκαρίπας, εκπρόσωπος Αρχιεπισκοπής και Κλήμης Ασλανίδης, αρχιτέκτων και μελετητής κτηρίου.

Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου θέτει το ερώτημα αν το κτήριο της Αδριανού 98 Β είναι διατηρητέο και χαρακτηρισμένο το 1967 από το Υπουργείο Προεδρίας και το 1980 από το Υπουργείο Χωροταξίας.

Η κ. Ψυχογιού θέτει υπ΄ όψιν των μελών του Συμβουλίου τον χάρτη της μελέτης Ζήβα και διαβάζει την εξής επισήμανση:

«Με το Π.Δ. από 24/10-8/11/1980 ΦΕΚ 617, Τεύχος Δ', με το οποίο χαρακτηρίστηκε λόγω θέσεως ως διατηρητέα και η οικία επί της οδού Αδριανού 98, μαζί με εκατοντάδες άλλα κτήρια κλπ., χρήζοντα κρατικής προστασίας, εξεδόθησαν έως και το 1995 ακόμα 6 Προεδρικά Διατάγματα, με συμπληρωματικές κηρύξεις διατηρητέων κτισμάτων».

«Συγκεκριμένα ΦΕΚ 40 του 1987, ΦΕΚ 91/ 1991, ΦΕΚ 185/1991, ΦΕΚ 947/1992, ΦΕΚ 79/1993 και ΦΕΚ 10/1995. Από το 1995 έως και σήμερα δεν έχει υπάρξει σύμφωνα με τα στοιχεία που δίνει το Πολεοδομικό Γραφείο Πλάκας απολύτως καμία κήρυξη. Το ακίνητο 98 Β ….» κ.τ.λ.

Η κ. Ψυχογιού αναφέρει και όλα τα Προεδρικά Διατάγματα μετά το 1980, μέσα στα οποία δεν περιλαμβάνεται ως χαρακτηρισμένο το ακίνητο της Dansico -Καρρά.

Υπάρχουν 2 αγοραπωλησίες: το Dansico Finance Ltd. είναι η πρώτη μορφή, με την οποία αγόρασε ο κ. Καρράς, διότι έχει δημοσίως παραδεχθεί ότι η off shore εταιρεία DANSICO είναι δική του. Ο κ. Καρράς αγοράζει το 2001 ως DANSICO το συγκεκριμένο ακίνητο και το ξαναπουλάει στον εαυτό του το 2003, ενώ έχει υπάρξει η μερική κατεδάφισή του.

Συνεπώς, με έγγραφα από το Πολεοδομικό Γραφείο και το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., διαπιστώνεται ότι το ακίνητο 98 Β δεν περιλαμβάνεται στις κηρύξεις όλων αυτών των Προεδρικών Διαταγμάτων. Η κ. Ψυχογιού προσκομίζει λοιπόν τα έγγραφα, τα οποία αποδεικνύουν ότι αυτό το ακίνητο δεν είναι χαρακτηρισμένο. Το κυριότερο από αυτά προέρχεται από τον Δήμο Αθηναίων-Διεύθυνση Πολεοδομίας και Τμήμα Πολεοδομίας περιοχής Πλάκας και υπογράφεται από την Πανούση Μαγδαληνή.

Το έγγραφο αυτό έχει ημερομηνία 10.7.2002, αριθμό πρωτοκόλλου 7/181 και απευθύνεται στη Δευτεροβάθμια Ε.Π.Α.Ε.: *«Σας διαβιβάζουμε το με υπ' αριθμ' πρωτοκόλλου 7/181-19.4.2002 φάκελο μελέτης αναδιαρρύθμισης παλαιάς οικίας μη διατηρητέας επί της οδού Αδριανού 98Β».* Ο ίδιος ο κ. Τριποδάκης, όταν απευθύνεται με επιστολή του προς τη Δευτεροβάθμια Ε.Π.Α.Ε., η οποία έχει εισαχθεί στις 3.10.2002 και έχει αριθμό πρωτοκόλλου του ΠΕΧΟ 3956, αναφέρει χαρακτηριστικά: *«Σας υποβάλω μελέτη για αναδιαρρύθμιση και αλλαγή παλαιάς στέγης»* κλπ. Δε μιλά συνεπώς για διατηρητέα οικία.

Επίσης, σε όσα συμβόλαια αναφέρονται διατηρητέα κτήρια, χαρακτηρισμένα από το Προεδρικό Διάταγμα 80, πρέπει να αναφέρονται και

οι αγοραπωλησίες. Αυτό λοιπόν το συγκεκριμένο ακίνητο δεν έχει ποτέ χαρακτηριστεί από οποιονδήποτε φορέα, είτε από το Υπουργείο Πολιτισμού, είτε από το Υπουργείο Χωροταξίας, ως διατηρητέο.

Ο Πρόεδρος απευθύνει ένα δεύτερο ερώτημα στους ενδιαφερόμενους, για το αν θεωρούν αυτό, το οποίο έχει κατατεθεί, ως συμπλήρωση και αποκατάσταση ενός κτηρίου συνοδείας του παρακείμενου αρχοντικού ή ως μία νέα κατασκευή.

Ο κ. Σκαρίπας δηλώνει ότι πρόκειται για μία νέα κατασκευή και σύμφωνα με την προηγούμενη παρουσίαση της μελέτης της Αδριανού 96, ιδίως στις περιοχές που εστιάστηκε στο όμορο κτήριο, πιστοποιείται ότι πρόκειται για μία καινούρια μελέτη και αναφέρει ότι από αυτό το κτήριο συνοδείας, που εμφανίζεται στο πλάι του αρχοντικού, σήμερα υπάρχει μόνο ένα κομμάτι της όψης, ενώ το εσωτερικό έχει καθαιρεθεί.

Ο Πρόεδρος παρατηρεί ότι εμποδίστηκαν οι Υπηρεσίες του Υπουργείου να πάνε στον ανατολικό τοίχο, για τον οποίο καθ' ύλην αρμόδιο είναι το Υπουργείο Πολιτισμού. Αναρωτιέται λοιπόν αν έγιναν κάποιες προφορικές συνεννοήσεις και αν ζητήθηκαν προϋποθέσεις.

Ο κ. Σκαρίπας τονίζει ότι πάντα υπάρχει συνεργασία με τις Υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού και με τον κ. Ν. Χαρκιολάκη. Υπήρξε λοιπόν αλληλογραφία και υποβλήθηκε συγκεκριμένη προμελέτη για την υποστύλωση και τη στήριξη του κτηρίου, η οποία έγινε στη συνέχεια Υπουργική Απόφαση.

Με άδεια λοιπόν και με επιβλέποντα μηχανικό της Υπηρεσίας, προωθήθηκε το έργο της υποστύλωσης και της στήριξης, σύμφωνα με το κατατεθειμένο σχέδιο προμελέτης. Υπάρχει μάλιστα αλληλογραφία με τον κ. Καρρά, από τον οποίο ζήτησε ο κ. Σκαρίμπας πρόσβαση στη μεριά του ακαλύπτου. Πρόκειται για ένα ακάλυπτο κομμάτι πίσω από το κτήριο, στο οποίο είναι εκτεθειμένος ο ανατολικός τοίχος, ενώ η στήριξή του προβλέπεται από αυτή τη μελέτη.

Ο κ. Καρράς απάντησε λακωνικά, αρνούμενος την πρόσβαση και επισυνάπτοντας μάλιστα το γράμμα που έστειλε προς τον κ. Τατούλη. Συγκεκριμένα, ανέφερε τα εξής: *«Σε συνέχεια της από 30.10.2005 επιστολής σας, σας επισυνάπτω σήμερα σχετική επιστολή μου προς τον Υφυπουργό Πολιτισμού κ. Πέτρο Τατούλη, μέσω της οποίας θεωρώ ότι απαντώ ταυτόχρονα και στο αίτημά σας».*

Η κα Τσακανίκα αναφέρει ότι οι μελετητές του κ. Καρρά ισχυρίζονταν ότι ήταν αδύνατο να γίνει αμφίπλευρη αντιστήριξη και υποστύλωση του ανατολικού τοίχου, γιατί ήταν σε ετοιμόρροπη κατάσταση και αντιπροτείνουν μία μόνιμη, μη αναστρέψιμη επέμβαση. Εκτιμά, επίσης, ότι η άποψή τους είναι απολύτως παραπλανητική, διότι αυτός ο τοίχος είναι γεμάτος ανοίγματα και ανετότατα μπορεί να γίνει μία αμφίπλευρη αντιστήριξη. Οι ίδιοι, αντίθετα με όλες τις δεοντολογίες αναστήλωσης και αποκατάστασης των μνημείων, προτείνουν ως άμεσο σωστικό μέτρο την επέμβαση με ενέματα και με αρμοκονιάματα. Η κα Τσακανίκα θεωρεί αυτή την επέμβαση άμεσα καταστρεπτική για το μνημείο. Η ίδια μπήκε στον πειρασμό να κάνει ένα προσομοίωμα, αν και δεν προέβη σε αυτή την ενέργεια, γιατί αμέσως

θα φαινόταν η επίδραση που θα είχε μία τέτοια επέμβαση σε αυτό το κτήριο, μη αναστρέψιμη μάλιστα στον επόμενο σεισμό. Καταλήγει λοιπόν ότι οι προτεινόμενες επεμβάσεις δεν είναι προς όφελος του μνημείου, αλλά προς όφελος της ανοικοδόμησης της διπλανής οικίας.

Ο κ. Σκαρίπας καταθέτει όλη την αλληλογραφία σχετικά με το ζήτημα, ενώ αναφέρεται σε μία επίσκεψη του κ. Καρρά, ο οποίος είχε ζητήσει να του γνωστοποιηθεί εγγράφως για πόσο καιρό θα δεσμευτεί το οικόπεδο. Αυτή ήταν η μόνη προφορική συνεννόηση, η οποία έγινε μάλιστα σε έντονο ύφος.

Η κ. Μακρή, Γενική Διευθύντρια Χωροταξίας του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., ζητά να πληροφορηθεί αν η Πολεοδομία παρέδωσε έγγραφο, στο οποίο δηλώνεται ρητώς ότι το 98 Β δεν είναι διατηρητέο και ο Πρόεδρος διαβάζει το σχετικό απόσπασμα.

Η κ. Τσακανίκα εξηγεί ότι τα σχέδια που κατατέθηκαν και στην Πολεοδομία και στις Εφορείες, αφορούσαν στην κατεδάφιση. Υπάρχει τεχνική έκθεση από το Νοέμβριο του 2002, σχετικά με την κατεδάφιση υποστυλωμάτων, δηλαδή πρωτότοιχων και τοίχων, οι οποίοι έχουν κατεδαφισθεί.

Ακολούθως, ο κ. Σιαπκίδης επισημαίνει ότι, εάν πρόκειται να χτιστεί ένα συμπαγές κτήριο, το οποίο θα έχει σκελετό μπετόν αρμέ και θα είναι σε επαφή με το αρχοντικό, είναι προφανές ότι θα υπάρχει μία σεισμική ανακολουθία. Υπάρχουν πάρα πολλές περιπτώσεις διεμβολισμού συμπαγών κτηρίων απέναντι σε άλλα, τα οποία έχουν άλλη δομική υπόσταση. Επιπλέον, το αρχοντικό είναι ένα αυτοτελές μνημείο, το οποίο απαιτεί να έχει έναν περιβάλλοντα χώρο, ο οποίος ενδέχεται να είναι και αρχαιολογικός, διότι κανείς δεν γνωρίζει, αν στο υπό κατεδάφιση και απαλλοτριωτέο κτήριο θα προκύψουν στοιχεία, που θα έχουν αρχαιολογικό ενδιαφέρον. Ο Σύλλογος Αρχιτεκτόνων, λοιπόν, προτείνει την απαλλοτρίωση.

Η κ. Αυγερινού-Κολώνια, απευθυνόμενη στον Πρόεδρο, αναφέρει ότι οι απόψεις των Τ.Ε.Ε. και ICOMOS συμπίπτουν. Υπενθυμίζει ότι, όσες φορές έχουν παραστεί στο Συμβούλιο, έχουν υποστηρίξει την αποκατάσταση της ενότητας του αρχαιολογικού χώρου και την ανάδειξη του μνημείου, γι' αυτό και δεν μπορεί να ανοικοδομηθεί ο συγκεκριμένος χώρος. Ζητά μάλιστα να πληροφορηθεί τον λόγο της αναπομπής του θέματος.

Ο Πρόεδρος εξηγεί ότι ο αρμόδιος Υφυπουργός, ασκώντας το δικαίωμά του, ανέπεμψε το θέμα.

Η κ. Αυγερινού-Κολώνια υποστηρίζει ότι όλα τα στοιχεία ήταν γνωστά στην Αρχαιολογική Υπηρεσία από το 1979 και, συγκεκριμένα, ήταν γνωστό ότι ο ανατολικός τοίχος του αρχοντικού δεν ήταν ακρότοιχος. Διατυπώνει λοιπόν το ερώτημα εάν προέκυψε όντως κάποιο νέο στοιχείο, που να μεταβάλλει τη στάση της Υπηρεσίας και του Υπουργείου Πολιτισμού.

Ο κ. Κίζης αναφέρει ότι προφανέστατα υπήρξαν νέα στοιχεία. Ο τοίχος μάλιστα, στον οποίο υπήρχε ένας σκελετός μπετόν αρμέ, ανοίχθηκε το 1980 και διαπιστώθηκε ότι η σπιτονοικοκυρά κατοικούσε μέσα σε έναν σκελετό οπλισμένου σκυροδέματος και τούβλινων τοίχων. Η Υπηρεσία έβλεπε ένα κτήριο και τον εσωτερικό του χώρο με το δάπεδό του από μωσαϊκό. Δεν

ήταν δυνατόν να γνωρίζει ότι κάτω από το δάπεδο υπάρχει η συνέχεια του υστερορωμαϊκού τείχους ή οποιοδήποτε άλλο εύρημα, το οποίο σήμερα φαίνεται. Το μόνο που μπορούσε να αντιληφθεί, ήταν ότι έχει προστεθεί ένα κτήριο με σκελετό μπετόν αρμέ, σε μεσοτοιχία με το μνημείο της οδού Αδριανού 96. Όλα τα υπόλοιπα διαπιστώθηκαν πρόσφατα. Επιπροσθέτως, θέτει υπ' όψιν του Συμβουλίου το σχέδιο του θεμελίου, το οποίο ανεσκάφη στην Αδριανού 96 και στο οποίο φαινόταν ότι το ανατολικό δωμάτιο του ισογείου επικοινωνούσε με τον ανατολικό χώρο και όχι με τον προς βορρά χώρο.

Κατόπιν, ο κ. Σκαρίπας αναφέρει ότι η Εκκλησία πιστεύει, όπως αποδεικνύεται και από τη μελέτη που υποβλήθηκε, ότι το μνημείο πρέπει να αποκτήσει μία λειτουργικότητα και έναν ζωτικό χώρο και συνεπώς τάσσεται υπέρ της απαλλοτρίωσης.

Ο Πρόεδρος επισημαίνει ότι το Συμβούλιο ανέβαλε τη γνωμοδότηση επί της προαναφερθείσας μελέτης, διότι έπρεπε κατ' αρχήν να γνωμοδοτήσει για το θέμα της απαλλοτρίωσης. Όφειλε να το κάνει αυτό, για να μην προκύψει κανένα νομικό πρόβλημα, και κατόπιν να εξετάσει, σε επόμενη συνεδρίαση, τη συγκεκριμένη μελέτη.

Στη συνέχεια, ο κ. Κορρές παρατηρεί ότι ήδη το 1979, οι δύο νέοι και σπουδαίοι μελετητές, ο κ. Μυλωνάς και ο κ. Κίζης, διέκριναν ένα τόξο, σε αυτό που τότε φαινόταν να είναι το τέλος του κτηρίου.

Ο κ. Κίζης τονίζει ότι δεν μπορούσαν να διακρίνουν, όσα σήμερα τεκμηριώνονται.

Ο κ. Κορρές εκτιμά ότι, εφ' όσον γνώριζαν πως σε απόσταση 5 μέτρων από την ανατολική πλευρά του αρχοντικού έστεκε το υστερορωμαϊκό τείχος, ήταν εύκολο να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι ο τοίχος δεν αποτελεί όριο, αλλά συνεχίζεται, διότι μέχρι την αδιέξοδη οδό, από τον τοίχο με το τόξο, μεσολαβούν δύο δωμάτια. Το ένα βλέπει προς την αδιέξοδο οδό, το άλλο πρόσκειται στον μεσότοιχο και αυτό το διάστημα είναι 8,5 μέτρα, ενώ περίπου στα 5 μέτρα περνά το υστερορωμαϊκό τείχος.

Η κ. Χωρέμη επισημαίνει ότι στο σημείο εκείνο δεν ήταν γνωστή η πορεία του υστερορωμαϊκού τείχους, διότι δημιουργείται μια κάμψη, ακριβώς μετά το σημείο της οικίας Καρρά, το οποίο και δεν είχε αποκαλυφθεί.

Ο κ. Κορρές παρατηρεί ότι αυτά τα υστερορωμαϊκά τείχη κτίστηκαν κατά μήκος οδών της πόλεως και, όταν αποφασίστηκε ο περιορισμός της, με τη δημιουργία μίας νέας γραμμής άμυνας, απέμειναν οι δρόμοι ως ελεύθεροι χώροι. Επομένως, ακόμα και όταν δεν είναι ορατός ένας αρχαίος δρόμος, αλλά μόνο ένα αρχαίο τείχος μέσα σε πόλη, η οποία εκτεινόταν και εκτός του τείχους, τότε εξάγεται το συμπέρασμα ότι κατά μήκος αυτού του τείχους υπήρχε και ένας δρόμος. Επειδή οι δρόμοι σε μία πόλη δεν είναι έλικες, τουλάχιστον στην αρχαία Αθήνα, είναι εύλογο να φανταστεί κανείς ότι για ικανά τμήματα, τέτοια κατασκευή αντιπροσωπεύει μία ευθεία γραμμή.

Κατόπιν, ο κ Κίζης απευθυνόμενος στον Πρόεδρο, αναφέρει ότι, ως κάτοικος της Πλάκας για 30-35 χρόνια, δεν καταλαβαίνει για ποιο λόγο πρέπει να γίνονται τέτοιου είδους συζητήσεις. Η δυτική Πλάκα

απαλλοτριώθηκε, βρέθηκε η αρχαία αγορά, αγοράστηκαν ιδιοκτησίες του Υπουργείου Πολιτισμού, για να ανασκαφούν και έγιναν τα διατηρητέα κτήρια. Έτσι, δε νοείται ότι είναι να σταματήσουν οι ενέργειες του δημοσίου συμφέροντος.

Η κα Ψυχογιού υποστηρίζει ότι με το υπ' αριθμ. 17438/804 του ΥΠΠΟ, από τη Διεύθυνση Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων, ζήτησε και έλαβε τις υπογραφές της Επιτροπής Πρωτοβουλίας Κατοίκων Πλάκας προς το Κ.Α.Σ. Αν και υπάρχει όντως ένα δισέλιδο, το οποίο συνοδεύεται από 8 σελίδες με υπογραφές, ακόμη και επωνύμων προσώπων, ωστόσο αμφισβητήθηκε η γνησιότητα του εγγράφου. Έχουν ήδη κατατεθεί σε όλες τις αρμόδιες Διευθύνσεις του Υπουργείου και στο Κ.Α.Σ., δύο υπεύθυνες δηλώσεις ατόμων, συγκεκριμένα της κας Υψηλάντη και του κ. Μαρτζακλή, οι οποίοι με τις υπεύθυνες δηλώσεις τους αμφισβήτησαν ότι υπέγραψαν το συγκεκριμένο έγγραφο.

Σε ενημερωτικό σημείωμα της Ελληνικής Εταιρείας, με ημερομηνία 9 Φεβρουαρίου 2006, επαναλαμβάνεται το εξής : *«Εμείς, λοιπόν, με σύσταση του Συνηγόρου του Πολίτη, ζητήσαμε η Ελληνική Εταιρεία και πήρε ομόφωνη έγκριση να προσφύγουμε κατά του Συμβουλίου Επικρατείας, για την περίπτωση μιας και μοναδικής αλλαγής χρήσεως, η οποία εκδικάζεται στις 22 Μαρτίου στο Συμβούλιο Επικρατείας».*

Η μία και μοναδική αυτή περίπτωση είναι ο κ. Μαρτζακλής, ο οποίος και επιθυμούσε να μην πει τίποτα, έως ότου εκδικαστεί η δική του υπόθεση. Ποιες είναι αυτές οι υπογραφές και πώς προέκυψαν, είναι ζήτημα που πραγματικά πρέπει να εξεταστεί από μια άλλη αρμόδια Αρχή.

Ο κ. Θέμελης, καθηγητής Κλασικής Αρχαιολογίας στο Πανεπιστήμιο Κρήτης, αναφέρει ότι μελέτησε με προσοχή την κάτοψη του σχεδίου της Πλάκας, της ομάδας Ζήβα 1974, και πράγματι υπάρχει στο υπόμνημα η φράση «ex propriation», δηλαδή υπό απαλλοτρίωση. Βεβαίως, υπό απαλλοτρίωση είναι η μισή Πλάκα, και όχι μόνο το επίμαχο κομμάτι, αλλά αυτό δε σημαίνει αγορά ενός κτηρίου και κατεδάφιση, παρά διατήρησή του. Παλαιότερα υπήρχε η αντίληψη ότι παρόμοια κτήρια πρέπει να αγοραστούν, για να κατεδαφιστούν και να πραγματοποιηθούν ανασκαφές. Αργότερα, επικράτησε η αντίληψη ότι πρέπει το κράτος να αγοράσει αυτά τα κτήρια, για να μην κατεδαφιστούν και επομένως δε βρίσκεται μόνο η οικία 98 Β υπό καθεστώς απαλλοτρίωσης, αλλά και η μισή Πλάκα.

Η κα Ψυχογιού, λαμβάνοντας και πάλι τον λόγο, υποστηρίζει ότι σε περίπτωση που το Συμβούλιο τεθεί υπέρ της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως του ακινήτου, τίθεται ένα πολύ σοβαρό θέμα, καθώς τα 13 τουλάχιστον τετραγωνικά μέτρα του είναι καταπατημένα και αυθαίρετα. Στο υπόμνημα, που έχει κατατεθεί και στο Συμβούλιο, υπάρχει όλος ο έλεγχος τίτλων από το 1863 μέχρι και το 2003, έτος της τελευταίας μεταβίβασης. Παρακολουθώντας όλους αυτούς τους τίτλους, από το 1863 έως και το 1961, δεν αναφέρονται παρά 130,5 τ.μ. ή διαφορετικά 232 τεκτονικοί τετραγωνικοί πήχεις. Από το 1961 και μετά, που αγοράζει ο κ. Αντύπας, ο πατέρας των πωλητριών προς Καρρά και DANSICO, ξαφνικά αρχίζει και μεγαλώνει το οικόπεδο, ως προς τον κτισμένο του χώρο.

Το 1962 υπάρχει μία και μοναδική άδεια, που έχει χορηγηθεί δήθεν για ελαιοχρωματισμό, από την Κεντρική Διεύθυνση της Πολεοδομίας και από τότε έγινε αυτό το αυθαίρετο. Συνεπώς, σε περίπτωση αναγκαστικής απαλλοτρίωσης, επειδή νομικά δε μπορεί να υπάρξει αποζημίωση, γιατί πρέπει να κατεδαφιστεί το αυθαίρετο και επειδή η Πολεοδομία προσπαθεί να μεταφέρει το βάρος στο Υπουργείο Πολιτισμού, η ομιλούσα έχει αναφερθεί στη Διεύθυνση Πολεοδομίας του Δήμου Αθηναίων, η οποία και έχει παραπέμψει το υπόμνημά της στο Πολεοδομικό Γραφείο Πλάκας.

Ο κ. Σκαρίπας υπενθυμίζει ότι η Αρχιεπισκοπή έχει δρομολογήσει τη χρηματοδότηση, προκειμένου να αναστηλωθεί το μνημείο, γι΄ αυτό και ζητά να μην καθυστερήσει η έκδοση της σχετικής γνωμοδότησης του Κ.Α.Σ.

Στο σημείο αυτό αποχωρούν οι κ.κ: Θ.-Π. Ψυχογιού, Ν. Σιαπκίδης, Σ. Αυγερινού–Κολώνια, Ελ. Τσακανίκα, Γ. Κίζης, Κ. Σκαρίπας και Κ. Ασλανίδης.

Ο κ. Κλαδιάς ζητά να διευκρινιστεί από την Αρχαιολογική Υπηρεσία το γεγονός ότι με Διάταγμα του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., το εν λόγω κτήριο δεν κρίθηκε διατηρητέο.

Ο κ. Κακούρης αναφέρει ότι το τότε Υπουργείο Προεδρίας είχε χαρακτηρίσει την Πλάκα ως τόπο ιστορικό και ιδιαιτέρου φυσικού κάλλους, μέσα στον οποίο περιλαμβάνεται και το ακίνητο της Αδριανού 98Β. Επιπλέον, θέτει υπ' όψιν του Συμβουλίου ότι, στην περίπτωση εισήγησης για ολική ή μερική απαλλοτρίωση ή απευθείας εξαγορά ακινήτου, θα πρέπει να ληφθεί υπ' όψιν και το άρθρο 18 του υπ' αριθμ. Ν. 3028/2002 «Για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς», σύμφωνα με το οποίο η εισήγηση πρέπει να έχει την αιτιολογημένη απόρριψη άλλων λύσεων.

Ο κ. Θέμελης εκτιμά ότι ήταν ευχής έργον που κατ' ουσίαν συνεξετάστηκαν οι δυο υποθέσεις αναστήλωσης και αποκατάστασης της οικίας Μπενιζέλου, εφόσον για πρώτη φορά σχηματίζεται μία συνολική εικόνα του προβλήματος και της υπόθεσης απαλλοτρίωσης της οικίας Καρρά.

Ο κ. Καρράς και η εταιρεία του αποτελούν ένα θετικό στοιχείο, εφόσον οι προσπάθειες που έχει κάνει σε διεθνές επίπεδο για την προστασία του περιβάλλοντος δεν είναι αμελητέες και χαίρει μίας εκτίμησης, ενώ ο μελετητής του ο κ. Κουφόπουλος, είναι από τους καλύτερους. Από την άλλη πλευρά, και η ομάδα του κ. Κίζη είναι από τις πιο αξιόλογες και αναλαμβάνει μελέτες στο Υπουργείο επί χρόνια, ενώ ο κ. Κίζης συμμετείχε και στις Επιτροπές στον Μαραθώνα και αλλού.

Ο κ. Θέμελης εκτιμά επίσης ότι η απαλλοτρίωση δε θα λύσει το πρόβλημα και δεν είναι η καλύτερη λύση για την προστασία και την ανάδειξη της οικίας Μπενιζέλου. Κατ' αρχάς, η περιοχή στην οποία συμπεριλαμβάνεται η οικία, είναι διατηρητέα και οι απαλλοτριώσεις Ζήβα και οι άλλες έγιναν με στόχο τη διατήρηση του χαρακτήρα της Πλάκας, του Θησείου και τώρα και του Ψυρρή. Είναι βέβαια δεδομένο ότι η πρόταση του κ. Κίζη αγνοεί μία φάση της ιστορικότητας του συγκεκριμένου μνημείου, που είναι ο 19^{ος} αιώνας προς τον 20^{ό}. Δεν πρόκειται απλώς για την οικία

Μπενιζέλου, αλλά για μία ολόκληρη συνοικία και επομένως η ιστορικότητα εμπεριέχει και το οικιστικό περιβάλλον και την εν λόγω οικία. Θα πρέπει λοιπόν να αποκατασταθεί αυτή η οικία στη μορφή που είχε, προτού γκρεμιστεί το εσωτερικό της. Εφ' όσον το Κ.Α.Σ. δεχτεί την οικία ως διατηρητέα, θα πρέπει να παραμείνει και να μην κατεδαφιστεί. Βεβαίως, επειδή το παρακείμενο μνημείο έχει μία μεγαλύτερη ίσως αξία και ιστορικότητα, θα πρέπει να απομακρυνθεί ο όροφος. Σε καμία πάντως περίπτωση δεν πρέπει να δεχθεί το Κ.Α.Σ. την πρόταση της ομάδας Κίζη, δηλαδή να χτιστεί το ισόγειο, με τον τρόπο που παρουσιάστηκε προηγουμένως.

Στη συνέχεια τον λόγο παίρνει η κα Χωρέμη, η οποία τονίζει ότι η Α΄ Ε.Π.Κ.Α. έκανε σωστά τη δουλειά της, καθώς έδωσε απάντηση ως προς το υστερορωμαϊκό τείχος και όχι ως προς την οικία Μπενιζέλου και επισημαίνει ότι το πρόβλημα δημιουργήθηκε, επειδή άλλαξαν τα δεδομένα και συνεπώς πήρε νέα τροπή το θέμα.

Ο κ. Κορρές αναφέρει κάποια επιπρόσθετα τεχνικά χαρακτηριστικά, ως προς το θέμα αυτό: αρχικά παραθέτει παλαιές φωτογραφίες από το 1860, στις οποίες εμφανίζεται μία διώροφη οικοδομή που εφάπτεται στο αρχοντικό. Κατόπιν αναφέρει στοιχεία για την περιοχή της Πλάκας και το καθεστώς που επικρατούσε την περίοδο εκείνη, καθώς και για το καθεστώς που ισχύει σήμερα. Στο σημείο αυτό εκφράζεται η άποψη ότι η υπό συζήτηση οικοδομή μπορεί να γίνει διόροφη, γεγονός το οποίο βρίσκει σύμφωνο τον κ. Κορρέ.

Κατόπιν, ο κ. Κορρές διατυπώνει την άποψη ότι δεν είναι πάντοτε εφικτή η περίπτωση μερικής απαλλοτρίωσης. Εκτιμά ωστόσο ότι είναι λογικό να θεωρήσει κανείς ότι τα τέσσερα ή πέντε μέτρα από το αρχοντικό, μέχρι τη γραμμή του υστερορωμαϊκού τείχους, είναι χώρος που κάποτε του ανήκε, αφού είναι το τόξο. Εάν αυτός ο χώρος συνδεθεί με το ακίνητο, αποκαθίσταται στην πραγματικότητα το αρχικό όριο και επομένως είναι σαφές ότι ο χώρος δίπλα είναι αδόμητος και ανήκει στον ιδιοκτήτη. Συνεπώς, στο εξεταζόμενο θέμα ο κ. Κορρές διαπιστώνει ότι υπάρχει μία απίστευτη σύγκρουση, καθώς δε νοείται ένα περίοπτο κτίσμα, όπως το συγκεκριμένο αρχοντικό, να εμφανίζεται ξαφνικά προσκολλημένο από τη μία πλευρά.

Επιπλέον, αναφέρει ότι, εάν το αρχοντικό ελευθερωθεί σύμφωνα με τη μακέτα που έχει υποβληθεί, θα πρέπει να υπάρξει απόσταση έως το υστερορωμαϊκό τείχος. Ωστόσο, ο κ. Κορρές θεωρεί ότι θα έπρεπε να ξαναχτιστεί το αρχοντικό πάνω στο υστερορωμαϊκό τείχος και να γίνει μερική απαλλοτρίωση.

Στο ίδιο θέμα τοποθετείται και ο κ Μουρτζάς, ο οποίος διαπιστώνει ότι δε φταίει σε καμία περίπτωση ο πολίτης για το γεγονός ότι για κάποιους λόγους δεν προχώρησε η διαδικασία της απαλλοτρίωσης. Παρατηρεί ωστόσο ότι το θέμα απαλλοτρίωσης δεν τίθεται, όταν αποκαλύπτεται ότι υπάρχει συνέχεια του κτηρίου, αλλά όταν ο κ. Καρράς έρχεται να γκρεμίσει σημαντικότατο τμήμα του δικού του κτηρίου, για να το αποκαταστήσει.

Επισημαίνει επομένως ότι η όλη διαδικασία δεν είναι ολοκληρωμένη και προγραμματισμένη και δεν πρέπει να φαίνεται στα μέλη του Συμβουλίου παράλογο το γεγονός ότι ένας ιδιοκτήτης ακινήτου ζητά ένα χρονοδιάγραμμα από μια Υπηρεσία, για το ακριβές χρονικό διάστημα, κατά το οποίο θα βρίσκεται ένα υποστύλωμα επί του ακινήτου του. Προσθέτει ότι πρόκειται για μία νόμιμη διαδικασία, την οποία δικαιούται να ακολουθήσει ο καθένας.

Στο σημείο αυτό παίρνει τον λόγο ο κ. Κλαδιάς, ο οποίος υποστηρίζει ότι, σύμφωνα με το Σύνταγμα, η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς είναι συνεχής, ενώ, ακόμα και στην περίπτωση που υπάρξει ανάγκη να εκτιμηθεί εκ νέου μία υπόθεση, αυτό επιτρέπεται στο πλαίσιο της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Σχετικά με το θέμα της απαλλοτρίωσης, ο κ. Κακούρης αναφέρει ότι η απαλλοτρίωση ήταν προγραμματισμένη, τόσο από την Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, όσο και από την Εφορεία Βυζαντινών. Η τελευταία μάλιστα ζητούσε από το πρώτο της κιόλας έγγραφο να γίνει απαλλοτρίωση.

Ακολούθως, ο κ. Θέμελης αναφέρει ότι, ανεξάρτητα από το αν ο χώρος θα απαλλοτριωθεί, δεν συμφωνεί να χτιστεί το ισόγειο κατά τη μελέτη Κίζη εκ του μηδενός, καθώς πρόκειται για μία ανακατασκευή, η οποία δεν στηρίζεται σε ανασκαφικά δεδομένα. Επιπλέον, υπάρχουν ελλείψεις ως προς τους τοίχους, τα ανοίγματα, τις εισόδους και τις πόρτες.

Ακολουθεί η τοποθέτηση του Προέδρου. Αναφέρεται στο θέμα προστασίας του μνημείου Αδριανού 96, ενώ όσον αφορά στο θέμα της μελέτης Κίζη, ο Πρόεδρος αναφέρει ότι πρέπει να εξεταστεί, αφού πρώτα το Συμβούλιο γνωμοδοτήσει σχετικά με το θέμα της ιδιοκτησίας Καρρά.

Ο κ. Κλαδιάς αναφέρει ότι το συγκεκριμένο κτήριο δεν είναι διατηρητέο και επομένως δε θα υπάρξει κώλυμα, ως προς τη διενέργεια των ανασκαφών.

Κατόπιν όλων των προαναφερθέντων, το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο, αφού έλαβε υπ΄ όψιν του τα ανωτέρω, καθώς και τις διατάξεις του Ν. 3028/02 «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς», γνωμοδοτεί κατά πλειοψηφία:

Υπέρ της εμμονής στην γνωμοδότησή του, που εξεφράσθη στην πράξη αρ. 16 στις 18/4/2005, υπέρ της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης του ακινήτου επί της οδού Αδριανού 98β, φερομένης ιδιοκτησίας Ιωάννη Καρρά, διότι:
Τα νέα στοιχεία τα οποία προέκυψαν κατά την κατεδάφιση των κτισμάτων εντός του ακινήτου, καθώς επίσης και κατά την αφαίρεση επιχρισμάτων, συμπλήρωσαν τόσο την εικόνα της πορείας του Υστερορωμαϊκού τείχους των Αθηνών, όσο και την μορφολογία του αρχοντικού της οδού Αδριανού 96, των οποίων επιβάλλεται η διάσωση,

η αποκατάσταση και η ανάδειξη. Ο σκοπός αυτός μπορεί να επιτευχθεί μόνο εφόσον το ακίνητο αυτό δεν ανοικοδομηθεί.
Η απελευθέρωση του ακινήτου από κτίσματα, θα έχει ως αποτέλεσμα την ενοποίηση με το χώρο του λεγομένου Διογενείου Γυμνασίου και την ανάδειξη του Υστερορωμαϊκού τείχους.
Επίσης, θα επιτραπεί η αποκατάσταση του ανατολικού τμήματος του αρχοντικού της οδού Αδριανού 96 και η ανάδειξη του συνόλου του μνημείου με τον αύλειο χώρο του και το Ελαιοτριβείο.
Η οικία που βρίσκεται στο υπό απαλλοτρίωση ακίνητο δεν είναι διατηρητέα, όπως προκύπτει από έγγραφο της πολεοδομίας του Δήμου Αθηναίων, αλλά και κατά την έννοια του αρχαιολογικού νόμου.
Μειοψηφούν οι κκ. Ν. Μουρτζάς και Π. Θέμελης.

Ο Πρόεδρος	Ο Γραμματέας
Χρήστος Ζαχόπουλος	Αθανάσιος Γιαννόπουλος

Ακριβές Αντίγραφο
Η Προϊσταμένη του τμήματος
της Γραμματείας ΚΑΣ
Ν.α.α.

Έλενα Κουντούρη
Αρχαιολόγος με βαθμό Α΄

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ: 10/21-3-2006

ΘΕΜΑ 7ο :«Έγκριση ή μη οριστικής αρχιτεκτονικής και στατικής μελέτης για την αποκατάσταση του αρχοντικού επί της οδού Αδριανού 96 στην Αθήνα»

Ο κ Νίκος Χαρκιολάκης, Προϊστάμενος Τμήματος Μελετών της Διεύθυνσης Αναστήλωσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων (Δ.Α.Β.Μ.Μ.) υπενθυμίζει στα μέλη του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου (Κ.Α.Σ.), ότι το θέμα της έγκρισης της οριστικής αρχιτεκτονικής και στατικής μελέτης για την αποκατάσταση του αρχοντικού επί της οδού Αδριανού 96 στην Πλάκα, έχει επανεξετασθεί δύο φορές από το Κ.Α.Σ. Ενημερώνει ότι στην πρώτη Συνεδρία, στην οποία έγινε η παρουσίαση της μελέτης από τους μελετητές, αναβλήθηκε η λήψη απόφασης, λόγω της εκκρεμούσας γνωμοδότησης για την απαλλοτρίωση της ομόρου ιδιοκτησίας Καρρά. Προσθέτει, ότι το Συμβούλιο ανέβαλε τη λήψη απόφασης και στη δεύτερη Συνεδρία του, για να υποβάλει ορισμένες ερωτήσεις στους μελετητές. Ενημερώνει, ότι οι μελετητές έχουν υποβάλει συμπληρωματικά σχέδια, που περιορίζουν το αντικείμενο της μελέτης στο όριο της σημερινής ιδιοκτησίας του ΥΠ.ΠΟ. σύμφωνα με την παρατήρηση του κ. Θεοφανόπουλου στην προηγούμενη συνεδρίαση. Τέλος αναφέρει, ότι η Δ.Α.Β.Μ.Μ. εισηγείται την έγκριση της τροποποιημένης μελέτης και προτείνει να εξετασθεί το εν λόγω αίτημα, αφού προηγουμένως τακτοποιηθεί το θέμα της ομόρου ιδιοκτησίας.

Στο σημείο αυτό προσέρχονται οι κ.κ. Ιωάννης Κίζης, αρχιτέκτονας, εκπρόσωπος των μελετητών, και Ελευθερία Τσακανίκα πολιτικός μηχανικός, μέλος της ομάδας των μελετητών, οι οποίοι συστήνονται στα μέλη του Κ.Α.Σ. Ακολούθως τοποθετείται ο κ. Κίζης, ο οποίος αναφέρει ότι έχει υποβληθεί στις αρμόδιες υπηρεσίες τροποποιημένη μελέτη, όπως είχε αποφασιστεί στην προηγούμενη Συνεδρία. Στη συνέχεια αναφέρεται στο θέμα του ανατολικού τμήματος του κτιρίου που συνορεύει με την Αδριανού 98Β. Συγκεκριμένα στη μελέτη προτείνεται η καθαίρεση του υφιστάμενου τοίχου από δρομική οπτοπλινθοδομή και η αντικατάστασή του με τούβλινη τοιχοποιία, η οποία θα μπορέσει να αναλάβει καλύτερα τις ακαμψίες που δεν μπορούν να προσδοθούν με τις εργασίες που θα γίνουν στο ανατολικό κομμάτι της ξένης ιδιοκτησίας. Επίσης προτείνεται να διατηρηθεί ο νεότερος τοίχος που υπάρχει μεταξύ των δυο ιδιοκτησιών στη νότια αυλή, με καθαίρεση μόνο του ανώτερου ετοιμόρροπου πρόσθετου τμήματος από τούβλα. Στον ανατολικό τοίχο του μνημείου προτείνεται η εκτέλεση των εργασιών στερέωσης και αποκατάστασης που προβλέπονται στην εν λόγω μελέτη (διάνοιξη των φραγμένων ανοιγμάτων, προσεκτική αρμολόγηση των επιφανειών, ενέματα). Σύμφωνα με τον κ. Κίζη για τις εργασίες αυτές είναι απαραίτητη η παραχώρηση πρόσβασης και η εξασφάλιση δυνατότητας εγκατάστασης ικριώματος στο όμορο οικόπεδο, σε όλη τη διάρκεια εκτέλεσης αυτών των έργων, όπως επίσης και η έγκριση της συγκεκριμένης μελέτης, προκειμένου να προχωρήσει η αναστήλωση του αρχοντικού. Τέλος, ο κ. Κίζης υποστηρίζει ότι η έκταση, στην οποία δεν μπορούν να επέμβουν προσωρινά, είναι αμελητέα και

προσθέτει ότι όλες οι ενέργειές τους αποσκοπούν στην ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων και στην ανάδειξη του κτηρίου, σύμφωνα με τις υποδείξεις που έγιναν στην προηγούμενη Συνεδρία.

Στο σημείο αυτό παίρνει το λόγο ο κ. Πέτρος Θέμελης, Καθηγητής Κλασικής Αρχαιολογίας στο Πανεπιστήμιο Κρήτης, ο οποίος υποστηρίζει, ότι η παρέμβαση που θα γίνει στην καμάρα του ισογείου θα πρέπει να γίνει και στον όροφο, καθώς, εάν επέμβουν σε ξένη ιδιοκτησία, θα υπάρξουν νομικά προβλήματα. Προσθέτει ότι, για τους ίδιους λόγους, δεν μπορούν να κατασκευαστούν παράθυρα και πόρτες. Απαντώντας στις παρατηρήσεις αυτές ο κ. Κίζης αναφέρει ότι έχουν λάβει τα απαραίτητα μέτρα, ώστε να μη δημιουργηθούν προβλήματα. Ωστόσο υποστηρίζει ότι, για λόγους αποκατάστασης της αίθουσας, ιδίως από το εσωτερικό, θα ήταν κρίμα να μην διανοιγούν παράθυρα. Προτείνει τα παράθυρα που έχουν τοιχιστεί, να αποκατασταθούν και να ανακτήσουν τα τζαμιλίκια τους και τα παντζούρια τους, επειδή όμως είναι συμπαγή, να διατηρηθούν κλειστά, μέχρις ότου αποκτήσουν τον υπαίθριο χώρο που τους ανήκε κάποτε προς ανατολάς. Προσθέτει, ότι ποτέ στο παρελθόν δεν αντιμετώπισε προβλήματα σε ανάλογες περιπτώσεις.

Στο θέμα τοποθετείται και ο κ. Θεόδωρος Θεοφανόπουλος, Νομικός Σύμβουλος του Κράτους του ΥΠΠΟ. Ο κ. Θεοφανόπουλος ενημερώνει τα μέλη του Κ.Α.Σ., ότι σύμφωνα με τις διατάξεις ασφαλιστικών μέτρων του λεγόμενου «γειτονικού Δικαίου» του Αστικού Κώδικα ο γείτονας υποχρεώνεται να ανέχεται επεμβάσεις για επισκευή στο ακίνητο, επί πληρωμή. Προσθέτει, ότι υπάρχουν και οι διατάξεις του Εισαγγελέα που επεμβαίνει σε επείγουσες περιπτώσεις. Μετά την τοποθέτηση του κ. Θεοφανόπουλου αποχωρούν οι κ.κ. Ι. Κίζης και Ε. Τσακανίκα.

Στη συνέχεια παίρνει το λόγο ο κ. Θέμελης, ο οποίος διαφωνεί με τον κ Κίζη και υποστηρίζει, ότι θα πρέπει τα παράθυρα να κλειστούν προσωρινά, να εμφανίζονται μόνο από μέσα και ο χώρος απέξω να καλυφθεί με τούβλα. Επιπλέον διατυπώνει τις ενστάσεις του σχετικά με την υποβληθείσα μελέτη και υποστηρίζει, ότι τα συρόμενα παράθυρα προς το χαγιάτι της αυλής πρέπει να διατηρηθούν, καθώς διασώζουν στοιχεία τούρκικου χαρακτήρα. Επιπλέον υποστηρίζει, ότι η διατήρηση αυτής της ύστερης μορφής στο συγκεκριμένο τμήμα του αρχοντικού θα προστατέψει καλύτερα το πάτωμα του χαγιατιού, το οποίο σε διαφορετική περίπτωση θα έχει πρόβλημα. Η άποψή του αυτή βρίσκει σύμφωνους τους κ.κ. Αλέξανδρο Μάντη και Άλκηστη Χωρέμη, Προϊσταμένους της ΛΖ' και της Α΄ Εφορείας Προϊστορικών και .Κλασικών Αρχαιοτήτων αντίστοιχα.

Ακολούθως εκφέρει την άποψή της η κα Ελπίδα Μακρή, Αρχιτέκτων, Γενική Διευθύντρια Χωροταξίας του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. Η κα Μακρή διευκρινίζει σχετικά με το ζήτημα των ανοιγμάτων φωτισμού και της πόρτας στο κοινό όριο, ότι, στην περίπτωση που το συγκεκριμένο αρχοντικό εντάσσεται στις διατάξεις του Γενικού Οικοδομικού Κανονισμού της εποχής πριν από το 1955, επιτρέπεται, αν υπάρχουν ανοίγματα από παλιά, να επισκευαστούν, με την προϋπόθεση ότι θα διατηρηθούν οι ίδιες διαστάσεις. Απαγορεύεται ωστόσο να γίνει οποιαδήποτε αλλαγή. Επίσης αναφέρει, ότι πρέπει να υπάρχει φωτογραφικό υλικό της υφιστάμενης κατάστασης του κτιρίου, προκειμένου να μην υπάρχουν προβλήματα στην περίπτωση που ο γείτονας καταφύγει στα δικαστήρια.

Κατόπιν εκφέρει την άποψή του ο κ. Μανόλης Κορρές, Αναπληρωτής Καθηγητής του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου. Ο κ. Κορρές υποστηρίζει, ότι προέχει η αποκατάσταση του ανατολικού τοίχου που σώζει τις υλικές μαρτυρίες διαφορετικών εποχών (υποστύλωση, ενεμάτωση, λιθοσυρραφές, ενισχύσεις των πλαισίων των παραθύρων και λοιπές εργασίες). Όσον αφορά στην παρατήρηση του κ. Θέμελη σχετικά με τα συρόμενα παράθυρα του χαγιατιού της αυλής, αναφέρει ότι τα εν λόγω υαλοστάσια χρονολογούνται στον ύστερο 19ο αιώνα και προσθέτει, ότι το συγκεκριμένο τμήμα του αρχοντικού ήταν μια ανοιχτή στοά με πολύ λεπτούς ραδινούς ξύλινους στύλους.

Κατόπιν όλων των προαναφερθέντων το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο, αφού έλαβε υπόψη του τα ανωτέρω καθώς και τις διατάξεις του Ν. 3028/02 «Για τη Προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς», γνωμοδοτεί ομόφωνα:

Υπέρ της έγκρισης της οριστικής αρχιτεκτονικής και στατικής μελέτης αποκατάστασης του αρχοντικού επί της οδού Αδριανού 96 στην Πλάκα με τη συμπληρωματική τεχνική έκθεση και τα σχέδια αποκατάστασης που περιορίζουν την εκτέλεση των εργασιών μόνο στην ιδιοκτησία του Υπουργείου Πολιτισμού και με την πρόσθετη παρατήρηση να ληφθούν άμεσα μέτρα υποστύλωσης του ανατολικού τοίχου, λόγω της επικινδυνότητας που παρουσιάζει.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ	Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
Χ. ΖΑΧΟΠΟΥΛΟΣ	Χ. ΚΟΛΙΠΕΤΣΑ

Ακριβές Αντίγραφο
Η Προϊσταμένη του τμήματος
της Γραμματείας ΚΑΣ
Μ.α.α.

Έλενα Κουντούρη
Αρχαιολόγος με βαθμό Α΄

Amnlograria

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ 2.6.80

ΓΡΑΜΜΑΤΑ

«ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ»
Πανεπιστημίου 67
ΑΘΗΝΑΙ

11 υπάλληλοι για 25 θέσεις

«Κύριε Διευθυντά,

Ένα από τά πιό φοβερά κακά στόν τόπο μας είναι ή γραφειοκρατία, όπως είναι γνωστό.

Ή Δημόσια μηχανή χωλαίνει σοβαρά έξ αίτίας καί τής άσταμάτητης πολυνομίας.

Όταν δέ ή γραφειοκρατία συνθλίζεται μέ τήν έλλειψη προσωπικού, τότε τό πρόβλημα γίνεται πολύ σοβαρό.

Τούτο παρατηρείται στό Δημόσιο Ταμείο Θηβών πού λειτουργεί μέ μειωμένο προσωπικό.

Έδώ είναι μεγάλη ή ταλαιπωρία τού κοινού. Καθημερινώς περιμένουν ώρες στήν ούρά γιά νά έξυπηρετηθούν, πολλές φορές όλόκληρη μέρα.

Καί τούτο συμβαίνει διότι ένώ προβλέπονται 25 όργανικές θέσεις (σάν Ταμείο Α') έχει μόνο 11 ύπαλλήλους.

Έτσι, ταλαιπωρούνται καί οί πολίτες καί οί ύπάλληλοι, οί όποίοι παρά τίς φιλότιμες προσπάθειές τους δυστυχώς είναι άδύνατον νά έξυπηρετήσουν τόσον κόσμο.

Ή μεταστέγαση τού Ταμείου, πρό καιρού, σέ καινούργιο κτίριο, δέν έλυσε, όπως ήταν φυσικό, τό πρόβλημα.

Τό ζήτημα είναι, πολύ σημαντικό άν σκεφθεί κανείς ότι όλη ή βιομηχανική περιοχή Θηβών έξυπηρετείται μόνο άπό τό Δημόσιο Ταμείο Θηβών. Στή διάθεση δέ κάθε άρμοδίου άσφαλώς είναι τά στοιχεία πού δείχνουν τήν τρομακτική κίνηση πού παρουσιάζει τελευταία το Ταμείο.

Είναι άπόλυτη άνάγκη νά έπανδρωθεί μέ τό άναγκαίο προσωπικό ώστε καί οί ύπάλληλοι νά κάνουν σωστά τή δουλειά τους καί τό κοινό νά μή ταλαιπωρείται.

Εύχαριστώ γιά τήν φιλοξενία
ΚΩΣΤΑΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ
Δικηγόρος, Θήβα».

Απάντηση του Ασύλου Ανιάτων

«κ. Διευθυντά,

Στο φύλλο της εφημερίδας σας «Ελευθεροτυπία» της 19ης Μαΐου τρ. έτους και στη στήλη «Πολιτικά παρασκήνια» υπό τον τίτλο «Γέροι και παιδιά» δημοσιεύεται σχόλιο αναφερόμενο στο Ασυλον Ανιάτων, που κατηγορείτε, ότι απαγορεύει απόλυτα την έξοδο σ' όλους τους τροφίμους «ακόμη και στους διανοητικά υγιέστατους, όπως είναι τα σπαστικά παιδιά...» και ότι, αντέδρασε λυσσαλέα στη σχετική απόφαση της τέως υφυπουργού Κοινων. Υπηρεσιών κας Συνοδινού.

Επιθυμώ να σας διαβεβαιώσω, ότι το σχόλιο αυτό δεν έχει καμιά σχέση με την πραγματικότητα και ότι η διοίκηση του Ασύλου Ανιάτων ουδέποτε αντέδρασε και μάλιστα λυσσαλέα στο θέμα της εξόδου των ασθενών.

Σας πληροφορώ ότι στο Ασυλο Ανιάτων και καθημερινώς επιτρέπονται οι επισκέψεις συγγενών και φίλων και η έξοδος των περιθαλπομένων ουδέποτε απηγορεύθη σε όσους μπορούν ασκινδύνως να κυκλοφορούν στους δρόμους.

Ατυχώς πολύ μεγάλος αριθμός τροφίμων υγιών πνευματικώς έχει μεγάλη σωματική αναπηρία — όπως τα σπαστικά παιδιά στα οποία αναφέρεσθε — που για την αιτία αυτή δεν μπορεί να κυκλοφορήσει δίχως συνοδό. Και σ' αυτούς όμως πάντα επιτρέπουμε την έξοδο εφ', όσον συγγενικό ή φιλικό τους πρόσωπο αναλαμβάνει να τους συνοδεύσει.

Επειδή γνωρίζω το ενδιαφέρον σας για το Ασυλον Ανιάτων που ίσως βλάπτεται από ένα τέτοιο δημοσίευμα και επειδή έχω τη βεβαιότητα ότι εν αγνοία σας εδημοσιεύθη και ότι δεν μπορεί να συμφωνείτε με το περιεχόμενό του, σας παρακαλώ όπως ενεργήσετε κατά την κρίση σας για την αποκατάσταση του Ασύλου Ανιάτων.

Φιλικώτατα
ΜΑΡΙΑ Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΠΟΥΛΟΥ
Πρόεδρος»

Δεν επιβουλεύονται την Πλάκα

Plaka

«Κύριε Διευθυντά,

Μέ κατάπληξη καί θλίψη διάβασα τό άρθρο της 28ης Μαρτίου πού αναφέρεται στίς προθέσεις της οικογενείας μου γιά την Πλάκα.

—Κατάπληξη, γιά τό θράσος ορισμένων θορυβοποιών πού καταγγέλλουν ότι κινδυνεύει ή περιοχή από τήν οικογένεια Καρρά «πού έχει ήδη αγοράσει 7 σπίτια καί 2 μαγαζιά καί συνεχίζει ν' αγοράζει γιά νά μετατρέψει τήν Πλάκα σέ ίδιωτική πολυεθνική επιχείρηση».

—Θλίψη πού τόσο σοβαρές κατηγορίες προβάλλονται από μιά έγκριτη εφημερίδα.

Καί οί μέν κάτοικοι της Πλάκας οί οποίοι μάς έχουν γνωρίσει χρόνια τώρα στούς κοινούς αγώνες γιά τήν σωτηρία της περιοχής, δέν χρειάζονται πλέον καμμιά διαβεβαίωση γιά τίς προθέσεις μας. Γνωρίζουν από πικρή πείρα πώς οί θορυβοποιοί καί κακοποιοί της Πλάκας μεταχειρίζονται κάθε θεμιτό καί αθέμιτο μέσον γιά νά διαιωνήσουν τήν εκπόρνευση της περιοχής.

Αλλά άς μού επιτραπή γιά τήν υπόλοιπη κοινή γνώμη, νά δηλώσω κατηγορηματικά ότι εκτός ηλικιωμένους από τό σπίτι μας καί ένα διπλανό μικρό σπίτι γιά τούς πιό στενούς θείους μας τά οποία αγοράστηκαν πρό ετών, κανένα άλλο κτίσμα δέν έχουμε αγοράσει.

Οχι μόνον, λοιπόν, δέν επιβουλευόμαστε τήν Πλάκα, αλλά συμμετέχω καί εγώ προσωπικά στή Συντονιστική Επιτροπή των Συνεργαζομένων Σωματείων γιά τήν διάσωση της Πλάκας. Εδώ ίσως θά ενδιέφερε νά γίνει γνωστό ότι ή μελέτη μου γιά τήν Πλάκα έχει περιληφθεί σέ έκδοση της UNESCO πού αφορά τήν διατήρηση παραδοσιακών πόλεων της Ευρώπης.

Είναι προφανές πώς όσο ό αγώνας τών κατοίκων εντείνεται, τόσο οί θορυβοποιοί της Πλάκας θά προσπαθούν νά δημιουργήσουν σύγχυση στην κοινή γνώμη, χρησιμοποιώντας τό όνομά μας σάν τέχνασμα γιά νά αποπροσανατολίσουν τό ενδιαφέρον τού κοινού από τίς δικές τους παράνομες δραστηριότητες.

Εάν όμως ελπίζουν ότι ό καθημερινός εκφοβισμός τόν οποίον υφίστανται όσοι αγωνίζονται γιά τήν σωτηρία της Πλάκας θά μάς αποτρέψει από τόν στόχο μας, ματαιοπονούν. Οί κάτοικοι παραμερίζοντας κάθε τυχόν πολιτική ιδεολογική καί κοινωνική διαφορά συνεχίζουν ομόψυχα τόν αγώνα τους γιά νά ξανακατοικηθεί καί «ΝΑ ΖΗΣΗ Η ΠΛΑΚΑ».

Λ. ΚΑΡΡΑ»

Σύνταξη 56 δρχ. την ημέρα

«Αγαπητή «Ελευθεροτυπία»,

Ή μητέρα μου είναι συνταξιούχος τού Ταμείου Ασφαλίσεως Αρτοποιών Ελλάδος.

Παίρνει σύνταξη, όπως θά δείτε από την φωτοτυπία της επιταγής, πού σάς έσωκλείω, 2.694 δρχ. τό μήνα, ήτοι 89,80 δρχ. την ήμέρα, καί σ' αυτό τό ποσόν της γίνονται κρατήσεις 989 δρχ. καί παίρνει καθαρά 1.705 δρχ., ήτοι 56,83 δρχ. την ήμέρα.

Όπως βλέπετε άρκετά μεγάλο ποσόν γιά ένα συνταξιούχο καί δή όταν πληρώνει ενοίκιο, ΔΕΗ, γιά ΟΤΕ

ούτε συζήτηση, γιατρούς, φάρμακα της ηλικίας) εδώ στή Σύρο μάλιστα έντεκα γιατί τό νερό τ ται υφάλμυρο.

Τώρα γιά φαγ πούτσια περιττή

Τό Ταμείο μά πού βάλετε δήλωσ τού εισοδήματός τος θά περιλάβε τηθέντα φόρον. τόν νά σάς έπισ σύνολον τών είσ κάτω ένός όρισμ ρωτώ τούς άρμοδ Οικονομικών πού άριθ. Υ. 1056) πού γράφει νά γί πως μάς λέει τό συντάξεων όπως μητέρα μου, πώς ταξιούχος μέ τά νει καί ποιός μο ρα μου καί ό κάτ ζήσει τόν έπόμεν λει δήλωση στήν ρημένει να πάρει ματα πού είναι ζήσει ό άπόμαχος φτωχικά άλλά π

Εύχα
ΚΩΣΤΑΣ ΚΟ
Απόλλωνος

Να αυξηθεί θητεία του

«κ. Διευθυντά,

Δεν επιθυμώ να κατάστασιν των Π τι πρόκειται περί ον πρέπει να τύχη λέτης. Ενα σημείο άλλοτε εμελέτησα τώρα είναι η διάρ του πρυτάνεως. Δ νοήσω πώς είναι μένωμεν στοιχειώδ σιν όταν η διοίκησ οικούντος πρυτάνε κώς μόνον εννέα μ ρέσει κανείς 15 η στουγέννων, 15 π σχα και δίμηνου ρους). Αντιθέτως, τάνεως έπρεπε να τουλάχιστον δύο έτ τανις παραμένων έ έτη εις την θέσιν πολύ καλύτερον Ανωτάτου Πνευμα του οποίου προϊστ φρόντιζε επιτυχέστ τα θέματα τα οπο ότι θα συντελέσουν την επιτυχίαν της α νωτάτου Πνευματικο οποίου προϊστατα την άρσιν των δυσχ μαλιών αι οποίαι

12.7.89

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΧΩΔΕ
Δ/ΝΣΗ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΛΑΚΑΣ

Ταχ. Δ/νση :Μενάνδρου 6
Ταχ.Κώδικας:105 52 Αθήνα
Πληροφορίες:
Τηλέφωνο :3211180

Αθήνα 28-6- 1989

Αριθμ.Πρωτ. Οικ.23714/894

ΠΡΟΣ: Την Δ/νση των καταστημάτων
της περιοχής Πλάκας .

ΚΟΙΝ: Α.Τ.

ΘΕΜΑ: λειτουργία καταστημάτων στην Πλάκα .

Εν όψει της θερινής περιόδου λειτουργίας των καταστημάτων, σας υπενθυμίζουμε ότι στο άρθρο 8 παραγρ. 3,5 και 6 του Π.Δ/τος 2/25-9-86 (ΦΕΚ 875Δ) ορίζονται τα ακόλουθα :

Παραγρ.3

" Ειδικότερα δεν επιτρέπεται η λειτουργία οποιασδήποτε χρήσης που άσχετα από το είδος της , το μέγεθός της ,τον αριθμό των καθισμάτων της ή την ονομασία της , αποτελεί πηγή όχλησης για το περιβάλλον της για οποιοδήποτε λόγο και ιδιαίτερα την νύχτα .
Η απαγόρευση επιβάλλεται σε περίπτωση οποιασδήποτε όχλησης της κατοικίας ανεξάρτητα αν αυτή προκαλείται από τις εγκαταστάσεις των χώρων ή το προσωπικό ή την πελατεία (μεγάφωνα, μικρόφωνα,ενισχυτές , μουσικά συγκροτήματα ,μετάδοση δίσκων ή ταινιών ή κασετών ,φωνές τραγούδια ,προσέλευση ή αποχώρηση πελατών ,κυκλοφοριακά προβλήματα, σκουπίδια)

Παραγρ. 5

"Δεν επιτρέπεται κάθε είδους χρήση μικροφωνικών εγκαταστάσεων και ισχυτών σε ανοικτούς ιδιωτικούς ή δημόσιους χώρους".

Παραγρ.6

"Δεν επιτρέπεται η χρήση και η κατάληψη (τραπέζια,καρέκλες,προθήκες) πεζοδρόμων και των δρόμων για την εξυπηρέτηση και υπαίθρια επέκταση των καταστημάτων της περιοχής για να μην εμποδίζεται η κυκλοφορία των οχημάτων έκτακτης ανάγκης καθώς και των υπολοίπων οχημάτων στις ώρες που επιτρέπεται η κυκλοφορία τους.
Κατ'εξαίρεση επιτρέπεται η τοποθέτηση τραπεζιών σε ορισμένα τμήματα πλατειών ,πλατημάτων και πεζοδρομίων , με άδεια του Δήμου Αθηναίων και ύστερα από σύμφωνη γνώμη του Γραφείου Περιοχής Πλάκας.

Κατόπιν αυτών σας καλούμε ανάλογα με το είδος του καταστήματος να τηρείτε τις πιο πάνω διατάξεις και να ζητάτε την συνηγορία του

./.

Γραφείου μας για ότι επιτρέπεται σύμφωνα με το Δ/γμα χρήσεων.
Η αναβάθμιση της Πλάκας είναι ευθύνη και καθήκον όλων μας.

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ

1)Σύλλογο Αθηναίων
Κέκροπος 8 -10558
2)Ριζόκαστρο
Γλάδστωνος 1 -10677
3)Παλαιά Γραφική Πλάκα
Ν.Νικοδήμου 2 -105 57
4)Παρθενών
Πλ.Φιλομούσων 2 -105 58
5)Παλλάς Αθηνά
Θέσπιδος 6 -105 58

Η Προϊστάμενος του Γραφείου Πλάκας

ΑΝΝΑ ΓΟΥΒΙΑΝΑΚΗ
ΠΕ2 με Α΄β

Ε.Δ.

Χρονικό αρχείο
σχετ. φάκελλο

Στη πολύπαθη Πλάκα

Κύριε διευθυντά, πολλά γράφονται τελευταίως για τους διάφορους υπαρκτούς κινδύνους που απειλούν την καρδιά της Αθήνας, την Πλάκα, ένεκα –και κυρίως– που η περιοχή απέκτησε αναβαθμισμένο οικονομικό και οικοδομικό ενδιαφέρον. Μάλιστα, επισημαίνεται από όλους –επαΐοντες και μη– η πληθώρα των πολεοδομικών παραβιάσεων, η ανεξέλεγκτη χρήση γης, το πρόβλημα λειτουργίας των καταστημάτων, η καταστροφή της ιστορικής και αισθητικής διαχρονικότητας της περιοχής, η αλλοίωση του χαρακτήρα της, ως κατοικημένης παραδοσιακής γειτονιάς, η αυθαίρετη δόμηση σε αρχαιολογικούς χώρους κ.λπ.

Το πρόβλημα, όμως, διευρύνεται και παίρνει διαστάσεις ανησυχητικές, επειδή με τη δικαιολογία αυτής της σιωπηλής καταστροφής της Πλάκας, κάποιοι εξυπνάκηδες, στην ουσία κερδοσκόποι «επώνυμοι και προκλητικά ευδαίμονες επαγγελματίες της εξουσίας», έμποροι του πολιτισμού και κυνηγοί του κέρδους, αυτοκλήθηκαν «φύλακες» της Πλάκας και έσπευσαν να τη σώσουν!

Μάλιστα, προπαγανδίζουν με ασύστολα ψεύδη και κοινές απάτες την παρέμβασή τους αυτή. Αποκρύπτοντας, βέβαια, τις πραγματικές βλέψεις τους, που είναι η εκμετάλλευση και η αρπαγή. Η αδιάσταχτη κεκαλυμμένη κερδοσκοπία με τα ανήθικα τερτίπια της διαπλοκής. Γιατί αυτοί που υποδύονται τους «φύλακες» έχουν όλα τα «μέσα» στη διάθεσή τους και είναι κυρίως εφοπλιστές, μεγαλοδικηγόροι, μεγαλοτραπεζίτες, μεγαλοδημοσιογράφοι, ονομαστοι μουσικοσυνθέτες και μαγαζάτορες. Οι οποίοι δεν έχουν καμιά γενέθλια ή πνευματική σχέση με την Πλάκα. Απλώς (νόμιμα;) αγοράζουν σπίτια φτωχών οικιστών, τα αναπαλαιώνουν και κατόπιν τα πουλούν χρυσάφι.

Λέγεται ότι μια μεγαλοδημοσιογράφος έχει αγοράσει πάνω από δέκα σπίτια, τα έχει αναπαλαιώσει με πλήθος παρανομίες και κάνει τον τιμητή «φύλακα» προς τους άλλους.

Βέβαια, κάποιοι από αυτούς, ως πάροικοι, διαμένουν στην Πλάκα. Και έχουν οργανώσει τα σπίτια-φρούρια με τον δικό τους απαράδεκτο, για σύγχρονη κοινωνία, τρόπο.

Καταρχήν έχουν υψώσει γύρω από τα σπίτια τους εφιαλτικές μάντρες με κάγκελα και τεράστιες μεταλλικές πόρτες. Μετέτρεψαν την αγία αυλή σε γκαράζ και το περιέφραξαν με σιδερένια κατασκευή. Με σκοπό να κρύβουν ταυτόχρονα αυθαίρετες κατασκευές εντός του σπιτιού, παράνομες αρχαιότητες και πισίνες. Επιπλέον τοποθέτησαν άγριους σκύλους, νυχτοφύλακες. Και επιπρόσθετα κάποιοι έβαλαν φωτοκύτταρα στις πόρτες, ώστε εάν κανείς περίεργος πλησιάσει τη μάντρα να χτυπάει κάποιος εσωτερικός, κρυφός συναγερμός.

Ετσι, η ειρηνική γειτονιά της Πλάκας μετατρέπεται σιγά σιγά σε ένα θεοσκότεινο γκέτο λίγων, ανόητων και άσχετων ανθρώπων, που δεν έχουν καμιά σχέση με την κοινότητα, τη γειτονία, τη χαρά της ζωής και την ευλογία της συνύπαρξης. Και τα κλειστά οχυρά τους μετατρέπονται σε μαυσωλεία, πρεβαντόρια ή ακόμα σε μυστικές γιάφκες που έχουν την ψευδαίσθηση του οικιστικού φέουδου και μοιάζει ενός πύργου της δυτικής αριστοκρατίας! Πράγμα βέβαια που εξαφανίζει ριζικά τον «Μύθο της παλιάς Αθήνας». Της Πλάκας, όπως περιγράφεται από τους πιο δόκιμους λογοτέχνες, ποιητές και χρονικογράφους.

Μάλιστα, ένας από αυτούς τους ανόητους «φύλακες» της Πλάκας υποστηρίζει με ζήλο ότι η Πλάκα, ως ενιαίος αρχαιολογικός χώρος, πρέπει να περιφραχθεί και οι επισκέπτες –ντόπιοι και ξένοι– να πληρώνουν εισιτήριο εισόδου. Ετσι που να μένουν ανενόχλητοι όλοι εκείνοι οι προνομιούχοι επιβήτορες της περιοχής. Κάτι παρόμοιο δηλαδή που επρόκειτο να κάνει ο ανεκδιήγητος Στυλιανός Πατακός: Ηθελε και εκείνος να γκρεμίσει όλα τα μικρά σπίτια που υπάρχουν στα Αναφιώτικα, να παραχωρήσει σε ιδιοκτήτες πλούσιους τα οικόπεδα και εκεί να χτίσουν βίλες όμορφες. Κάτι δηλαδή που κάνουν όλοι αυτοί οι νεόπλουτοι, ανιστόρητοι και κυνικοί έμποροι με τρόπο νόμιμο σήμερα.

Ωστόσο, η Πλάκα πρέπει, με κάθε θυσία, να διατηρήσει την κοινοτική, πολιτιστική και ανθρώπινη όψη της και ζωή της. Ο πυρήνας της είναι μέσα στο χάος της αθηναϊκής θύελλας, ένας χώρος γαλήνης, αρχοντιάς λαϊκής και ιστορικής διάρκειας. Εχει μια μοναδικότητα σε ολόκληρη την Ευρώπη: Επί 4.000 χρόνια κατοικείται αδιάλειπτα. Και είναι πρότυπο μιας ξεχωριστής, ανθρώπινης κοινωνίας, έτσι όπως τη φαντάστηκαν οι πρόγονοί μας και έτσι όπως πρέπει να είναι μια κοινότητα που διαφυλάττει όλα τα στοιχεία της χαράς, της συντροφικότητας και της αλληλεγγύης μεταξύ των κατοίκων.

ΔΗΜ. ΦΕΡΟΥΣΗΣ
Προύσης 47
Νέα Σμύρνη, Αθήνα

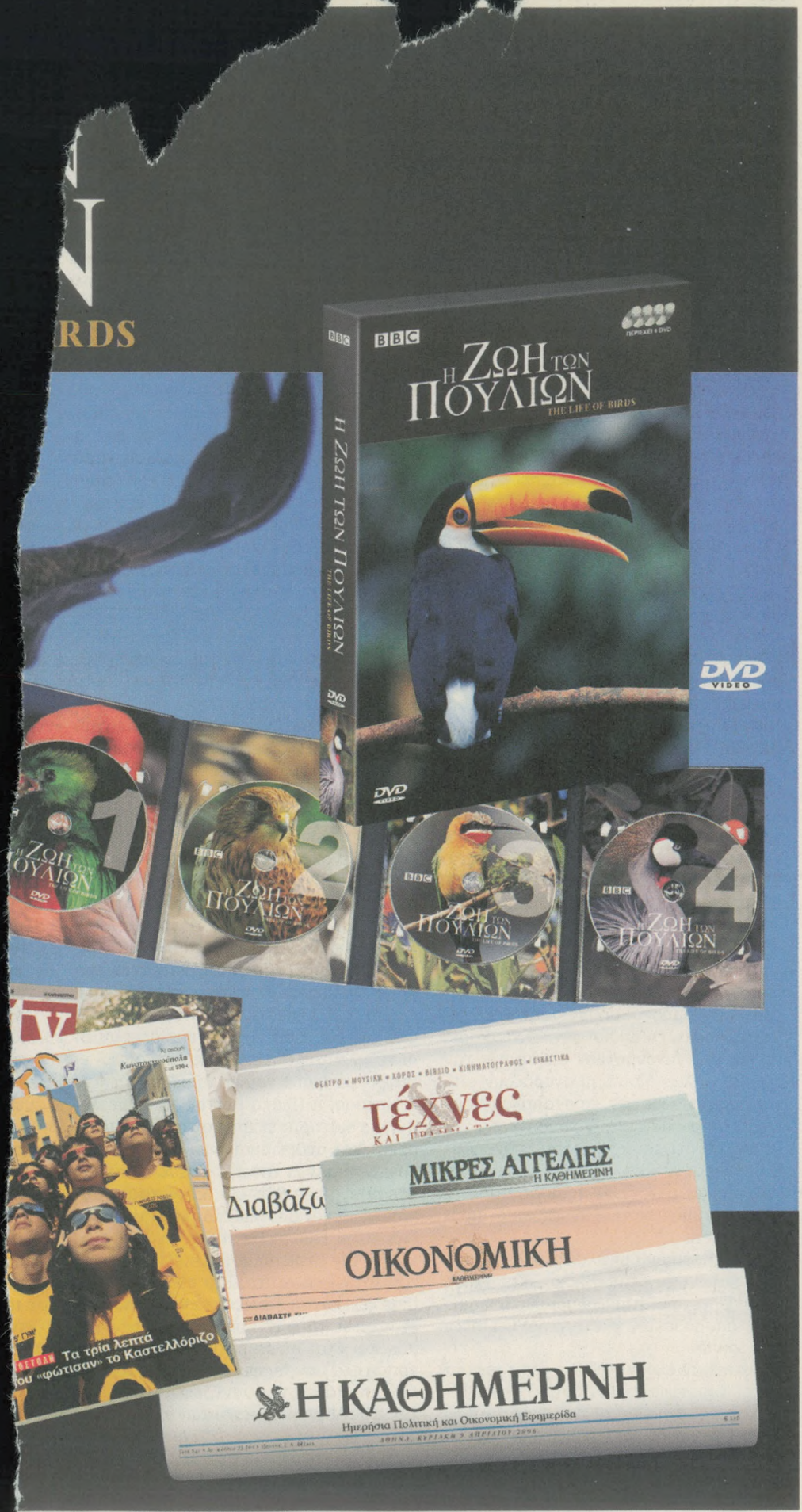
RDS
BBC
Η ΖΩΗ ΤΩΝ ΠΟΥΛΙΩΝ
THE LIFE OF BIRDS
DVD VIDEO
1
2
3
4
ΤΕΧΝΕΣ
ΜΙΚΡΕΣ ΑΓΓΕΛΙΕΣ
Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
Ημερήσια Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα
Διαβάζω
Τα τρία λεπτά
«φώτισαν» το Καστελλόριζο

enet

Κάθε Κυριακή

Το περιοδικό που άνοιξε κα
δρόμους στον ελληνικό Τύπ

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ E-ONLINE ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ

Ελλάδα Πολιτική Οικονομία Τέχνες Αθλητισμός Κ

Η μάχη της Πλάκας

Πλάκα 1963

«Ολίγα ήσαν και μετρίαν έκτασιν είχαν τα λατομεία αυτά προ του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου τα οποία είχαν εξαγοράσει ωρισμένα πρόσωπα διαθέτοντα περίσσειαν χρημάτων και πολιτικήν δύναμιν που έσπευσαν να γίνουν ιδιοκτήτες. Δεν ήργησε δε να εκδηλωθή και απροκάλυπτος εκστρατεία διά την πραγματοποίησιν του σκοπού. Την άνοιξιν του 1963, ο διευθυντής Μελετών της υπηρεσίας Οικισμού εζήτησε την γνώμην μας επί μιας "εμπνεύσεώς" του, αφορώσης κατ' ευθείαν σ' αυτό το θέμα: Να καταργηθή ο αρχαιολογικός χαρακτηρισμός της πέραν της οδού Αδριανού εκτάσεως της παλαιάς πόλεως, να ρυμοτομηθή αυτή με νέον σχέδιον, να επιτραπή να κτισθούν εκεί "μερικές ωραίες βίλλες πλουσίων". Αντετάχθημεν διαρρήδην εις την ιδέαν, χαρακτηρίσαντες αυτήν ως "τερατώδη". Από του επομένου έτους όμως, ήρχισαν να εμφανίζονται εις φυλλάδια και εις τον Τύπον δημοσιεύματα προς αυτήν την κατεύθυνσιν, με το απατηλόν σύνθημα «Σώσατε την Πλάκα».
Κώστα Η. Μπίρη «Αι Αθήναι από του 19ου εις τον 20όν αιώνα»

Υπάρχουν κάποιοι που αυτή την ομορφιά θέλουν να την κάνουν απόλαυση μόνο μιας ολιγομελούς «ελίτ» καταγγέλλουν κάτοικοι και καταστηματάρχες

Πλάκα 2005

«Στην εκδίωξη των χρήσεων της παραδοσιακής πλακιώτικης ταβέρνας, του καφενείου και άλλων συναφών εμπορικών χρήσεων, καθώς και την παράλληλη διόγκωση της χρήσης της κατοικίας ελλοχεύει ο κίνδυνος της αλλοίωσης της φυσιογνωμίας της Πλάκας, του αποχρωματισμού της γραφικότητάς της και της μεταβολής της από χώρος συγκεντρώσεως των Αθηναίων σε χώρο με πολυτελή κτίσματα, προνόμιο των ολίγων». Επιστολή των: Πανελλήνιος Σύνδεσμος Τουριστικών και Ταξιδιωτικών Γραφείων, Ενωση Ξενοδόχων, Επαγγελματικό Επιμελητήριο Αθηνών, προς το ΥΠΕΧΩΔΕ.

Η ιστορία επαναλαμβάνεται στην Πλάκα 43 χρόνια μετά, όπως υποστηρίζουν κάτοικοι, καταστηματάρχες, σωματεία και φορείς της περιοχής καταγγέλλοντας ότι «οι παραδοσιακές επιχειρήσεις πλήττονται από μεγάλα συμφέροντα τα οποία θέλουν να μετατρέψουν την Πλάκα σε υπνούπολη πολυτελείας με αποτέλεσμα να βρεθούν στο δρόμο 30.000 εργαζόμενοι στις τουριστικές επιχειρήσεις και να εκδιωχθούν οι γηγενείς κάτοικοι».

Καταστηματάρχες και κάτοικοι μιλούν για έναν «πόλεμο» που έχει ξεσπάσει εδώ και καιρό, αλλά «ποιος δεν φοβάται την ισχυρή ελίτ...».

Ο κόμπος όμως έφτασε στο χτένι όπως λένε και αποφάσισαν να μιλήσουν δημόσια για το πρόβλημά τους, να το κοινοποιήσουν όπου μπορούν και αν χρειαστεί να καταφύγουν και στα διεθνή δικαστήρια.

Δεν είναι τυχαίο ότι τη θέση τους συμμερίστηκαν όλα τα τοπικά σωματεία και τις καταγγελίες τους προσυπογράφουν φορείς πανελλήνιας εμβέλειας, οι οποίοι κανένα «συμφέρον» δεν θα μπορούσαν να έχουν. Ιδιαίτερα εντυπωσιακό είναι ότι πριν από ένα μήνα υπήρχε και επιστολή της ΓΣΕΕ με το ίδιο περιεχόμενο προς τον πρωθυπουργό, όλα τα εμπλεκόμενα υπουργεία και

την Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Οπως αναφέρουν στις επιστολές τους κάτοικοι, καταστηματάρχες και εργαζόμενοι στην Πλάκα, που έχουν κοινοποιηθεί σε όλους τους αρμόδιους φορείς εδώ και πολύ καιρό (υπουργείο Πολιτισμού, Τουρισμού, Εσωτερικών, καθώς και το Δήμο Αθηναίων), «βιώνουν την αδιαφορία της Πολιτείας με αποτέλεσμα την καθημερινή αλλοίωση της φυσιογνωμίας της Πλάκας που θα καταλήξει σε χώρο αμιγούς κατοικίας».

Γιατί όμως κανείς μέχρι τώρα δεν κατονόμαζε τα συμφέροντα; Γιατί αυτοί που υποστηρίζουν ότι πλήττονται δεν έλεγαν ευθαρσώς ποιος ευθύνεται; Διότι, όπως δήλωσαν, φοβόντουσαν την «ελίτ», η οποία κατά την άποψή τους είναι «τα μέλη της Ελληνικής Εταιρείας για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς».

Επιχορηγήσεις

Περίεργο; Σαφώς, αφού πρόκειται για μια εταιρεία που ιδρύθηκε το 1972 και έχει να επιδείξει σημαντικό έργο στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Εχει δε λάβει και συνεχίζει να λαμβάνει επιχορηγήσεις από κρατικούς φορείς, ακόμα και από την Ευρωπαϊκή Ενωση γι' αυτό το σκοπό (παράδειγμα, η τελευταία επιχορήγηση για το πρόγραμμα «Βυζάντιο-Ισλάμ» που αγγίζει το 1 εκατομμύριο ευρώ...).

Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας (Ε.Ε.) είναι ο κ. Κώστας Καρράς, ο οποίος είναι και αντιπρόεδρος της Europa Nostra (Ομοσπονδία Ευρωπαϊκών Οργανώσεων Περιβάλλοντος και Κληρονομιάς), ενώ στο διοικητικό συμβούλιο της Ε.Ε. φιγουράρουν «τρανταχτά» ονόματα. Μεταξύ αυτών οι κ.κ. Γιώργος Ποταμιάνος, Γιάννης Παλαιοκρασσάς, Νικόλαος Βερνίκος, Μιχάλης Σκούλλος, Απόστολος Δοξιάδης, Χάρις Καλλιγά και η σύζυγος του Κ. Καρρά και γνωστή σκηνοθέτρια Λυδία Καρρά-Ποταμιάνου.

«Πλούσιοι και νεόπλουτοι, ευνοούμενοι από κυβερνήσεις, από διαπλεκόμενα και συμφέροντα, αγόρασαν πολλά σπίτια στην Πλάκα», υποστηρίζει η κ. Φιλία Δερτούζου, που είναι πρόεδρος του σωματείου «Πλάκα, η Συνοικία των Θεών» και προσθέτει: «Οταν παίρνεις ένα σπίτι μεταξύ τεσσάρων ταβερνών το παίρνεις για ησυχαστήριο; Το παίρνεις γιατί έχεις "δόντι" και οι ταβέρνες θα εξαφανιστούν. Οπως ήδη έχει γίνει σε πολλές περιπτώσεις».

«Ησυχαστήριο για λίγους»

Πισίνες ξεφυτρώνουν στην Πλάκα σαν τα μανιτάρια. Φυσικά με την ανάλογη περίφραξη, για τον φόβο των... Ιουδαίων

Της ζητήσαμε να γίνει πιο συγκεκριμένη. «Μεταξύ των διαφόρων "προσωπικοτήτων" που συμμετέχουν σε αυτή την προσπάθεια να γίνει η Πλάκα σαν το Ψυχικό είναι και μια εταιρεία. Λέγεται Ελληνική Εταιρεία και τα μέλη της έχουν σκοπό να κάνουν την Πλάκα χώρο αμιγούς κατοικίας. Θέλουν να τη μετατρέψουν σε ησυχαστήριο για τους λίγους. Δυστυχώς, λόγω της οικονομικής και κοινωνικής δύναμης που έχουν, η εκάστοτε κυβέρνηση τους υποστηρίζει. Θεωρώ βέβαια ότι κάποιοι από τους ανθρώπους που είναι στο διοικητικό συμβούλιο αυτής της εταιρείας δεν έχουν καμιά γνώση του τι πραγματικά συμβαίνει -όχι ότι αυτό αποτελεί δικαιολογία- όπως ο κ. Γιάννης Παλαιοκρασσάς τον οποίο και γνωρίζω. Αυτοί οι κύριοι λοιπόν θέλουν να πετάξουν στο δρόμο 30.000 κόσμο για να κάνουν το κέφι τους. Μέχρι και ο δήμος τούς υποστηρίζει δίνοντάς τους άδεια για μουσική στις ταβέρνες μόνο μέχρι τις 10, ενώ το Προεδρικό Διάταγμα τους δίνει μέχρι τις 2 το πρωί! Και οι κύριοι και οι κυρίες της "ελίτ" τούς κάνουν συνεχώς καταγγελίες για να τους δημιουργούν προβλήματα και να τους εξαναγκάσουν να φύγουν. Κυνηγάνε μέχρι και τα τουριστικά μαγαζιά γιατί δεν τους αρέσει να κρέμονται τα πράγματα έξω... Απλά θέλουν να κάνουν την Πλάκα real estate».

Την άποψη της κ. Δερτούζου υπερθεματίζει και ο Θεόδωρος Βλάρας, μέλος του

Σειρ

«Χο βοή

Πο τέ)

«Η Τρώ του συσ

«Το φυλ πήδι

Διαχ ζήτη

Αγρ οικο

Συμ

Λειβ Μυλ

Βενι μετά

Βάμ

Γενέ των

Νομ υπ.

Μπα προ

Λέσ

Κομ μαθ κύρι

Ο στι

info

Ενα τσέ

Ποιο Ιντε

Συμ mail Yah

Δ.Σ. του Συλλόγου Καταστηματαρχών Τουριστικών Περιοχών Αθήνας. Οπως τονίζει, «όλα γίνονται με σκοπό το κέρδος. Θέλουν η Πλάκα να έχει μόνο σπίτια πιστεύοντας ότι έτσι θα ανεβεί κι άλλο η αξία των οικοπέδων και των σπιτιών τους. Εχουν από αρκετά ακίνητα ο καθένας και νομίζουν ότι αν φύγουν οι παραδοσιακές ταβέρνες, τα καφενεία και αργότερα και τα μαγαζιά, θα επιτευχθεί ο παραπάνω στόχος. Μιλώ για την Ελληνική Εταιρεία και άλλους που συσπειρώθηκαν γύρω τους, διότι έχουν αυτό το κοινό όραμα. Θέλουν να αλλάξουν τη φυσιογνωμία της περιοχής μας διότι πιστεύουν ότι έχουν τη δύναμη να το κάνουν. Και γιατί να μην το κάνουν, αφού μέχρι τώρα δεν υπήρχε καμιά αντίδραση από πουθενά, τουλάχιστον οργανωμένη. Ετσι, δυστυχώς έχουν πετύχει μέχρι τώρα αρκετά πράγματα. Εχουν κλείσει παραδοσιακές ταβέρνες με δική τους παρέμβαση! Παραφυλάνε πότε θα παραβεί κάποιος το ωράριο για 5 λεπτά, κάνουν μήνυση και βέβαια τους κλείνουν. Εχει μείνει το 1/3 αυτών που υπήρχαν πριν από 20 χρόνια».

Και καλά, τις ταβέρνες τις πολεμούν με αυτόν τον τρόπο... Τα καταστήματα με τα τουριστικά είδη; «Εμάς, επειδή δεν μπορούν να μας χτυπήσουν με αυτόν τον τρόπο, το κάνουν έμμεσα. Το πρώτο και το κυριότερο είναι ότι μας έκοψαν την πρόσβαση. Ο τουρίστας που έρχεται οργανωμένα στην Αθήνα δεν έχει πρόσβαση στην Πλάκα, διότι δεν υπάρχουν σημεία αποβίβασης και επιβίβασης. Πού θα σταματήσουν τα πούλμαν; Υπήρχαν κάποιες θέσεις παλιά και δυστυχώς με παρεμβάσεις της πολιτείας και του Δήμου που υποκινήθηκαν από τους διαφόρους -ας βάλει ο καθένας τη φαντασία του να δουλέψει- εξαφανίστηκαν».

Απευθύναμε στον κ. Βλάρα την εύλογη ερώτηση πώς μπορούν να επηρεάσουν ακόμα και την Τοπική Αυτοδιοίκηση προς αυτήν την κατεύθυνση. Η εξήγησή του έχει ως εξής: «Αυτοί οι άνθρωποι με τη μεγάλη οικονομική επιφάνεια και την πολύ καλή οργάνωση εμφανίζονται ψευδεπίγραφα σαν εκπρόσωποι των κατοίκων. Παρουσιάζονται σε όλες τις δημόσιες υπηρεσίες και τα υπουργεία ως εκπρόσωποι των κατοίκων, οι οποίοι ενοχλούνται από τα καταστήματα, ενώ οι ίδιοι οι κάτοικοι τούς καταγγέλλουν για προσπάθεια αλλοίωσης του χαρακτήρα της περιοχής. Και να σκεφτείτε ότι αυτή η εταιρεία χρηματοδοτείται από το ίδιο το κράτος, ενώ αποτελείται από ανθρώπους που έχουν χρήματα και δηλώνουν ότι κόπτονται για τον πολιτισμό. Με τα χρήματα των άλλων βέβαια...».

Η «Ε» απευθύνθηκε στην κ. Π. Παρασκευοπούλου, πρόεδρο της «Επιτροπής για τη σωτηρία της Πλάκας», όχι αυτής του 1963, αλλά του σήμερα, που ανήκει στην Ελληνική Εταιρεία. Η ίδια αρνήθηκε κατηγορηματικά τα παραπάνω λέγοντας ότι επ' ουδενί δεν θέλουν να κλείσουν τα καταστήματα, αλλά μόνο όσοι παρανομούν και γι' αυτό στέλνουν επιστολές στο δήμο. Παρ' όλα αυτά, όταν ρωτήσαμε πόσους κατοίκους εκπροσωπεί η επιτροπή δεν ήταν και τόσο σαφής...

**Κυρία Παρασκευοπούλου, ποιους εκπροσωπείτε;

* «Κάποιους κατοίκους της Πλάκας».

**Πόσους;

* «Είμαστε κάτοικοι της Πλάκας, μέλη της Ελληνικής Εταιρείας. Παλιοί και καινούργιοι».

**Απευθυνόμενοι στις δημόσιες υπηρεσίες λέτε ότι εκπροσωπείτε τους κατοίκους της Πλάκας. Πόσους; Εννιά; Δέκα; Εκατό;

* «Κάναμε μια ημερίδα και είχαμε μαζευτεί 300 άνθρωποι».

**Την ημερίδα μπορεί να την παρακολουθήσει ο οποιοσδήποτε. Πόσοι είστε; Η Επιτροπή Πλάκας ποιους και πόσους εκπροσωπεί;

* «Δεν ξέρω αριθμό. Σας είπα. Εχουμε μέλη τα οποία είναι στην Ε.Ε. και άλλους που δεν είναι και οι οποίοι ενδιαφέρονται για την Πλάκα».

**Δεν παίρνω απάντηση όμως...

* «Σας είπα, δεν ξέρω το νούμερο. Ξέρω ότι είναι αρκετοί. Και τι σημασία έχει το νούμερο;».

**Εχει σημασία γιατί δεν ξέρουμε ποιους και πόσους εκπροσωπείτε.

* «Σας είπα ότι εκπροσωπούμε κατοίκους που ενδιαφέρονται για τη σωτηρία της Πλάκας. Τον αριθμό δεν τον ξέρω».

Ανάμεσα σε αυτούς που υποδεικνύουν τα μέλη της Ε.Ε. ως υπευθύνους για την κατάσταση που επικρατεί στην Πλάκα είναι και τα μέλη ενός από τους παλαιότερους συλλόγους όχι μόνο της Πλάκας, αλλά και ολόκληρης της Αθήνας με την επωνυμία «Ο Παρθενών». «Σαφώς υπάρχει μια μερίδα επαγγελματιών που δεν σέβεται την περιοχή μας. Εχουν μεγάφωνα, ενώ δεν επιτρέπεται ή γεμίζουν τα πεζοδρόμια τραπεζοκαθίσματα. Αυτούς δεν τους θέλουμε ούτε εμείς και βέβαια το πρόβλημα δεν είναι εκεί», λέει ο Μιχάλης Χαλδούπης, γραμματέας του Εξωραϊστικού και Πολιτιστικού Συλλόγου Πλάκας «Ο Παρθενών» και εξηγεί:

«Αυτή η Εταιρεία, παρ' όλο που αναφέρεται σε συγκεκριμένα προβλήματα που όντως έχει η Πλάκα λόγω των διαφόρων παρανομούντων, πατάει πάνω σε αυτά με σκοπό να μας μετατρέψει σε ελίτ περιοχή σαν το Ψυχικό ή την Εκάλη. Αν γίνει αυτό, εκτός του ότι θα χάσει τη δουλειά του πάρα πολύς κόσμος, θα φύγουν και οι κάτοικοι που δεν θα αντέχουν πλέον να πληρώνουν τα υψηλά ενοίκια. Δεν θα μπορούν να ανταποκριθούν. Θα μείνουν μόνο αυτοί και αυτό επιδιώκουν. Η εταιρεία λοιπόν χρησιμοποιεί σαν αιχμή του δόρατος τα διάφορα προβλήματα που δημιουργούν οι κάποιοι "κακοί" καταστηματάρχες και προσπαθεί να πετύχει τον σκοπό της. Τους χρησιμοποιούν σαν προμετωπίδα. Τα συμφέροντα είναι πολλά και μεγάλα. Το τι ετοιμάζονται να κάνουν στο Αναφιώτικα είναι άλλου παπά ευαγγέλιο... Σε λίγο θα βάλουν εισιτήριο για να μπορεί κανείς να κάνει βόλτα εκεί. Κι όλα αυτά για τις βίλες και τις παράνομες πισίνες τους που ένας θεός ξέρει πώς κάποιοι από αυτούς πήραν άδεια για να τις κάνουν».

«Κίνδυνος από τους νεόπλουτους»

Τον κώδωνα του κινδύνου κρούει και η Πανελλήνια Ομοσπονδία Τουριστικών Καταστημάτων. Ο κ. Χρήστος Κούργιας, επίτιμος πρόεδρος, μας είπε χαρακτηριστικά: «Η Πλάκα κινδυνεύει. Και κινδυνεύει απ' όλους αυτούς τους νεόπλουτους, καθώς και από την αδιαφορία των υπευθύνων και ιδιαίτερα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και του ΥΠΕΧΩΔΕ, που το λιγότερο που μπορώ να πω είναι ότι μας εμπαίζουν. Η λεγόμενη ελίτ που μας ήρθε στην Πλάκα θέλει να κάνει την περιοχή κλαμπ πριβέ χρησιμοποιώντας διασυνδέσεις για να διώξουν τουρίστες και κατοίκους».

Μετά απ' όλα αυτά, η «Ε» απευθύνθηκε στον πρόεδρο της Ελληνικής Εταιρείας κ. Κώστα Καρρά.

**Πότε αγοράσατε σπίτι στην Πλάκα;

* «Η σύζυγός μου και εγώ ήμασταν οι πρώτοι που αγοράσαμε σπίτι στην Πλάκα τον Φεβρουάριο του 1975 και μπήκαμε τον Οκτώβριο του 1976. Η κατάσταση ήταν τέτοια που δεν μπορούσαμε να κοιμηθούμε τη νύχτα και δεν μπορούσε κανένας κάτοικος να κοιμηθεί. Τότε άρχισε ο αγώνας των κατοίκων που οδήγησε σταδιακά στις μελέτες Ζήβα και στη διάσωση της Πλάκας».

**Γιατί αγοράσατε ένα σπίτι μέσα σε όλη αυτή τη δυσάρεστη κατάσταση;

* «Διότι πιστεύαμε στη διατήρηση της Πλάκας. Ημασταν περιβαλλοντολόγοι. Ηδη από το 1972 είχαμε δημιουργήσει την Ελληνική Εταιρεία. Επρεπε η Πλάκα να ξανακατοικηθεί και να γίνει χώρος κατοίκων. Ούτε να καταστραφεί από αυτούς που έφτιαχναν αντιαισθητικά μοντέρνα κτίρια ούτε από τους αρχαιολόγους, οι οποίοι κατεδάφιζαν για να κάνουν υποτίθεται ανασκαφές που δεν έκαναν στην πραγματικότητα. Είναι πολύ μέμψιμοι οι κύριοι αυτοί, αλλά τους το συγχωρούμε, όπως συγχωρούμε και τους ανθρώπους που έκαναν τον θόρυβο διότι έτσι είχαν μάθει».

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
Πανεπιστημίου 44 & Χαρ.Τρικούπη, Αθήνα 106 79

THE HELLENIC REPUBLIC
ATHENS' CHAMBER OF TRADESMEN
44 Panepistimiou st. & Har. Trikoupi, Athens 106 79
Tel: (+30) 210-3601651,-2,-3 Fax: (+30) 210-3619735
www.eea.gr www.eea-info.gr eea@eea.gr

Αριθ. Πρωτ.: 6860/123

Προς: Κύριο
Προκόπη Παυλόπουλο
Υπουργό Εσωτερικών
Δημόσιας Διοίκησης και
Αποκέντρωσης
Υπουργείο Εσωτερικών
Δημόσιας Διοίκησης και
Αποκέντρωσης
Σταδίου 27 και
Δραγατσανίου 2
101 83 Αθήνα

Πληροφορίες:

Θέμα: **«Διατήρηση του παραδοσιακού χαρακτήρα της Πλάκας»**

Κύριε Υπουργέ,

Το Επαγγελματικό Επιμελητήριο Αθηνών που περιλαμβάνει στη δύναμη μελών του χιλιάδες μικρομεσαίες επιχειρήσεις, μεταξύ των οποίων επιχειρήσεις εστίασης και αναψυχής, καταστήματα ειδών λαϊκής τέχνης, χρυσοχοεία, καφενεία κ.ά. σας μεταφέρει την αγωνία των καταστημάτων της περιοχής της Πλάκας που προβληματίζονται για τις επιπτώσεις που θα έχει κάθε χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός αποστασιοποιημένος από τα στοιχεία της συλλογιστικής και την αισθητική άποψη βάσει των οποίων έχει δομηθεί στο πέρασμα των χρόνων η ιστορική συνοικία, στην παραδοσιακή εικόνα της, που έχει καθιερωθεί στη συνείδηση των Αθηναίων αλλά και των ξένων επισκεπτών ως χώρος αρμονικής συνύπαρξης του πολιτισμού και της παράδοσης, στοιχεία που έχει υποχρέωση η Πολιτεία να σεβαστεί, να προστατεύσει και να διαφυλάξει.

Στην εκδίωξη των χρήσεων της παραδοσιακής Πλακιώτικης ταβέρνας, του καφενείου και άλλων συναφών εμπορικών χρήσεων, καθώς και τη παράλληλη διόγκωση της χρήσης της κατοικίας ελλοχεύει ο κίνδυνος της αλλοίωσης της φυσιογνωμίας της Πλάκας, του αποχρωματισμού της γραφικότητός της και της μεταβολής της από χώρο συγκεντρώσεως των Αθηναίων σε χώρο με πολυτελή κτίσματα, προνόμιο των ολίγων. Κατόπιν τούτου παρακαλούμε να συμπεριλάβετε στα αμέσου ενδιαφέροντός σας θέματα και στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων σας, τα αιτήματα των καταστημάτων της περιοχής που συνυπογράφονται και από συλλογικούς φορείς του πολιτισμού όπως καταγράφονται σε υπόμνημα που κατατέθηκε στο Επιμελητήριό μας και τα οποία ανεπιφύλακτα υιοθετούμε.

Η ΠΛΑΚΑ ΑΝΤΙΔΡΑ ΣΤΗΝ ΤΑΦΟ-ΠΛΑΚΑ

ΜΕΙΣ

Ο Εξωραϊστικός & Πολιτιστικός Σύλλογος Πλάκας « Ο ΠΑΡΘΕΝΩΝΑΣ»,
Οι καταστηματάρχες χώρων εστίασης και αναψυχής "ΠΛΑΚΑ- Η ΣΥΝΟΙΚΙΑ ΤΩΝ ΘΕΩΝ".
Οι καταστηματάρχες ειδών λαϊκής τέχνης,
Οι ξενοδοχειακές και τουριστικές επιχειρήσεις,
Οι πάσης φύσεως νόμιμοι προμηθευτές,

Χρόνια τώρα βιώνουμε την αδιαφορία των αρμόδιων φορέων με αποτέλεσμα την καθημερινή αλλοίωση της φυσιογνωμίας της Πλάκας από χώρο που σέβεται την αρχή της αρμονικής σύμμειξης των χρήσεων (ψυχαγωγικές, εμπορικές και κατοικίας), όπως επιβάλλεται από τις νεώτερες εξελίξεις της Χωροταξικής και Πολεοδομικής Επιστήμης, σε χώρο Αμιγούς Κατοικίας.

Η "εκδίωξη" των χρήσεων της παραδοσιακής πλακιώτικης ταβέρνας του καφενείου και των άλλων συναφών εμπορικών χρήσεων, όπως είδη λαϊκής τέχνης, χρυσοχοεία, καθώς και η παράλληλη διόγκωση της χρήσεως της κατοικίας τείνει να επιφέρει δραστική αλλοίωση του προορισμού της Πλάκας και τη μεταβολή της από χώρο συγκεντρώσεως των Αθηναίων, σε χώρο τον οποίον θα νέμονται οι ολίγοι. Κατ' αυτόν τον τρόπο, είναι πλέον σήμερα υπαρκτός και ορατός ο κίνδυνος της εκδιώξεως του μέσου Αθηναίου από την Πλάκα και η διακοπή μιας μακράς κοινωνικής και πολιτιστικής συνήθειας. Μπροστά στον κίνδυνο αυτό, η Πολιτεία δεν πρέπει να μείνει αδιάφορη.

Επισημαίνουμε ότι οι πολιτιστικές και κοινωνικές συνήθειες ως αυτοτελές έννομο αγαθό προστατεύονται από το άρθρο 24 παρ. 6 του Συντάγματος, αλλά και από την πρόσφατη απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας 3704/2000.

Χαιρετίσαμε τα βήματα που έγιναν τα τελευταία 20 χρόνια για την προστασία των αρχαιολογικών χώρων και τη διάσωση των παραδοσιακών μνημείων και κτιρίων με ιδιαίτερη αισθητική αξία στην Πλάκα.

Λυπηθήκαμε όμως που δεν συνέβη το ίδιο και με την διάσωση των πολιτιστικών και κοινωνικών συνηθειών, που αποτελούν καθοριστικό σημείο της φυσιογνωμίας της Πλάκας. Πρέπει να γίνει αντιληπτό ότι η προστασία των κτιρίων, ως "αντικειμένων", αποκομμένων από το μέσο άνθρωπο, δεν έχει νόημα.

Πιστεύουμε ότι η προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος από την άποψη αυτή συνιστά κοινωνικό δικαίωμα που πρέπει να απολαμβάνει κάθε πολίτης στον οποίο μάλιστα η πολιτεία οφείλει να εξασφαλίσει την ελεύθερη πρόσβαση, και

ΕΠΕΙΔΗ

Όλοι εμείς έχουμε εξαντλήσει όλα τα μέσα προσέγγισης και η κατάσταση παραμένει ίδια και χειρότερη:

ΖΗΤΟΥΜΕ

- Την διατήρηση του παραδοσιακού χαρακτήρα της Πλάκας σύμφωνα με το πνεύμα του Π.Δ. 561/82.
- Την διατήρηση της φυσιογνωμίας της Πλάκας και την αρμονική συνύπαρξη των κατοικιών και των καταστημάτων, ιδίως δε της παραδοσιακής ταβέρνας, των καφενείων, των ήπιων τουριστικών καταστημάτων και των συναφών χρήσεων. Η μόνη διασφάλιση της περιοχής είναι οι κάτοικοι όλων των κοινωνικών και εισοδηματικών τάξεων, καθώς και οι επιχειρηματίες που σέβονται την ιστορία και την ιδιαιτερότητα της.
- Την διασφάλιση του δικαιώματος του μέσου Αθηναίου να έχε πρόσβαση στην αρχαιότερη συνοικία της Αθήνας, την Πλάκα
- Τη διενέργεια ελέγχων στα καταστήματα με τρόπο αντικειμενικό κα διαφανή, με την αποφυγή των υπερβολών, βασιζόμενη σε καθαρές σαφείς και λογικές ρυθμίσεις, ως προς τη χρήση ήπιας παραδοσιακής μουσικής καθώς και με τη χορήγηση νομίμων αδειών τραπεζοκαθισμάτων, ούτως ώστε να διασφαλίζονται και τα δικαιώματα των μονίμων κατοίκων, αλλά και τα δικαιώματα των επιχειρηματιών κα των επισκεπτών.
- Την εύκολη πρόσβαση των ξένων και Ελλήνων επισκεπτών περιμετρικά της ιστορικής μας συνοικίας με δημιουργία χώρων αποβίβασης και επιβίβασης καθώς και χώρων στάθμευσης για τους μόνιμους κατοίκους και τους επισκέπτες.
- Το χαρακτηρισμό της Πλάκας ως διατηρητέου πολιτιστικού περιβαλλοντικού χώρου από την Ευρωπαϊκή Ένωση, κατά τα πρότυπα των αντίστοιχων περιοχών των κρατών μελών.
- Τη συνεργασία των αρμοδίων φορέων, ΥΠΕΧΩΔΕ, Δήμου Αθηναίων Νομαρχίας Αττικής, Υπουργείου Πολιτισμού, Υπουργείου Εσωτερικών και Δημόσιας Διοίκησης, και να σταματήσει επιτέλους ο εμπαιγμός και η εκδίωξη των καταστημάτων.

Τριάντα χιλιάδες σκληρά εργαζόμενοι φορολογούμενοι οικογενειάρχες, εξαρτώμενοι από την βιωσιμότητα της Πλάκας, απαιτούν την λήψη άμεσων μέτρων για την επίλυση των προβλημάτων τους.

Θα είναι εθνικό έγκλημα το πιο όμορφο κομμάτι της Ελλάδας, το οποίο λατρεύτηκε και λατρεύεται από εκατομμύρια έλληνες και ξένους επισκέπτες για την παραδοσιακή του μορφή και φιλοξενία, να μετατραπεί με την ανοχή των Δημόσιων φορέων σε μια υπνούπολη πολυτελείας τύπου Φιλοθέης ή Παλαιού Ψυχικού.

ΟΙ ΠΡΟΕΔΡΟΙ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ

ΗΑΤΤΑ/ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ & ΤΑΞΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΓΡΑΦΕΙΩΝ — Ευαγγελουϊωάννης

ΕΝΩΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΩΝ ΑΘΗΝΩΝ — Τσακίρης Γεώργιος

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑΡΧΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ
ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΑΘΗΝΑΣ — Καπετανάκης Ελευθ.

ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑΡΧΩΝ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΟΥ
ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ — Δερβούξου Φιλιώ...

ΕΞΩΡΑΪΣΤΙΚΟΣ & ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΠΛΑΚΑΣ « Ο ΠΑΡΘΕΝΩΝΑΣ» — Βόμβας Μαρίνος

ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΘΗΝΩΝ — Καρέλας Παναγής

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΠΛΑΚΑΣ

Προς
Την Εφημερίδα «Απογευματινή»

14 Οκτωβρίου 2005
Αρ. Πρωτ. / ΕΕ

Κύριε Δ/ντά

Θα μας επιτρέψετε έστω και καθυστερημένα να σχολιάσουμε τα αναγραφόμενα σε άρθρο της έγκριτης εφημερίδας σας σχετικά με την Πλάκα: Εμφύλιος πόλεμος στην Πλάκα: Ησυχαστές εναντίον παλαιών κατοίκων.(Κυριακή 28/8/05)

Καταρχήν δεν έχει ξεσπάσει κανένας εμφύλιος. Απλά πρόκειται για την αναμόχλευση εκ μέρους ορισμένων καταστηματαρχών παλαιών αιτημάτων για την επιστροφής της Πλάκας στην προ του Προεδρικού διατάγματος, εποχή. Την εποχή της ασυδοσίας. Η προσπάθεια αυτή την φορά ενδύεται τον μανδύα ...της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς. Ο λύκος που γίνεται αρνάκι. Και ο στόχος είναι προφανής:Να εξαφανισθεί και η ελάχιστη μορφή ελέγχου που έχει απομείνει:το Προεδρικό Διάταγμα για τις χρήσεις γης στην Πλάκα.

Την περίοδο της χούντας η Πλάκα είχε μεταμορφωθεί σε κακόφημη συνοικία με αποτέλεσμα την ερήμωση της από κατοίκους. Με τα μέτρα που άρχισαν επί Σ.Μάνου το1979 και Α.Τρίτση το 1982 η γειτονιά επανέρχεται αργά σε φυσιολογική κατάσταση και αρχίζει η σταδιακή επανάκαμψη των κατοίκων. Τα μέτρα αυτά προβλέπουν τις χρήσεις για κάθε δρόμο της γειτονιάς. Στους κεντρικούς και σε παρόδους επιτρέπονται τα καταστήματα, ταβέρνες, καφενεία κλπ και σε άλλους μόνο η κατοικία και χρήσεις που εξυπηρετούν τους κατοίκους όπως ψιλικατζίδικα, φούρνοι, γαλακτοπωλεία κλπ.

Αυτά προβλέπει το Προεδρικό Διάταγμα που οι αναφερόμενοι στο άρθρο σας καταστηματάρχες θεωρούν "ταφόπλακα" για την Πλάκα. Και από την πρώτη στιγμή προσπάθησαν να το καταστρατηγήσουν μεταμορφώνοντας τα μπαρ και τα κοσμηματοπωλεία σε γαλακτοπωλεία και φούρνους πράγμα που και η δική σας εφημερίδα στο παρελθόν στηλίτευσε και ομολογούμε ότι απορούμε για τη νέα σας θέση. Δεν νομίζουμε ότι υπάρχει κανείς στη Πλάκα που να προσπαθεί να διώξει τις ταβέρνες, τα καφενεία ή άλλη νόμιμη χρήση όπως ισχυρίζονται οι συγκεκριμένοι καταστηματάρχες.

Αυτό που θέλουν οι κάτοικοι και όλοι όσοι κατά καιρούς διαμαρτύρονται είναι η μη καταστρατήγηση του νόμου, ο έλεγχος της ηχορύπανσης. Γιατί δεν είναι "οι παρέες με τις κιθάρες" που ενοχλούν όπως αναφέρεται στο άρθρο σας άλλα η παράνομη χρήση θηριωδών μεγαφώνων και ενισχυτών σε ανοιχτούς χώρους όλη τη νύχτα, κάθε νύχτα ενάντια σε κάθε έννοια ανθρώπινης συνύπαρξης.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς- Συμβούλιο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΠΕΙΡΑΙΑ

Κύκλος Εκδηλώσεων
«ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ»

ΗΜΕΡΙΔΑ:

«ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ»

Κτίριο ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ
(Τριπόδων 28 Πλάκα- Αθήνα)

Τετάρτη 16 Νοεμβριου 2005
16.30-20.35

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΗΜΕΡΙΔΑΣ

16.30 έναρξη -χαιρετισμοί

16.45 Γιάννης Παπαδάτος, Σχολικός Σύμβουλος Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης- Κριτικός παιδικών βιβλίων: ***«Οικολογικές διαδρομές στο δάσος των Βιβλίων»***
17.15 Συζήτηση 10 λεπτά

17.25 Πηνελόπη Μωραΐτου, Εκπαιδευτικός- Συγγραφέας: ***«Το οικολογικό παραμύθι ως εργαλείο στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση»***
17.55 Συζήτηση 10 λεπτά

18.05 Μάγδα Σπανού, Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Πρωτοβάθμιας) Πειραιά: ***«Οι απίθανες περιπέτειες του Ονούφριου Νερουλάκη: Ένα σχέδιο εργασίας βασισμένο σε ένα οικολογικό παραμύθι»***
18.35 Συζήτηση 10 λεπτά

Διάλειμμα 30 λεπτών – (προσφέρονται καφές- τσάι)

19.15 Μάνος Κοντολέων, Συγγραφέας: ***«Περιβάλλον και παιδί: ένας μοναδικός συνδυασμός»***
19.45 Συζήτηση 10 λεπτά

19.55 Μάρω Λοϊζου, Συγγραφέας Οικολογικών Παραμυθιών: «***Οικολογικό παραμύθι νσυνοδεία μουσικών οργάνων»***
20.25 Συζήτηση 10 λεπτά

20.35 Κλείσιμο ημερίδας

Είναι η παντελής κατάληψη κάθε δημοσίου χώρου πλατείας, πεζοδρομίου ακόμη και δρόμου με τα λεγόμενα τραπεζοκαθίσματα, η κατασκευή παράνομων πλαστικών κουβουκλίων σε κοινόχρηστους χώρους και γενικά η κάθε άναρχη, παράνομη παρέμβαση ενάντια στο κοινωνικό σύνολο και την συνύπαρξη των πολιτών. Μια βραδινή βόλτα στον κεντρικό πεζόδρομο της Κηδαθηναίων θα άξιζε χίλιες λέξεις.

Όσο δε για την υποτιθέμενη αντίθεση μεταξύ των παλαιών "καλών" κατοίκων και των νέων "ησυχαστών κακών" δεν είναι παρά άλλη μια ανακρίβεια του λύκου που προσπαθεί να φανεί αρνάκι.

Ευχαριστούμε για την φιλοξενία

Επιτροπή Πρωτοβουλίας Κατοίκων Πλάκας

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Το Συμβούλιο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης οργανώνει κύκλο *σε*μιναρίων και εκδηλώσεων με γενικό θέμα «ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ». Οι εκδηλώσεις θα γίνουν *στις* 16 Νοεμβρίου 2005 (με θέμα **Οικολογικό Παραμύθι**), *στις* 17 Δεκεμβρίου 2005 (*με* θέμα **Περιβάλλον και γυναίκα**), *στις* 18 Φεβρουαρίου 2006 (*με* θέμα **Machine in the garden**- Η Αμερικανική λογοτεχνία για το περιβάλλον) και στις 14 Μαρτίου 2006 *με* **βιβλιοπαρουσιάσεις**.
Και για τις τέσσερις εκδηλώσεις συνολικά θα υπάρξει συμβολικό **κόστος συμμετοχής 5 €** (μπορεί να παρακολουθήσει κανείς και τις τέσσερις εκδηλώσεις με 5€) και θα δίδεται Βεβαίωση Π*αρακολούθησης*.

Η πρώτη εκδήλωση που είναι μια επιμορφωτική ημερίδα γίνετα*ι σε* συνεργασία με τη Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Πειραιά και έχει θέμα «**Οικολογικό Παραμύ*θι***».
Η ημερίδα θα πραγματοποιηθεί στο κτίριο της ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ (Τριπόδων 28 Πλάκα- Αθήνα) την Τετάρτη 16 Νοεμβρίου 2005 από τις 4.30 *το* απόγευμα μέχρι τις 7.45 το βράδυ. Ομιλητές είναι οι κκ **Μάνος Κοντολέων** Συγγραφέας, **Γιάννης Παπαδάτος** Σχολικός Σύμβουλος Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης- Κριτικός Παιδικών Βιβλίων, **Μάρω Λοϊζου** Συγγραφέας, **Πη*νε*λόπη Μωραΐτου** Εκπαιδευτικός –Συγγραφέας, *και* **Μάγδα Σπανού** Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Πειραιά- Συγγραφέας.
Το πρόγραμμα της ημερίδας είναι αναρτημένο στην ιστοσελίδα της ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ www.ellinikietairia.gr

Κόστος συμμετοχής:
Α. Μέλη της ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ: δωρεάν
Β. Μη Μέλη: 5€ (και για τις τέσσερις εκδηλώσεις)
Για δήλωση συμμετοχής τηλεφωνήστε στο 210 -3225245 –*εσωτ.*2
Θέσεις 60
Στους συμμετέχοντες θα χορηγηθεί βεβαίωση παρακολούθησης